

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

MARIA TAUBEROVÁ

Její život a dílo se zaměřením na léta 1936 – 1946 strávená v pražském Národním divadle

AUTOR PRÁCE: *Lucia Bildová*

VEDOUCÍ PRÁCE: *PhDr. Milada Sekyrková CSc.*

PRAHA 2012

ERRATA

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předloženou práci vypracovala samostatně s použitím uvedených řádně citovaných pramenů a literatury. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Zároveň dávám svolení k jejímu zpřístupnění v tištěné a elektronické podobě, jestliže bude použita ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze dne 4. ledna 2012

.....
LUCIA BILDOVÁ

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji především vedoucí této bakalářské práce PhDr. Miladě Sekyrkové CSc. za odborné vedení, vstřícný přístup, cenné rady a připomínky. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Zdeně Kloubové za to, že mě na dané téma přivedla, za její spolupráci a přínos do této práce. Mé poděkování dále patří pracovníkům Archivu Národního divadla, Národního archivu a Českého muzea hudby. Současně mnohokrát děkuji svým rodičům za jejich podporu a trpělivost během celého mého studia na FHS UK. Děkuji také všem svým přátelům za důvěru a milá povzbuzení.

OBSAH

1.	ÚVOD	8
2.	INFORMAČNÍ ZDROJE	10
3.	ATMOSFÉRA V PRAZE VE 20. STOLETÍ	14
3.1.	V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ	14
3.2.	PRAHA V LETECH 1939 – 1945	15
3.3.	PRAHA V LETECH 1945 - 1989	18
4.	STRUČNÉ DĚJINY ND A OPERY VE 20. STOLETÍ V PRAZE	20
4.1.	PO ROCE 1918	20
4.3.	PO 2. SVĚTOVÉ VÁLCE DO ROKU 1948	24
4.4.	KOMUNISTICKÝ REŽIM 1948 - 1989.....	26
4.5.	DEVADESÁTÁ LÉTA	29
5.	KDO BYLA MARIA TAUBEROVÁ	30
5.1.	DĚTSTVÍ 1911 – 1920	30
5.2.	VÍDEŇ 1920 – 1934	31
5.3.	MILÁN 1934 – 1935.....	33
5.4.	PRAHA 1935 – 2003	34
5.4.1.	RANÁ LÉTA V ND 1936 – 1938	34
5.4.2.	LÉTA V ND ZA 2. SVĚTOVÉ VÁLKY 1939 – 1945	36
5.4.3.	POVÁLEČNÁ LÉTA	37
5.4.4.	PO ÚNORU 1948	38
5.4.5.	ROK 1969	39
5.4.6.	POSLEDNÍ LÉTA MARIE TAUBEROVÉ V ND 1970 – 1976	39
5.5.	PO ODCHODU Z ND	40
6.	MARIA TAUBEROVÁ V LETECH 1936 – 1946 V ND	41
6.1.	GILDA.....	45

6.2.	OLYMPIE	48
6.3.	LIŠKA BYSTROUŠKA.....	49
6.4.	FILINA	51
6.5.	ROSINA	52
6.6.	MARKETA	53
6.7.	NORINA.....	54
6.8.	PAPAGENA.....	56
6.9.	ZERLINA	57
6.10.	OSKAR.....	58
6.11.	EURYDIKA	59
6.12.	ZERBINETTA.....	60
6.13.	KUCHTÍK	61
6.14.	KNĚŽNA.....	61
6.15.	ANIČKA.....	63
6.16.	LIDUNKA	63
6.17.	SIRENA	64
6.18.	PSYCHÉ.....	65
6.19.	VIOLETTA	66
6.20.	ZUZANKA.....	69
6.21.	PETR	70
6.22.	PANÍ FORDOVÁ.....	71
6.23.	PANOŠ Z DRUŽINY CESAROVY	72
6.24.	BARČE.....	72
6.25.	KAROLINA	73
7.	ODKAZ MARIE TAUBEROVÉ	76
8.	ZÁVĚR	79
9.	SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	83
10.	SEZNAM PŘÍLOH	92

„HUDBA JE ZJEVENÍ VYŠŠÍHO ROZUMU A MOUDROSTI.“

(LUDWIG VAN BEETHOVEN)

1. ÚVOD

Než jsem došla k tématu své bakalářské práce, byla to dlouhá cesta plná hledání a uvažování o tom, jakým směrem se vydat, jelikož Fakulta humanitních studií nabízí velice pestrou škálu možností. Bylo pro mne obtížné si už pouze určit směr, natož pak i konkrétní téma. Když jsem se v tom nekonečném tápání jednou zastavila, přišla jsem na to, že vlastně díky této různorodosti si mohu zvolit téma, jež mi bude blízké a směr mi byl hned jasný, hudba. Od dětství jsem byla vychovávána ke vztahu k hudbě. Doma se poslouchalo vše, od klavírních koncertů, přes dechovku, jazz, až po operu. Já jsem si z toho všeho nejvíce zamilovala operu. Když jsem si pak hledala konkrétní téma pro bakalářskou práci, zjistila jsem, že téměř každý zná jméno Ema Destinnová¹, ale co těch mnoho a mnoho dalších jmen. A tak jsem si řekla, že by bylo přínosné vyzdvihnout více i nějaké další jméno, které bylo ve své době slavné, ale na které se dneska už bohužel možná trochu pozapomnělo. Navíc jsem chtěla, aby to jméno bylo také spjato s pražským Národním divadlem², jelikož tato budova je pro český národ nesmírně významná. Je symbolem národní agitace, symbolem české svébytnosti, symbolem národní soudržnosti, symbolem toho, že český jazyk, kultura a hudba mají na světě své místo. V této „Zlaté kapliče“ se psaly dějiny českého národa. Zkratka a jasně ND má své kouzlo, kterému jsem osobně také podlehla. Jednoho dne jsem se tedy o tom všem zmínila Mgr. Zdeně Kloubové, skvělé sopranistce, která svého času také zpívala v ND. Od našeho prvního setkání již uplynuly asi tři roky. Seznámily jsme se na pěvecké soutěži Ad honorem Mozart³ na Bertramce. Její odezva byla úžasná. Hned se pro můj nápad nadchla, a navrhla mi dvě jména. První jméno bylo Jarmila Novotná⁴ a druhé Maria Tauberová. Jméno Jarmily Novotné bylo pro mne známé, ale jméno Marie Tauberové, musím se přiznat, jsem tenkrát slyšela poprvé, a když mi pak navíc Mgr. Zdena Kloubová sdělila, že Maria Tauberová byla jejím vzorem, moje volba byla jasná.

---

¹ Ema Destinnová, vlastním jménem Emilie Pavlína Věnceslava Kittlová (26. 2. 1878 Praha – 28. 1. 1930 České Budějovice) nejslavnější operní pěvkyně té doby, byla také básnířka, dramatička, překladatelka, spisovatelka, vlastenka, sběratelka kuriozit a rybářka. (c 2011, *Ema Destinnová*).

² V textu užívám převážně zkratku „ND“.

³ Tento latinský výraz znamená „na počest Mozarta“.

⁴ Jarmila Novotná (23. 9. 1907 Praha - 9. 2. 1994 New York). Patří mezi světoznámé operní pěvkyně. Byla žačkou Emy Destinnové. (c2011, *Životopis Jarmily Novotné*).

Maria Tauberová zpívala v pražském ND 40 let. Jelikož bakalářská práce by celou její tvorbu obsahově nedokázala pojmut, pokusila jsem se zaměřit na prvních 10 let (1936 – 1946) jejího angažmá v ND. Dále zde uvádím samostatnou kapitolu o době, ve které žila, konkrétně chci nastínit, jaká atmosféra v Praze převládala z politického, sociálního a ekonomického hlediska. Další kapitola je věnována ND a opeře v něm, taktéž se zaměřením na dobu, kdy v něm Tauberová působila. Součástí práce je rovněž obsáhlý rozhovor s Mgr. Zdenou Kloubovou (viz příloha č. 2) o Marii Tauberové. To vše je navíc završeno sbírkou fotografií, které dokumentují nejen některé její role v ND, ale také osobní život. Navíc jsem pro lepší orientaci vytvořila tři grafy, které ukazují frekvenci angažování do rolí během celé její kariéry v ND, celkový počet provedených inscenací, ve kterých poprvé vystoupila v letech 1936 – 1946 a celkový počet představení prvních 25 inscenací, ve kterých se objevila v letech 1936 – 1946 (podrobněji viz kap. 6.). Dále přikládám tabulku s přehledem rolí, které Maria Tauberová vytvořila od začátku do konce jejího působení v ND (1936 – 1976). Tabulku a grafy jsem vytvořila na základě informací, které jsem čerpala z Archivu Národního divadla.

Cílem mé bakalářské práce je přispět k vyložení jejího celoživotního díla a zaměřit jej na vytvoření přehledu operních rolí v ND z období 1936 – 1946, kdy byla na vrcholu svých uměleckých sil. Našla si cestu k publiku a patřila k nejoblíbenějším pěvkyním, i přesto, že její osud nebyl jednoduchý. V době okupace ji bylo například vytýkáno, že je cizinka, a tak docházelo ke snahám ukončit její působení v ND (viz příloha č. 9).

Když jsem si pro sebe ze zvědavosti provedla malý průzkum mezi známými a přáteli, dozvěděla jsem se, že na otázku, jaká jména českých operních pěvkyní znají, se mi dostávalo, až na jednu výjimku, kdy padlo jméno Maria Tauberová, dosti jednotvárných odpovědí. Buď mi říkali Ema Destinová, Jarmila Novotná nebo Eva Urbanová⁵. Dokáže to tato práce změnit?

---

⁵ Eva Urbanová (20. 4. 1961 Slaný) patří mezi přední české sopranistky. (Čeští operní pěvci, 2011, *Eva Urbanová*).

2. INFORMAČNÍ ZDROJE

Mé pátrání po informacích o Marii Tauberové začalo nejprve v Městské knihovně v Praze⁶. Objevila jsem tam soubor výstřižků přímo o ní, a jelikož byl jejím manželem Jaroslav Krombholc⁷, zapátrala jsem i po něm a soubor výstřižků tam byl také. V těchto složkách bylo několik článků s rozhovory z časopisů a novin, ale nic obsáhlého to nebylo, a tak jsem hledala knihy, které napsali buď přímo lidé, kteří byli s ND spjati, nebo se hudbou zaobírali nebo stále zaobírají. Našla jsem mnoho knih encyklopedického rázu, ve kterých o ní byly příspěvky na odstavec, nanejvýš jednu stránku, fakta v nich byla více méně velmi podobná a strohá. Dále jsem našla knihy, ve kterých je celá kapitola věnována Tauberové, tam toho bylo více, ale informace byly také velmi podobné. Faktem je, že jsem tam našla poměrně mnoho zajímavých kritik. V Hudebních rozhledech a Divadelních novinách jsem objevila několik článků, které jsem v práci použila (viz seznam pramenů a literatury na konci práce).

Významným objevem se pro mne stala monografie o Marii Tauberové, kterou napsal Prof. PhDr. Vladimír Mikeš (11. 8. 1927 Choceň okr. Ústí nad Orlicí) vystudoval Filosofickou fakultu Karlovy univerzity obory bohemistika a francouzština a srovnávací literatury u Václava Černého. Od roku 1992 je pedagogem divadelní fakulty na pražském AMU. V letech 1997 – 2000 byl děkanem fakulty AMU. V letech 2000 – 2003 vedoucím katedry divadelní antropologie. 17. 4. 1997 byl habilitován docentem pro obor teorie a kritika a 11. 10. 1999 byl jmenován profesorem pro obor teorie a kritika. Napsal a přeložil nespočet děl.⁸ Tato jeho kniha mapuje celý život Marie Tauberové, který autor prokládá jejími slovy. Také tam lze

---

⁶ Konkrétně v Ústřední knihovně se sídlem na Mariánském náměstí 1, Praha 1.

⁷ Jaroslav Krombholc (30. 1. 1918 Praha - 16. 7. 1983 Praha). Pocházel z muzikální rodiny a ještě jako student gymnázia se stal jediným soukromým žákem O. Ostrčila. Po maturitě na reálném gymnáziu v Mělníce (1937) studoval na Konzervatoři v Praze kompozici u O. Šína, na mistrovské škole u V. Nováka (1937 – 1940), na mistrovské škole u V. Talicha (1940 – 42) a u A. Háby (1940 – 42). 1937 – 39 studoval ještě němčinu a francouzštinu na Filosofické fakultě UK (až do uzavření vysokých škol) a zároveň navštěvoval přednášky u Z. Nejedlého. Během studií ho Z. Chalabala přizval ke korepetování do ND (1940 – 1943). Za několik měsíců, tam také dirigoval. V roce 1945 byl jmenován do vedení opery ND. Svým osobitým mistrovstvím dosáhl umělecké dokonalosti a stylovosti v hudební interpretaci české, slovenské a světové operní tvorby. V roce 1949 a 1950 se stal laureátem státní ceny. V roce 1958 zasloužilým umělcem, v roce 1966 se stal národním umělcem a v roce 1978 získal řád práce. (BROŽOVSKÁ, J., *Národní divadlo a jeho předchůdci*, s. 251 – 253.)

⁸ Theatre Faculty of the Academy of Performing Arts, c2007-2011, kap. *Prof. PhDr. Vladimír Mikeš*.

nalézt nespočet kritik z různého tisku, fotografií, a také přehled rolí. V knize je ovšem rovněž mnoho nepřesností.⁹ Nutno dodat, že z této knihy ve své bakalářské práci primárně čerpám, protože je to jediná ucelená vydaná monografie o Marii Tauberové.

Kapitoly, jež jsem věnovala dějinám ND a pražským dějinám 20. století jsou vytvořeny převážně z obecnějších knih, jako jsou: Dějiny Prahy II, Sto let Národního divadla, Národní divadlo 1883 – 1983, Opera v Praze (viz seznam použitých pramenů a literatury).

V Archivu Národního divadla v Praze¹⁰, kam směřovaly další mé kroky, jsem objevila rozměrnější obálku, ve které byly nasřádané materiály o Marii Tauberové¹¹. Obsahovala mnoho článků a fotografií o ní a ND. Další informace jsem hledala ve složce Jaroslava Krombholce, ale bohužel jsem tam neobjevila nic zajímavého, co by se týkalo M. Tauberové. Archiv ND vytváří nejen složky o všech umělcích, kteří prošli ND, ale také v jednotlivých složkách archivuje fotografie ke každé inscenaci, vnitřní dokumenty (účetní knihy, dopisy, záznamy představení apod.) a dobové plakáty z představení. Více jsem neměla možnost do archivu proniknout. Dozvěděla jsem se, že systematicky začal fungovat až od sedmdesátých let 20. století. Do té doby se dokumenty uchovávaly na několika místech a jejich archivace neměla řád. Z mého pohledu archiv v současné době funguje velmi schopně, jen jeden nedostatek by se našel. Nezískal akreditaci, jelikož dokumenty nejsou správně konzervovány, a proto také musel tento archiv některé materiály předat Národnímu archivu. Archiv ND požádal také po smrti Tauberové Úřad pro zastupování státu

---

⁹ „Úcta a obdiv ovšem nesmí stát v cestě fundovanému hodnocení, jaké by si právě pěvkyně takového formátu zasloužila. Vladimír Mikeš však nedokázal udržet dostatečný odstup od získaného materiálu – bohatého a nesporně cenného. Čerpal z dobových kritik, z deníkových zápisků umělkyně i ze vzpomínkových rozhovorů, jež s ní vedl. Zpracování ale zůstalo někde napůl cesty mezi oslavnou publikací a odbornou studií. Vždyť si z četby ani nemáme možnost udělat přesnou představu o stavu nashromážděného materiálu, což je přitom základní předpoklad každé monografie! Množství podkladů by vyžadovalo rovněž razantnější přístup oddělení podstatného od nepodstatného. Zejména v kritických odezvách. Takto je nic neříkajícím referátům z regionálního tisku často věnována stejná pozornost jako názorům vsutku odborné kritiky. A zcela chybí autorské stanovisko k těmto ohlasům, případně pokus rekonstruovat některé výkony na základě kombinace popisů a dostupných nahrávek. Ke škodě věci text neprošel ani pečlivější odbornou korekturou...Hodnota knihy tak spočívá především v podrobném místopisu umělecké dráhy paní Tauberové. Na domácí scéně i v zahraničí.“ (Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, 9ND, SOMEŠ, Jaroslav, Hudební rozhledy, Praha, 23. 6. 2006, s. 51).

¹⁰ Archiv sídlí na Praze 1, v ulici Ostrovní 1.

¹¹ Archiv ND, složka Maria Tauberová, signatura P – 23.

ve věcech majetkových o pozůstalost (notový materiál, knihy, fotografie Marie Tauberové a Jaroslava Krombholce, nahrávky, korespondence, diplomy atp.), ale tyto dokumenty nezískal (první žádost o pozůstalost podalo České muzeum hudby).

Další objevy jsem učinila v Národním archivu¹², kde se nachází poměrně rozsáhlý osobní spis o Marii Tauberové, který převzal NA od Archivu ND¹³. Nalezla jsem tam křestní list, kopii občanského průkazu, smlouvy, dopisy, dotazníky, životopisy psané Marii Tauberovou, posudky o způsobilosti k umělecké práci v divadle a také osvědčení, osobní tabulky, záznamy z Pensijního fondu Národního divadla v Praze, blahopřání k narozeninám, záznamy z účtárny a jiné úřední dokumenty. Další záznamy se nachází ve fondu evidence obyvatelstva a ve všeobecné spisovně¹⁴, kde jsem našla policejní přihlášku, žádost o prodloužení uděleného povolení k pobytu, přihlášku k trvalému pobytu občana, dopisy od Zemského úřadu v Praze. Další materiály o Marii Tauberové se nachází ve fondu Ministerstva zahraničních věcí¹⁵, kde jsou cizojazyčné články (německé) a české (Polední list, Lidové noviny, Pražský list, Venkov, A- Zet, Národní politika, Národní listy, Národní práce, Večer) o Marii Tauberové a její koncertní činnosti.

Další materiály lze nalézt v archivu Českého muzea hudby. Pozůstalost Marie Tauberové a Jaroslava Krombholce získalo Národní muzeum - České muzeum hudby od Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. K předání došlo v roce 2006, po uspořádání (jedná se asi o 20 běžných metrů) materiálu byl tento rozsáhlý fond zapsán do přírůstkové knihy pod číslem Sp 14/2011. Fond je rozdělen na pozůstalost po Tauberové, pozůstalost po Krombholcovi a část společnou. Fond obsahuje tyto materiály: doklady, korespondence, fotografie, kresby, smlouvy, programy, plakáty, výstřižky, noviny, knihy, hudebniny, věnce, stuhy, taktovky, předměty z osobního

---

¹² Archiv sídlí na Chodovci, Praha 4.

¹³ Národní archiv, ND, Archiv Národního divadla, Praha – osobní spisy, signatura: Tauberová Marie.

¹⁴ Národní archiv, PŘ II – EO, fond: Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatelstva, karton: proskoová marie 1911, tauber marie 1911. Národní archiv, Národní archiv, PŘ 1941 – 1951, fond: Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1941 – 1950, karton 6096, signatura: K 6382/13 krombholzmarie. Národní archiv, PŘ 1941 – 1951, fond: Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1941 – 1950, karton 11496, signatura: T 296/3 tauberová marie.

¹⁵ Národní archiv, MZV-VA I, fond: Ministerstvo zahraničních věcí – výstřižkový archiv, Praha – výstřižkový archiv I, karton: 4032, signatura: Tauberová.

Národní archiv, MZV-VA II, fond: Ministerstvo zahraničních věcí – výstřižkový archiv, Praha – výstřižkový archiv II, karton: 1292, signatura: Tauberová.

vlastnictví (popelníky, kabelka, skříňka na líčidla, rukavičky, pouzdro na cigarety, divadelní kukátko apod.) Tato pozůstalost je důkladně pořádná už asi třetím rokem (např. obsáhlá korespondence je seřazena abecedně podle jmen adresátů) a dosud není hotová. Proto nemohu tento fond ve své práci použít.

Internetové zdroje ve své práci užívám především k vyhledání informací o dalších osobách, které se v mé práci objevují. Na internetu lze samozřejmě také nalézt mnoho informací o Marii Tauberové, ať už jsou to životopisy, kritiky, záznamy v Českém rozhlasu atp. Nejdůležitějším internetovým zdrojem jsou internetové stránky ND¹⁶, kam bylo převedeno z archivu mnoho dat. Lze tam nalézt záznamy o jednotlivých sezónách (vedení a soubory, premiéry, repertoár, denní programy, hostující soubory) a o umělcích (životopis, seznam rolí, seznam představení a fotografie).

---

¹⁶ <http://archiv.narodni-divadlo.cz/>

3. ATMOSFÉRA V PRAZE VE 20. STOLETÍ

Práci umělců a uměleckých institucí vždy významně ovlivňuje celková situace (politická, ekonomická i sociální) města i země. Tento vliv se může odrážet mimo jiné na stavbě repertoáru (viz kap. Stručné dějiny ND a opery ve 20. století v Praze), finančních možnostech divadla, vzájemné spolupráci divadel a sdružování nebo rušení souborů, působení různých zájmových tuzemských i zahraničních jednotlivců a skupin, ale i na tom, jací posluchači divadla navštěvují. To vše je také důvod, proč v této kapitole lehce nastiňuji dobu, ve které Maria Tauberová v Praze žila a v ND působila.

Vznikem samostatné Československé republiky (28. 10. 1918) se výrazně změnilo postavení Prahy. Stala se hlavním městem republiky, střediskem politického, hospodářského a kulturního života nového státu.¹⁷

3.1. V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ

První světová válka znamenala významný zásah do hospodaření Prahy. Značná část výtěžně činných osob odešla na frontu, poklesla výroba, klesly příjmy do obecního rozpočtu a vzrostly výdaje na sociální zabezpečení obyvatelstva. Konec války a zdlouhavý přechod podniků z válečné na mírovou výrobu způsobil velkou nezaměstnanost a s tím související vzestup sociálního napětí.¹⁸ Na počet pražského obyvatelstva měly vliv válečné ztráty, zvýšená úmrtnost obyvatelstva v důsledku podvýživy a epidemií, nedostatek potravin a vzestup jejich cen. To vše vedlo k vlně stěhování z Prahy a okolních obcí a k výraznému poklesu počtu narozených dětí. Mnoho lidí opustilo svou vlast nebo se naopak do ní jiní vraceli. Po roce 1918 se do Prahy přistěhovalo značné množství obyvatel.¹⁹ V roce 1937 stoupl podíl Němců v Praze na 14%. S výjimkou Němců neexistovala v Praze v této době významnější národnostní menšina obyvatel.²⁰

---

¹⁷ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 278.

¹⁸ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 299-300.

¹⁹ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 303.

²⁰ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 305.

V letech 1929 – 1933 zasáhla ČSR světová hospodářská krize, která ukončila předchozí etapy relativně stabilního vývoje pražského peněžnictví. Díky státním zásahům nedošlo za krize 1. poloviny 30. let v Praze k žádnému většímu krachu peněžního ústavu. Přibližně od roku 1935 začalo národní hospodářství v Československu vykazovat známky pokračující konsolidace, a to i přes různé ekonomické i politické poruchy v zahraničí. Tento příznivý vývoj trval až do roku 1938, kdy expanze německého souseda znamenala výrazný zásah do dalšího vývoje pražských peněžních ústavů. Zejména citelný byl pokračující odliv zahraničního kapitálu a postupné přesouvání velkého židovského majetku do zemí, které zatím nebyly ohroženy nacistickým Německem. Peněžní trh v Praze prošel všemi těmito otřesy v roce 1938 bezpečně a bez katastrofy. Důsledky Mnichovské dohody se však promítly změnami v aktivních i pasivních obchodech pražských peněžních ústavů a dopad těchto politických proměn velmi brzy pocítila i celá okleštěná československá ekonomika.²¹

3.2. PRAHA V LETECH 1939 – 1945

Nacistické Německo se nikdy nesmířilo s existencí okleštěného Československa a prakticky hned po zaboru pohraničních území připravovalo jeho úplnou likvidaci. 15. března 1939 překročilo jádro okupačních sil českoněmeckou hranici. Československá armáda dostala rozkaz zůstat v kasárnách. První dny v obsazeném hlavním městě se nesly ve znamení příjezdu vysokých nacistických činitelů. 15. března dorazil i Adolf Hitler a usadil se na Pražském hradě. Hned ve stejný den se za nadšeného přihlížení německého obyvatelstva uskutečnily v Praze první improvizované vojenské přehlídky. První týdny v okupované Praze se nesly ve znamení znovunalezené národní jednoty. Přestože živelné protesty jasně dokumentovaly skutečnou náladu v protektorátu, nejvýznamnější odpovědí českého obyvatelstva na německou okupaci se stalo vytváření různých odbojových skupin a jejich spojování do rozsáhlých ilegálních organizací.²²

Bezprostředním důsledkem vyhlášení protektorátu Čechy a Morava se stalo rozdělení obyvatelstva českých zemí do tří kategorií. Nejvyšší postavení měli Němci, kteří

²¹ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 324-326.

²² BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 370-376.

se stali plnoprávními příslušníky Hitlerovy Třetí říše. Následovali Češi, kteří byli podle nacistického právního experta spíše obyvateli zvláštního druhu. A konečně třetí kategorii tvořili Židé, na něž byly záhy vztaženy norimberské zákony, a tudíž jim žádná občanská práva nepříslušela.²³

S nacistickým totalitním systémem byli konfrontováni i pražští Němci, z nichž se na základě výnosu o zřízení protektorátu stali říšští příslušníci. Převážná většina pražských Němců, alespoň podle oficiálních zpráv, přijímala tyto změny s naprostou samozřejmostí.²⁴

Už 26. března 1939 začal zavedením pravosměrné dopravy proces rychlého začleňování protektorátu do Říše, který negativně zasáhl všechny oblasti života české společnosti. Zvláště citelné byly ekonomické a sociální dopady vyvolané podhodnocením české koruny vůči marce a přechodem na řízené hospodářství. České obyvatelstvo začalo také citlivě reagovat na různé „jazykové úpravy“ a postupně poněmčování správy hlavního města Prahy. Propast mezi Čechy a Němci se neustále prohlubovala i v důsledku celé řady represálií, jimž byli vystaveni čeští obyvatelé Prahy zvláště po vypuknutí války.²⁵

27. září 1941 přijel Heydrich²⁶ do Prahy a druhý den se oficiálně ujal úřadu zastupujícího říšského protektora. Heydrichův příchod do Prahy výrazně poznamenal zejména další osudy židovského obyvatelstva. Už 10. října 1941 bylo rozhodnuto vybudovat v Terezíně průchozí sběrný tábor, kde by Židé byli silně zdecimováni. Heydrichem zahájené deportace židovského obyvatelstva pak probíhaly až do 16. března 1945, kdy počet žijících Židů v Praze klesl ze 46 801 osob k 1. 10. 1941 na 4 356 osob k 30. 4. 1945. Heydrichovo působení směřovalo především proti české společnosti, kterou chtěl „odpolitizovat“, vnitřně rozdělit na jednotlivé sociální skupiny a „nepolitické stavy“, plně zapojit do válečné výroby a postupně podle rasových hledisek začít i germanizovat. První vhodnou příležitostí k novému

---

²³ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 381.

²⁴ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 383 a 384.

²⁵ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 385, 387 a 388.

²⁶ Reinhard Tristan Eugen Heydrich (7. 3. 1904 Halle an der Saale – 4. 6. 1942 Praha) byl jedním z hlavních architektů holocaustu. (Wikipedie, 27. 10. 2011, *Reinhard Heydrich*).

zastařujícímu úderu nabídl nacistům atentát na Heydricha, který provedli 27. května 1942 českoslovenští parašutisté. Ještě ten stejný den se z území Prahy stala mrtvá zóna. Češi měli strach a obavy z možných následků. Po vyhlazení Lidic museli skrývat svou nenávistí ke všemu německému.²⁷

„Velkoněmecké“ představy a vypjaté česko-německé vztahy byly rovněž příčinou toho, proč v Praze sice někteří Němci spolupracovali s českými odbojovými skupinami, ale na rozdíl od říšského území zde nevzniklo německé hnutí odporu proti nacistickému režimu.²⁸

I když k občasným leteckým poplachům docházelo již od jara 1941, první skutečné bombardování zažila Praha teprve 15. listopadu 1944. Spojenecké nálety působily depresivně především na pražské německé obyvatelstvo.²⁹

Na jaře 1945 se okupační režim sice již nacházel v hluboké krizi, ale ani situace domácího odbojového hnutí nebyla nijak povzbuzující. Původní rozsáhlé ilegální organizace z počátku okupace byly již dávno rozbity gestapem a nástupnické odbojové skupiny jen s potížemi překonávaly hranice své vlastní izolace. Už od konce dubna 1945 v Praze panovala napjatá nálada. Po hromadném odmítání říšských marek a projevech solidarity s projíždějícími transporty vězňů se 4. května začaly městské ulice postupně očišťovat od německých nápisů. Druhého dne dopoledne akce pokračovaly vyvěšováním česko-slovenských vlajek a manifestacemi v centru Prahy, vyvolanými „zaručenými zprávami“ o rychlém postupu amerických jednotek na Prahu a rychlém konci protektorátu. Narychlo utvořené povstalecké jednotky se v průběhu 5. května zmocnily řady důležitých objektů a získaly velké množství zbraní. Nejhorším dnem Pražského povstání se stal 7. květen 1945, kdy na Prahu od Litoměřic zaútočil pluk tankových granátníků SS. Situace v hlavním městě se stabilizovala teprve odpoledne 8. května 1945, kdy po několikadenním vyjednávání došlo k podpisu dohody mezi Českou národní radou a generálem, zplnomocněncem německé branné moci u říšského protektora, o odchodu německých útvarů z Prahy

---

²⁷ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 390-394.

²⁸ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 399 a 401.

²⁹ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 401 a 404.

a okolí. Ve fanatickém odporu pokračovala jediná bojová skupina, která se držela ve svých postaveních až do odpoledních hodin 9. května. Teprve když se ukázalo, že i tuto oblast obsadí Rudá armáda, začaly jednotky SS ustupovat k americkým liniím. Proto také závěrečné boje v hlavním městě, kam 9. května 1945 v časných ranních hodinách dorazily první sovětské tanky, byly již zcela minimální.³⁰

3.3. PRAHA V LETECH 1945 - 1989

Celá republika procházela od roku 1945 politickými změnami. Jednalo se především o zařazení Československa do sovětské sféry. KSČ posilovala svůj vliv především v ozbrojených a policejních složkách, ale také např. v závodních radách. Tyto rady přebíraly správu podniků po Němcích, zrádcích a kolaborantech a konfiskovaly jejich majetek. Závodní rady také zasahovaly do znárodnování velkých podniků. Na počátku roku 1948 byly přípravy k provedení komunistického puče v plném proudu. V průběhu roku se československý národ rozloučil i s posledními symboly demokratického Československa. V následujících letech došlo k pronásledování mnoha osob za jejich politické přesvědčení a „třídní původ“. Komunistický režim zvláště brutálně zasáhl proti katolické církvi. Společnost začala být přetvářena podle sovětského vzoru.³¹

Po určitých náznacích uvolnění poměrů v 60. letech se prezident Antonín Novotný³² pokusil vše navrátit zpět do starých kolejí. Psal se rok 1967 a společenská organizace a kultura byly znovu podřízeny přímému vedení komunistické strany. Zintenzivnila se propaganda proti možné ideologické diverzi a proběhly nové politické procesy. Hlavní zlom na sebe nenechal dlouho čekat. Poté, co se Dubček³³ v únoru 1968 dotkl několika dříve tabuizovaných témat, nastala vzápětí exploze v informování veřejnosti. Novináři s pocitem nabyté svobody se přestali vyhýbat ožehavým tématům. Mohutnou manifestací se stal prvomájový průvod, kde již nedominovala hesla „Ať žije KSČ“. Protikomunistické a protisovětské nálady začínaly pomalu, ale jistě nabírat

---

³⁰ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 405, 408, 411, 412 a 413.

³¹ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 417, 418 a 422.

³² Antonín Novotný (10. 12. 1904 Praha – 28. 1. 1975 Praha) byl třetí československý komunistický prezident a zároveň šestý prezident od vzniku Československa. Úřadoval v letech 1957 až 1968. (Wikipedie, 22. 12. 2011, *Antonín Novotný*).

³³ Alexander Dubček (27. 11. 1921 Uhrovec – 7. 11 1992 Praha) byl československý a slovenský politik, hlavní osobnost Pražského jara 1968. (Wikipedie, 4. 12. 2011, *Alexander Dubček*).

obrátky, alespoň tak to bylo vnímáno sovětskými komunisty. Na konci června byl zveřejněn manifest, který vyzýval k dalším politickým aktivitám podporujícím reformní úsilí pražského jara. Tyto události byly poslední kapkou do již přetékajícího poháru trpělivosti sovětských neostalinistů. Nátlak ani výhrůžky nepomáhaly, a tak přišla hrozba vojenského zásahu. Po událostech v srpnu 1969 vyvrcholil otevřený útok proti reformní politice pražského jara. Okupace byla označena za „bratrskou pomoc“, proběhly čistky v orgánech KSČ i na vysokých školách.³⁴

Stále prohlubující apatii Pražanů narušila zpráva, kterou hned na počátku roku 1977 odvysílala řada západních rozhlasových stanic. Posluchači se dozvěděli o zveřejnění dokumentu, jenž mapoval neutěšenou situaci v dodržování lidských práv v Československu, a který vešel ve známost pod názvem „Charta 77“. Krátce před „sametovou“ revolucí dosáhl počet dokumentů vydaných Chartou přes 550 titulů. Většina společnosti byla sice existujícími poměry trvale roztrpčena, ale neodhodlala se zatím, z obavy před ztrátou zaměstnání a hrozbou politického pronásledování, k aktivním formám odporu, neboť komunistický režim pokračoval v tvrdém pronásledování svých odpůrců. V letech 1987 až 1989 vzrostl počet nezávislých iniciativ. 17. listopadu 1989 se na Albertově shromáždilo asi 15 tisíc studentů a občanů Prahy. Již během projevů vyjadřovali účastníci manifestace touhu po rozsáhlejších politických změnách v Československu. Vývoj směřoval neúprosně ke svobodným volbám, k abdikaci G. Husáka³⁵ a k volbě Václava Havla³⁶ novým, posledním prezidentem Československé republiky.³⁷

---

³⁴ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 425, 427, 428 a 432.

³⁵ Gustáv Husák (10. 1. 1913 Důbravka, dnes část Bratislavy – 18. 11. 1991 Bratislava) byl československý komunistický politik a posléze prezident republiky. (Wikipedie, 22. 12. 2011, *Gustáv Husák*).

³⁶ Václav Havel (5. 10. 1936 Praha – 18. 12. 2011 Hrádeček) byl český dramatik, esejista, kritik komunistického režimu a politik. Byl devátým a posledním prezidentem Československé republiky (1989–1992) a prvním prezidentem České republiky (1993–2003). Václav Havel byl nositelem státních vyznamenání řady zemí světa, mnoha cen za uměleckou tvorbu i občanské postoje a desítek čestných doktorátů. Václav Havel byl několikrát navržen na Nobelovu cenu míru. (Wikipedie, 22. 12. 2011, *Václav Havel*).

³⁷ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 433, 435, 436 a 439.

4. STRUČNÉ DĚJINY ND A OPERY VE 20. STOLETÍ V PRAZE

4.1. PO ROCE 1918

1. listopadu 1918 se ve „Zlaté kapliče“ odehrálo triumfální představení Smetanovy opery *Libuše* v hlavní roli se světoznámou pěvkyní Emou Destinnovou. Manifestační operní večer měl symbolický charakter. Hned od prvních dnů po 28. říjnu 1918 se atmosféra kulturního života Prahy v mnoha podstatných směrech výrazně proměnila. S touto transformací jsou spojovány i tehdejší početné skladatelské pokusy o novou českou hymnu, neboť klasická píseň Františka Škroupa³⁸ byla svými kritiky považována za přespříliš lyrickou. Vlastenecké ideály a ideje byly již na rozhraní století konfrontovány v kulturním světě a společenských vědách s moderními myšlenkovými a uměleckými proudy. Nyní místo národně orientovaného, v mnoha směrech publicisticky protirakouského programu začaly stále více ztělesňovat sloupy státní ideologie a vtiskovaly tvář i koncepci metropolitnímu kulturnímu dění. Někdejší život Prahy se však již nikdy v původním rozpětí v letech po první světové válce neobnovil. Předválečná česko-německá (s prvky židovství) komunita se čím dál víc stávala vzpomínkou na minulost. Přesto si společnost i novodobé, popřevratové ovzduší staré i nové Prahy i nadále zachovaly svůj jedinečný kulturně historický „genius loci“. Pro čas po první světové válce byla charakteristická orientace na francouzskou a anglosaskou kulturu.³⁹

Centrem pražského hudebního života zůstala i po vyhlášení samostatnosti ČSR opera ND. Po úmrtí Karla Kovařovice⁴⁰ se roku 1920 stal prvním poválečným šéfem opery ND Otakar Ostrčil⁴¹, mimořádná umělecká osobnost propagující moderní operní díla světová i tuzemská⁴². Patnáct let, po která stál Ostrčil v čele divadla (až do své smrti), patří k vrcholnému údobí v dějinách divadla. Po celou dobu svého řízení zpěvohry

---

³⁸ František Jan Škroup (3. 6. 1801 Osice (u Hradce Králové) – 7. 2. 1862 Rotterdam) byl český hudebník, dirigent a hudební skladatel. (Wikipedie, 28. 7. 2011, *František Škroup*).

³⁹ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 347 – 348.

⁴⁰ Karel Kovařovic (9. 12. 1862 – 6. 12. 1920) byl český hudební skladatel. (Wikipedie, 26. 11. 2011, *Karel Kovařovic*).

⁴¹ Otakar Ostrčil (25. 2. 1879 Praha – 20. 8. 1935 Praha) byl český hudební skladatel a dirigent. (Wikipedie, 31. 7. 2011, *Otakar Ostrčil*).

⁴² Z. Fibich, J. B. Foerster, L. Janáček, bouřlivá premiéra Bergova Vojčka.

se ovšem musel potýkat s intrikami a verdikty Zdeňka Nejedlého⁴³, který tehdy proslul mj. svým přezíravým postojem k jak téměř celé zakladatelské generaci české hudební moderny⁴⁴, tak i k jejím pokračovatelům⁴⁵. Podobný význam jako opera ND si v meziválečném dvacetiletí získala rovněž Česká filharmonie. V roce 1919 byl do jejího čela postaven dirigent Václav Talich⁴⁶, který byl známý i za hranicemi země. Dlouhodobě se do pražského hudebního života zařadil i další špičkový orchestr, později známý pod názvem Symfonický orchestr hlavního města Prahy FOK (Film-Opera-Koncert).⁴⁷ Ostrčil měl jasno ve svých záměrech. Věřil mladým umělcům a neváhal jim svěřovat závažné úkoly, na nichž vyrůstali v reprezentativní pěveckou generaci. Byl demokratickým spolupracovníkem. Cílem jeho úsilí bylo dosáhnout umělecké celistvosti operního představení, zharmonizování všech složek, jednotného řádu inscenace. V zájmu této umělecké jednotnosti nedopouštěl, aby některá ze složek vybočovala ze stylu skladatelova díla. Důsledné uplatňování jeho uměleckých zásad spolu s promyšlenou dramaturgickou linií povzneslo operu ND mezi přední evropské operní scény. K prosazení svých uměleckých cílů potřeboval Ostrčil zaujatého operního režiséra. Našel ho ve Ferdinandu Pujmanovi⁴⁸.⁴⁹ V pěveckém souboru také dospívali starší členové k umělecké zralosti.⁵⁰ Dlouhá léta se od roku 1922 uplatňoval Josef Munclinger⁵¹ nejen jako výrazný bas, ale i jako operní režisér. Velký herecký

---

⁴³ Zdeněk Nejedlý (10. 2. 1878 Litomyšl – 9. 3. 1962 Praha) byl český historik, muzikolog, literární historik, politik a veřejný činitel, který (ať už v pozitivním i negativním smyslu) výrazně ovlivnil české kulturní ovzduší dvacátých až padesátých let 20. st. (Wikipedie, 2. 6. 2011, *Zdeněk Nejedlý*).

⁴⁴ L. Janáček, J. Suk a V. Novák.

⁴⁵ Zakladatel hudebního oddělení Národní knihovny L. Vycpálek, E. Axman a K. B. Jirák.

⁴⁶ Václav Talich (28. 5. 1883 Kroměříž – 16. 3. 1961 Beroun) byl jedním z nejvýznamnějších českých dirigentů 20. Století. Jeho osudy jsou spjaty zejména s orchestrem Národního divadla a Českou filharmonií, jejichž interpretační umění pozvedl na světovou úroveň. (Wikipedie, 16. 8. 2011, *Václav Talich*).

⁴⁷ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 353 – 355.

⁴⁸ Ferdinand Pujman (25. 5. 1889 Nížkov – 17. 12. 1961 Praha) byl český stavební inženýr, profesor konzervatoře, dramaturg a režisér opery Národního divadla v Praze a estetik. (Wikipedie, 28. 11. 2011, *Ferdinand Pujman*).

⁴⁹ ČERNÝ, F., Kolářová, E., *Sto let Národního divadla*, s. 98-100.

⁵⁰ Základ souboru tvořili: Otakar Mařák, Theodor Schütz, Karel Burian, Vilém Zitek, Miloslav Jeník, Otto Masák, Karel Hruška a Jaroslav Gleich. Z pěvkyní Gabriela Horvátová, Kamila Ungrová., Marie Veselá, Marie Budíková, Ada Nordenová, Míla Kočová, Marta Krásová a Štěpánka Štěpánová. (ČERNÝ, F., KOLÁŘOVÁ, E., *Sto let Národního divadla*, s. 101).

⁵¹ Josef František Munclinger (13. 9. 1888 Nítkovice – 31. 10 1954 Mariánské Lázně) byl český operní pěvec (basbarytonista) a režisér. (Wikipedie, 27. 11. 2011, *Josef Munclinger*).

talent objevil Ostrčil v mladém basistovi Hanuši Theinovi⁵² v roce 1928. Záhy mu svěřoval závažné režijní úkoly. Thein prožil s operou ND takřka půl století.⁵³

Samostatnou kapitolou pražského hudebního života byla existence německého operního souboru, působícího do roku 1945 v Neues Deutsches Theater⁵⁴, jakož i velká éra jeho uměleckého vedoucího Alexandera Zemlinského⁵⁵. Díky plodné konkurenci německé operní scény ve vztahu k ND (za éry Kovařovice a Ostrčila) tak v Praze vzniklo naprosto unikátní vstřícné kulturní klima, které nemělo obdoby v žádné jiné evropské metropoli. Rovněž díky tomuto inspirativnímu kulturnímu ovzduší byla Praha po roce 1918 stálým dějištěm významných moderních hudebních snah. Na druhé straně došlo v meziválečné hudební Praze nejen ke změnám ve sféře tvůrčí a interpretační, ale především v sociologických dimenzích její existence. Zatímco církevní hudba, duchovní písně a do značné míry i folklor se tehdy dostaly téměř na periferii hudebně-historického vývoje, zprofesionalizovaná hudba (i v rozhlasovém vysílání) přivolala v Praze i mimo metropoli narůstající komercializaci hudební tvorby i hudební recepce, což bylo podpořeno i technickým rozvojem (film, gramofonové desky).⁵⁶

4.2. OD MNICHOVSKÉ DOHODY DO KONCE 2. SVĚTOVÉ VÁLKY

Po Ostrčilově smrti byl jmenován správcem ND Václav Talich, který zahájil další éru opery ND. Předsevzal si budovat český základní repertoár, který převážně dirigoval sám. Dramaturgem jeho éry byl dirigent Zdeněk Chalabala⁵⁷. Politická situace se ovšem zhoršovala ode dne ke dni. Blížil se 15. březen 1939.⁵⁸

---

⁵² Hanuš Thein (17. 1. 1904 Pardubice – 30. 12. 1974 Praha) byl významný český operní pěvec (bas) a režisér. Mezi lety 1927 – 1939 a 1945 – 1973 působil v pražském Národním divadle. (Wikipedie, 23. 10. 2011, *Hanuš Thein*).

⁵³ ČERNÝ, F., Kolářová, E., *Sto let Národního divadla*, s. 102.

⁵⁴ Nové německé divadlo (založeno v roce 1888) vzešlo ze snahy pražských Němců, kteří si chtěli vytvořit vlastní divadlo. V roce 1945 byla tato budova přejmenována na „Divadlo 5. května“, v roce 1949 na „Smetanovo divadlo“ a od roku 1992 je známá jako „Státní opera“.

⁵⁵ Alexander Zemlinsky (14. 10 1871 Vídeň – 15. 3. 1942 New York) byl rakouský dirigent, hudební skladatel a pedagog. (Wikipedie, 9. 5. 2011, *Alexander von Zemlinsky*).

⁵⁶ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 356.

⁵⁷ Zdeněk Chalabala (18. 4. 1899 Uherské Hradiště – 4. 3. 1962 Praha) byl český klavírista, houslista, hudební publicista, hudební pedagog a významný operní dirigent, který během svého života působil v Praze, Ostravě, Brně, Bratislavě a v Moskvě. (Wikipedie, 16. 7. 2011, *Zdeněk Chalabala*).

⁵⁸ ČERNÝ, F., Kolářová, E., *Sto let Národního divadla*, s. 107 - 108.

Za okupace bylo záměrem zlikvidovat samu myšlenku české historické a politické státnosti. Protektorátní vládě byla sice ponechána pravomoc řídit český kulturní život, tato varianta kulturní autonomie však byla soustavně porušována a především byla chápána jako přechodná záležitost. Česká národní filosofie se měla v několika postupných krocích všestranně ztotožnit s tzv. říšskou myšlenkou. Od počátku protektorátu bylo v českém kulturním kontextu odstraňováno a zpochybňováno zejména vše, co souviselo s tvorbou a působením umělců židovské národnosti a odpůrců řečené říšské myšlenky. Opera však od počátku nesměla hrát ani Smetanovu Libuši, ani Branibory v Čechách. V červnu 1942 po atentátu na Heydricha se ve „Zlaté kapliče“ konala aklamační manifestace, z níž vzešel „Slib českých divadelníků Německé říši“.⁵⁹

Po vypuknutí druhé světové války byl stále více omezován repertoár. Byla vyřazována díla umělců „neárijského“ původu, zákaz postihl i opery s „neárijskými“ postavami. Nehrály se opery slovanské. Po napadení Sovětského svazu v roce 1941 byla zakázána i česká díla s ruskými náměty. Zákaz postihl v roce 1943 také Pucciniho⁶⁰ Toscu, protože scény policejního výslechu připomínaly metody gestapa. Ostré oko cenzury sledovalo i texty libret, v nichž vadila slova „vlast“, „volnost“ apod. Prováděly se proto kuriózní textové změny. Nežádoucími se záhy ukázali i někteří tvůrčí pracovníci, ať to byl původ, nebo pro své politické přesvědčení např. Hanuš Thein.⁶¹

V době, kdy okupanti vystavili většinu Čechů perzekuci a někdy i výslovnému teroru, stalo se útočištěm, radostí i nadějí ND. Prožilo neobvyklou konjunkturu, denně naplněno od parteru po poslední galerii a místa k stání. Bylo pod neustálým nátlakem a zostřeným dozorem okupantu.⁶²

---

⁵⁹ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 413 – 415.

⁶⁰ Giacomo Antonio Domenico Michele Secondo Maria Puccini (22. 12. 1858 Lucca – 29. 11. 1924 Brusel) byl italský operní skladatel a významný představitel verismu. Jeho opery se těší trvalému zájmu publika a patří mezi nejčastěji provozovaná díla na celém světě. (Wikipedie, 2. 12. 2011, *Giacomo Puccini*).

⁶¹ ČERNÝ, F., Kolářová, E., *Sto let Národního divadla*, s. 116.

⁶² ČERNÝ, F., Kolářová, E., *Sto let Národního divadla*, s. 113.

Sezóna 1944 – 1945 neměla dlouhé trvání. Situace na frontách se radikálně měnila, Sovětská armáda postupovala k Berlínu. Na území celé Říše zastavila všechna divadla činnost k 1. září roku 1944. Dirigentské úkoly plnili Talich, Chalabala, František Škvor, Jožko Charvát⁶³, Zdeněk Folprecht⁶⁴, Talichovi žáci Jaroslav Krombholc (viz příloha č. 17), Rudolf Vašata⁶⁵ a další. K režii byli zváni kromě stálých režisérů operních (Pujman, Munclinger, Mandaus⁶⁶) i činoherní režiséři. Pěvecký soubor⁶⁷ Talichovy válečné éry byl veden ke kázni a vášnivému zaujetí pro tvůrčí práci poctivými, až vyčerpávajícím zkouškami, které kladly na pěvce vysoké nároky.⁶⁸

14. února 1945 vyhořely při náletu dílny ND a v nich vzácný sklad starých dekorací. 1. 4. 1945 donutili Němci divadlo, aby znovu začalo hrát v karlínských prostorách. Tam se také 4. 5. 1945 odehrálo poslední protektorátní představení, Hubička. První poválečná operní sezóna byla takřka výlučně česká, především smetanovská.⁶⁹

4.3. PO 2. SVĚTOVÉ VÁLCE DO ROKU 1948

V poválečné kulturní atmosféře se v českém hlavním městě (a nejen v něm) daly v kostce rozpoznat výrazné tendence. Na první pohled dominoval stav všeobecné euforie, radost z přežití národní společnosti a její metropole, jakož i odhodlání

---

⁶³ Josef Charvát (18. 3. 1884 Ivančice - 23. 2. 1945 Praha). Na varhanické škole v Brně byl v letech 1901-1903 žákem L. Janáčka. O dirigentské místo v ND se ucházel již v roce 1911 a potom znovu po smrti dirigenta F. Picky (1918), ale bezúspěšně, třebaže za něho intervenovala E. Destinová. Od roku 1918 řídil mnoho představení v ND pohostinsky. Ostrčil podal od roku 1923 intendanci několik návrhů na jeho angažování. Přijat byl však teprve 1. 2. 1928 a setrval v ND až do své smrti. (Národní divadlo, 24. 12. 2011, *Josef Charvát*).

⁶⁴ Zdeněk Folprecht (26. 1. 1900 Turnov – 29. 10. 1961 Praha) byl český hudební skladatel a dirigent. (Wikipedie, 23. 10. 2011, *Zdeněk Folprecht*).

⁶⁵ Rudolf Vašata (27. 9. 1911 Praha - 8. 6. 1982 Praha) v ND působil 1936-1942 jako korepetitor, dirigentem ND byl 1942-1949, 1956/1957 a od 1. 1. 1972 do 31. 8. 1973, kdy odešel do důchodu. Národní divadlo, 24. 12. 2011, *Rudolf Vašata*).

⁶⁶ Luděk Mandaus (12. 6. 1898 Praha - 16. 12. 1971 Praha) v roce 1920 hostoval v ND jako Zuniga (Bizet: Carmen), Otec Paloucký (Smetana: Hubička) a Malina (Smetana: Tajemství). Téhož roku byl angažován K. Kovařovicem do ND. Toto angažmá přerušil v roce 1929. V roce 1931 se vrátil do ND jako host, od roku 1932 jako stálý host, ve druhém angažmá od roku 1935 zde působil i jako režisér opery až do odchodu do důchodu 1. 8. 1967. (Národní divadlo, 24. 12. 2011, *Luděk Mandaus*).

⁶⁷ Základ souboru tvořili: Marie Budíková, Ota Horáková, Ada Nordenová, Marie Podvalová, Maria Tauberová, Marie Veselá, Marta Krásová, Štěpánka Štěpánová, Ludmila Červinková, Drahomíra Tikalová a Štěpánka Jelínková. Mezi pěvci to byli Bronislav Chorovič, Jaroslav Gleich, Karel Hruška, Oldřich Kovář, Jindřich Blažíček, Miloslav Jeník, Josef Vojta, Richard Kubla, Beno Blachut, Vilém Zítek, Jaroslav Veverka, Josef Celerin, Stanislav Muž, Jan Konstantin, Josef Křikava, Karel Kaláš Zdeněk Otava, Miloš Linka a Eduard Haken. (ČERNÝ, F., KOLÁŘOVÁ, E., *Sto let Národního divadla*, s. 117).

⁶⁸ ČERNÝ, F., Kolářová, E., *Sto let Národního divadla*, s. 116.

⁶⁹ ČERNÝ, J., *Národní divadlo 1883 – 1983*, s. 44 – 45.

k znovuvytvoření přirozených regulí pro vývoj a rozvoj pražské kultury. Charakter těchto podmínek se však vykládal protichůdným způsobem. Na jedné straně se zřetelně prosazovalo úsilí obnovit prvorepublikový kulturní život, zbavený dobových problémů a zjevných nedostatků, na straně druhé sílily snahy směřující k mnohem vyššímu stupni zespolečenštění či zestátnění veškerých kulturních aktivit a jednotlivých kulturních institucí i k jejich případnému administrativnímu a ideologickému zneužití. Pro první poválečné týdny pražské kultury bylo charakteristické všeobecné, spontánní i systematické vyobcovávání všeho německého, tedy včetně místních názvů či pojmenování. Dokonce i germánsky znějící příjmení osobností české vědy a kultury byla nahrazována jmény slovanskými.⁷⁰

Synonymem poválečného pražského hudebního života byl mezinárodní festival Pražské jaro, jehož první ročník se konal již v roce 1946 v rámci dlouhodobých oslav padesátileté existence České filharmonie, jež v té době získala statut státního symfonického orchestru.⁷¹

„Slavíme dnes den, jeden z nejradostnějších a nejvítanějších v českých dějinách. Po strašných letech hrůzy a otroctví jsme opět svobodni. Je v duchu a tradici národa, že manifestační projev nebylo možno uspořádat jinde než v ND... Tento večer zazní svobodně a slavnostně Smetanova Libuše, dílo, které svazuje minulost, přítomnost a budoucnost.“ Těmito slovy uvedl Zdeněk Nejedlý slavnostní představení Libuše 27. května 1945, jímž se otvírala cesta k dalšímu vývoji opery ND. Po slavnostních dnech nastala doba všedních pracovních starostí. V čelo opery byli postaveni Otakar Jeremiáš⁷², Karel Nedbal⁷³ a Jaroslav Krombholc. Ve svém programovém prohlášení zdůraznili, že jejich cílem bude především cyklické uvádění děl českých mistrů tak, aby byla hlavní součástí kmenového repertoáru v živé moderní reprodukci. Důvodů, proč tento program nebyl úplně splněn, bylo mnoho. Repertoárová skladba

---

⁷⁰ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 482.

⁷¹ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 493 – 494.

⁷² Otakar Jeremiáš (17. 10. 1892 Písek – 5. 3. 1962 Praha) byl český hudební skladatel a dirigent. (Wikipedie, 16. 7. 2011, *Otakar Jeremiáš*).

⁷³ Karel Nedbal (28. 10. 1888 Dvůr Králové – 20. 3. 1964 Praha) v letech 1906-1908 studoval v Praze práva na Univerzitě Karlově a současně kompozici u V. Nováka. Tehdy příležitostně zastupoval v orchestru ND violistu a seznámil se s dirigentskou technikou a uměním K. Kovařovice. Byl také žákem J. B. Foerstra. Dirigentem ND byl od 8. 6. 1945 do 30. 9. 1958, kdy odešel do důchodu. (Národní divadlo, 23. 12. 2011, *Karel Nedbal*).

se vytvářela celkem živelně podle okamžitých potřeb a požadavků doby. Vedle snahy obnovovat v celé šíři klasický český repertoár byla tu i touha mladého obecnstva po poznávání děl, která se za okupace nesměla uvádět. Na dlouhou dobu byl repertoár omezován i možnostmi výpravy. Zdravou konkurencí pro operu ND byl od roku 1945 soubor Opery 5. května, který hrál v budově bývalého Nového německého divadla. Samostatným šéfem opery ND se záhy stal Otakar Jeremiáš.⁷⁴

4.4. KOMUNISTICKÝ REŽIM 1948 – 1989

Vítězný únor 1948 měl vliv na řízení ND. Měsíc po únorových událostech, 20. března, byl schválen dlouho oddalovaný divadelní zákon. Začala socialistická etapa vývoje českého divadla, orientovaná na socialistický český a sovětský repertoár s českou a ruskou klasikou, kterou doplňovala světová klasika.⁷⁵ Divadlo vždy sloužilo i měšťanstvu, tedy třídě, která v zemi nyní ztratila své mocenské pozice. Proto bylo třeba v souladu s celkovým vývojem v republice divadlo přetvořit. ND lidově demokratického Československa chtělo ve své tvorbě nadále počítat s obecnstvem z řad dělníků, rolníků a inteligence. Proto ve vedení ND došlo po únoru 1948 k některým změnám. V roce 1949 se stal novým ředitelem herec Ladislav Boháč⁷⁶, který tuto funkci vykonával až do roku 1953.

Když na podzim 1948 došlo ke sloučení operního souboru se souborem Velké opery 5. května, stala se opera ND mohutným ansámblem. Z repertoáru takřka úplně zmizela zahraniční klasická operní díla a vůbec nebyla uváděna světová tvorba 20. století.⁷⁷

V roce 1953 se ujal poprvé vedení opery Jiří Pauer⁷⁸, který v této funkci setrval do konce sezóny 1956 – 1957. K interpretaci nových závažných úkolů měl soubor ND řadu vynikajících pěvců, kteří v poválečném období umělecky dozráli. Umění většiny

---

⁷⁴ ČERNÝ, F., Kolářová, E., *Sto let Národního divadla*, s. 130 - 131.

⁷⁵ ČERNÝ, J., *Národní divadlo 1883 – 1983*, s. 46 – 47.

⁷⁶ Ladislav Boháč (14. 4. 1907 Uherský Brod – 4. 7. 1978 Praha) byl český herec, režisér a divadelní organizátor. (Wikipedie, 28. 11. 2011, *Ladislav Boháč*).

⁷⁷ ČERNÝ, F., Kolářová, E., *Sto let Národního divadla*, s. 140.

⁷⁸ Jiří Pauer (22. 2. 1919 Libušín u Kladna – 21. 12. 2007 Praha) byl český pedagog, hudební skladatel, hudební manažer, funkcionář, publicista a organizátor. (Wikipedie, 22. 12. 2011, *Jiří Pauer*).

těchto pěvců bylo postupně oceněno čestným titulem, národní umělec. Do divadla přišla i nová umělecká generace.⁷⁹

Od počátku šedesátých let je operní repertoár vyrovnaný a obraz sezón se víceméně ustaluje. Pravidelně se obnovují asi čtyři díla kmenového repertoáru a zhruba čtyři premiérové večery jsou věnovány české a cizí moderní opeře.⁸⁰

V letech 1967 – 1969 byl ředitelem ND JUDr. Josef Urban⁸¹. Po konfliktních letech společenské krize přišel v roce 1969 do ředitelské funkce sólista opery Přemysl Kočí⁸². Když skončila velká rekonstrukce Smetanova divadla, která trvala plných šest let, obnovilo ND v roce 1973 provoz v této budově a v témže roce znovu získalo pod svoji správu Laternu magiku.⁸³

Po roce 1969 byl pražský kulturní kontext opět administrativně a ideologicky řízen v souladu s režimní kulturní politikou, údajně se projevující „politickým přístupem“ k ideálním a hmotným hodnotám, normám, zvykům, modelovým vzorům a všem kolektivním způsobům jednání. Měl vést k „všestrannému rozvoji schopností a znalostí lidí“. V praxi to znamenalo utvrzení dvojdomého principu cenzury a autocenzury a dvacetiletou nadvládu tvůrčího konformismu, podporovaného státními institucemi a tzv. uměleckými svazy. V Praze byli stejně jako po roce 1948 systematicky tabuizováni jak tvůrci, kteří odešli do exilu, tak i ti, kteří zvolili tzv. vnitřní emigraci. Po vzoru stalinistických 50. let byly od roku 1974 pravidelně pořádány Dny Moskvy v Praze. Od 1977 se organizovalo Pražské kulturní léto.⁸⁴

---

⁷⁹ Například Milada Šubrtová, Slávka Procházková, Miloslava Fidlerová, Libuše Domanínská, Helena Tattermuschová, Alena Míková, Ivana Mixová, Jaroslava Dobrá a Marie Ovčáčiková. Mezi pěvci Bohumír Vícha, Rudolf Vonásek, Antonín Votava, Antonín Zlesák. Ivo Židek, Lubomír Havlák, Jindřich Jindrák, Přemysl Kočí, Antonín Švorc, Rudolf Jedlička, Rudolf Asmus, Karel Berman, Jaroslav Horáček, Dalibor Jedlička a Ladislav Mráz. (ČERNÝ, F., KOLÁŘOVÁ, E., *Sto let Národního divadla*, s. 141, 143 a 144).

⁸⁰ ČERNÝ, J., *Národní divadlo 1883 – 1983*, s. 57.

⁸¹ Josef Urban (4. 6. 1907 Unhošť – 17. 2. 1983) po studii na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (JUDr. 1930) působil jako právník v průmyslu. Po pěveckém vyškolení se věnoval koncertní i operní pěvecké činnosti od 1. 1. 1965 do 31. 1. 1970 byl ředitelem ND (v roce 1970 odešel do důchodu). (Národní divadlo, 23. 12. 2011, *Josef Urban*).

⁸² Profesor Přemysl Kočí (1. 6. 1917 Rychvald u Karviné – 15. 1. 2003 Praha) byl český operní pěvec (barytonista), herec, hudební pedagog, režisér, divadelní manažer a funkcionář KSČ. (Wikipedie, 4. 12. 2011, *Přemysl Kočí*).

⁸³ ČERNÝ, F., Kolářová, E., *Sto let Národního divadla*, s. 158.

⁸⁴ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 496.

Relativně příznivější situace byla v „normalizačních“ desetiletích v pražském divadelním životě. Tenkrát vznikla Nová scéna ND. Pražský operní život se v tomto období soustřeďoval jednak na scénách ND, kde šéfy jeho operního souboru, zápolícího s programovou skladbou, byli operní pěvec Přemysl Kočí (v údobí 1969 až 1978) a potom hudební skladatel Jiří Paur (v letech 1979 – 1989).⁸⁵

Počátek šedesátých let byl poznamenán odchodem významných osobností opery. Zemřeli Ferdinand Pujman, Zdeněk Chalabala, Jaroslav Vogel⁸⁶, Karel Nedbal, Zdeněk Folprecht, Otakar Jeremiáš. Uzavřela se dramatická životní pout' Václava Talicha. Odešel i strážce Smetanova odkazu Zdeněk Nejedlý. V následujících sezónách, kdy se ve vedení opery střídali skladatel Jiří Pauer, Hanuš Thein a Jaroslav Krombholc, nastal pokles dramaturgické aktivity. Nesourodost repertoáru vedla k jisté krizi v sólistickém ansámblu^{87 88}.

Ve složité politické situaci na přelomu šedesátých a sedmdesátých let se ujal funkce ředitele ND pěvec Přemysl Kočí. Vedením opery byl pověřen Václav Holzknicht⁸⁹. Nové vedení hledalo nové cesty a hodnoty, vneslo organizační pořádek do složitého organismu divadla a řešilo generační problém opery.⁹⁰ Zvláštní kapitolu dějin opery ND tvoří zahraniční zájezdy, které podávají svědectví o vysoké úrovni naší klasické i současné opery. Také časté hostování našich pěvců na zahraničních scénách přispívá

---

⁸⁵ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 498 a 500.

⁸⁶ Jaroslav Vogel (11. 1. 1894 Plzeň - 2. 2. 1970 Praha) v ND byl angažován jako dirigent v letech 1949-1959, z toho ve funkci šéfa opery 1950/1951 a 1956-1958. V roce 1959 odešel do důchodu. (Národní divadlo, 23. 12. 2011, *Jaroslava Vogel*).

⁸⁷ Představiteli nové výrazové režijní školy se stali Václav Kašík, Karel Jernek a Ladislav Štros. Dirigentský soubor, jehož tvůrčí osobností byl Jaroslav Krombholc, doplnil Bohumír Liška, Josef Kuchinka, Josef Chaloupka a později i František Vajnar a další. (ČERNÝ, F., KOLÁŘOVÁ, E., *Sto let Národního divadla*, s. 173).

⁸⁸ ČERNÝ, F., Kolářová, E., *Sto let Národního divadla*, s. 172.

⁸⁹ Profesor JUDr. Václav Holzknicht (2. 5. 1904 Praha – 13. 8. 1988 Jindřichův Hradec) byl český klavírista, hudební vědec, hudební popularizátor, publicista, kritik, dramaturg, organizátor a pedagog, překladatel z francouzštiny, jeden ze zakladatelů mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro, dlouholetý ředitel pražské konzervatoře, osobní přítel hudebního skladatele Jaroslava Ježka. (Wikipedie, 18. 1. 2011, *Václav Holzknicht*).

⁹⁰ Mladé pěvce angažované v letech šedesátých (Naděžda Kniplová, Naďa Šormová, Marcela Machotková, Eva Zikmundová, Zdeněk Švehla, Miroslav Frydlewicz, Libuše Márová, Dalibor Jedlička, Jindřich Jindrák, Antonín Švorc, Jaroslav Horáček a jiní) doplnili noví členové – Marta Boháčová, Anna Bortlová, Daniela Šounová, Gabriela Beňačková, Jana Jonášová, Václav Zítek René Tuček, Marie Veselá, Miroslav Švejda, Zdeněk Jankovský, Dalibor Novotný, Jiří Zahradníček a další. (ČERNÝ, F., KOLÁŘOVÁ, E., *Sto let Národního divadla*, s. 176).

k poznávání našeho umění.⁹¹ Vedením opery byl po Václavu Holzknichtovi pověřen Ladislav Šíp⁹² (1973) a dirigent Miloš Konvalinka⁹³ (1977). Závěr sedmdesátých let je už poznamenán přípravou repertoáru k stému výročí ND.⁹⁴ Od 1. ledna 1980 nastoupil do funkce šéfa opery Zdeněk Košler⁹⁵.⁹⁶

4.5. DEVADESÁTÁ LÉTA

Devadesátá léta pražské kultury charakteristickým způsobem zrcadlila změnu politického režimu směrem k demokratickému uspořádání, jakož i ekonomické problémy, v nichž se kulturní kontext města octl po odstranění státně administrativního modelu, manipulujícího s monopolními uměleckými institucemi. Paradoxně se i z tohoto důvodu znovu zřetelně posílila úloha Prahy jakožto kulturní metropole České republiky, která se, jako celek, přirozeně vrací v mnoha aspektech k meziválečnému stavu věcí.⁹⁷

---

⁹¹ ČERNÝ, F., KOLÁŘOVÁ, E., *Sto let Národního divadla*, s. 175 a 176.

⁹² Ladislav Šíp (8. 10. 1922 Praha-10. 7.1993) byl členem ND v letech 1970- 1976. (Národní divadlo, 23. 12. 22011, *Ladislav Šíp*).

⁹³ Miloš Konvalinka (3. 1. 1919 Nové Město na Moravě – 27. 11 2000 Brno) byl český dirigent, skladatel a rozhlasový pracovník. (Wikipedia, 19. 10. 2011, *Miloš Konvalinka*).

⁹⁴ ČERNÝ, F., KOLÁŘOVÁ, E., *Sto let Národního divadla*, s. 180.

⁹⁵ Zdeněk Košler (25. 3. 1928 Praha – 2. 7. 1995 Praha) byl český dirigent. (Wikipedie, 4. 12. 2011, *Zdeněk Košler*).

⁹⁶ ČERNÝ, F., KOLÁŘOVÁ, E., *Sto let Národního divadla*, s. 180.

⁹⁷ BĚLINA, P., aj., *Dějiny Prahy II*, s. 505.

5. KDO BYLA MARIA TAUBEROVÁ

„Pro tak výraznou a bohatou uměleckou dráhu ji předurčoval neobyčejně krásný, křišťálově stříbřitý, technicky dokonale zvládnutý hlas, pronikající s neuvěřitelnou lehkostí do nejvýše dosažitelných poloh, stejně jako půvabný, okouzující dívčí zjev, hluboký prožitek ztvárňované postavy, přesvědčivý výraz a v neposlední řadě mimořádná muzikální inteligence.“⁹⁸

5.1. DĚTSTVÍ 1911 – 1920

Maria Tauberová, vlastním jménem Maria Proskeová, se narodila 28. 4. 1911 ve Vysokém Mýtě (křestní list viz Příloha č. 3).⁹⁹ Její otec, Josef Proske (syn úředníka), byl rakouským důstojníkem (fotografie rodičů viz příloha č. 4), a po první světové válce (kterou Maria Tauberová strávila pouze s matkou, jelikož otec byl na vojenské službě, ve Vysokém Mýtě a Liticích na Divoké Orlici, kam také chodila do školy do svých necelých devíti let) se uchýlil u obchodního soudu ve Vídni¹⁰⁰, kam se také, spolu s ním, musela celá rodina v roce 1920 přestěhovat. Její matka, Maria Proskeová, rozená Holubová (dcera strojního dělníka), byla napůl Moravanka, hrála na klavír a zpívala, po ní také Maria pravděpodobně zdědila svůj krásný hlas.¹⁰¹¹⁰²

Již od dětství (fotografie z dětství viz příloha č. 5) měla Maria hudbu ráda, učila se hrát na klavír (nejprve ale začínala hrou na housle¹⁰³), což její matku přivedlo k myšlence, že ze své dcery vychová klavírní virtuosku.¹⁰⁴

Její otec k tomuto však nebyl moc sdílný, možná také proto, jelikož očekával narození chlapce, a tak také Marii vychovával, tedy v přísném a strohém duchu. Nutno dodat,

---

⁹⁸ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 5.

⁹⁹ BROŽOVSKÁ, J., *Národní divadlo a jeho předchůdci*, s. 520.

¹⁰⁰ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 13.

¹⁰¹ MIKEŠ, *Maria Tauberová*, s. 8 – 9.

¹⁰² NA, ND, Archiv Národního divadla, Praha – osobní spisy, signatura: Tauberová Marie, životopis ze dne 24. 2. 1958.

¹⁰³ „*Já jsem se taky učila hrát na housle. Ale nebavilo mě to. Maminka říkala, že přece musím na něco hrát. Ale když viděla, jak mě ty housličky trápí, zkusila to s klavírem. A to se mi líbilo.*“ (MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 12.)

¹⁰⁴ KOPECKÝ, E., POSPÍŠIL, V., *Slavní pěvci národního divadla*, s. 207.

že doma na ní mluvil tatínek německy a maminka česky, což bylo později pro Marii, jako operní pěvkyni, velkým přínosem.¹⁰⁵

Maria Tauberová, i přesto, že k otci neměla moc vřelý vztah, hodnotila své dětství pozitivně. „*Vzpomínky na mládí a na školu mám pěkné, i když jsem byla hodně bita...Poměr k rodičům velmi kladný.*“¹⁰⁶

5.2. VÍDEŇ 1920 – 1934

Když se rodina přestěhovala do Vídně, učila se dále hrát na klavír, a po dokončení povinné školní docházky (němčina jí zpočátku dělala velké problémy, především gramatika) se rozhodla jeden rok docházet na soukromé hodiny klavíru, a poté se pokusit dostat na vídeňskou Hudební akademii, což se jí také povedlo. A tak v letech 1926 – 1933 studovala klavírní hru u vynikajícího profesora Ferdinanda Rebaye¹⁰⁷, u kterého se také před přijetím na Hudební akademii připravovala.¹⁰⁸ Marii v této době ani nenapadlo, že z ní jednou nebude klavíristka, ale operní pěvkyně, i když se na to tak trochu nevědomky připravovala.¹⁰⁹

V závěru studia, když pokročila až do mistrovské třídy, byl jejím profesorem klavíru Viktor Ebenstein¹¹⁰, což byl jeden z nejvíce uznávaných učitelů ve Vídni. V této době

---

¹⁰⁵ HUTAŘOVÁ, I., *Národní divadlo 33 portrétů*, s. 185–186.

¹⁰⁶ NA, ND, Archiv Národního divadla, Praha – osobní spisy, signatura: Tauberová Marie, životopis ze dne 2. 12. 1952.

¹⁰⁷ Ferdinand Rebay (11. 6. 1880 Vídeň - 6. 11. 1953 Vídeň) byl skladatel, hudební pedagog, sbormistr a klavírista. V roce 1904 se stal sbormistrem Wiener Chorverein. O několik let později, v roce 1915 přijal stejnou roli u Wiener Schubertbund. V roce 1920 se stal učitelem klavíru na Vídeňské hudební akademii. Jeho skladatelskou tvorbu lze nalézt v rakouské Národní knihovně a v knihovně opatství Heiligenkreuz. Ačkoliv skládal symfonie, operety, skladby pro klavír a další nástroje, tak nejvíce skladeb složil pro kytaru. (NOQUÉ, G., c2011 kap. *Oboe and Guitar Music (Complete)*).

¹⁰⁸ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 16.

¹⁰⁹ „*Od dětství jsem měla jeden zvyk: pořád jsem si zpívala, i když jsem přehrávala klavírní etudy, »doprovázela« jsem je zpěvem. Ale nikdy mě nenapadlo, že bych měla být zpěvačka. Měla jsem být klavírní virtuózka, a o tom, že to dopadlo jinak, rozhodla náhoda. To už jsem byla v mistrovské třídě a jednou o přestávce jsem vzala na klavír nějaké písně. Složil je náš učitel klavíru, Ferdinand Rebay a já jsem z bujnosti vyskočila na klavír, jedné spolužačce jsem řekla, aby mě doprovázela, a začala jsem zpívat. Na chodbě se ozvaly kroky, já seskočila z klavíru, právě včas, aby mě profesor neviděl. A on spustil: Kdo to tady zpíval?! Nedalo se nic dělat, musela jsem se přiznat. Zkroušeně jsem mu řekla, aby se nezlobil, že už to nikdy neudělám. A on spustil: A to ne, naopak, nechte klavír a zpívejte! ... Zpívat! To znamenalo zase začít znovu. Maminka souhlasila, ale tatínek nesměl nic vědět. A tak to začalo...“ (MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 16).*

¹¹⁰ Dr. Viktor Ebenstein (1888 – 1968). (WATCHORN, c2011, *Titul Isolde Ahlgrimm, Vienna and the early music revival*).

už také docházela na soukromé hodiny zpěvu, jelikož profesor Rebaye, poté co Marii náhodně uslyšel zpívat, doporučil její matce, aby se věnovala zpěvu. Postupně se tedy učila zpívat u Luciana Rippera a Dory Eibenschützové. Hudební projev a výraz se učila také, a to u tehdejšího předního člena vídeňské opery Hanse Duhana¹¹¹.¹¹² To už bylo v době, kdy úspěšně složila zkoušky a byla přijata na pěvecké oddělení rovnou do mistrovské třídy. Již po roce studia doporučil Duhan Marii do zpěvohry Sisi, kterou studoval Theater am Wien. Hrála druhou hlavní ženskou roli, Helenu. Tato zpěvohra se hrála celý rok a přinesla Marii první popularitu. V této době si také změnila příjmení z Proskeová na Tauberová¹¹³ (její maminka se za svobodna jmenovala Holubová, Tauberová je poněmčením tohoto příjmení). Učinila tak, jelikož její otec si nepřál, aby pod jeho jménem vystupovala na veřejnosti.¹¹⁴

V roce 1930 přišla také první nabídka na filmovou roli. Objevila se ve Fehérově¹¹⁵ melodramatu „Když struny lkají“ v epizodce návštěvnice baru. Skutečnou protagonistkou se ale stala až jako Amálka, sestřenice titulní hrdinky (J. Lhotová¹¹⁶) Lamačova¹¹⁷ melodramatu „Jindra, hraběnka Ostrovínová“ (1933). Dále získala jednu z hlavních rolí v Cikánově¹¹⁸ hudební komedii „Na růžích ustláno“ (1934), kde v postavě dcery zbohatlých zelinářů Haugwitzových (J. Plachta¹¹⁹ a A. Nedošínská¹²⁰)

---

¹¹¹ Hans Duhan, barytonista, (27. 1. 1890 Vídeň – 6. 3. 1971 Vídeň). V letech 1914 – 1940 byl členem Vídeňské Státní opery. Známy byl zejména jako interpret Mozarta. Od roku 1932 také vyučoval na Hudební akademii ve Vídni. (AEIOU, kap. c1996, *Duhan Hans*).

¹¹² POSPÍŠIL, M., *Z operního Olympu*, s. 229.

¹¹³ „Tatínek zasáhl i tentokrát, byla z toho doma scéna, když se dověděl, že mám hrát v divadle. Zakázal si, aby jeho jméno, jméno dvorního rady obchodního soudu, dcera – jak říkal – zostouzela na divadelních prknech.“ (MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 16).

¹¹⁴ HUTAŘOVÁ, I., *Národní divadlo 33 portrétů*, s. 186.

¹¹⁵ Fridrich Fehér (16. 3. 1889 Vídeň - 30. 9. 1950 Frankfurt nad Mohanem) herec a režisér. (ČSFD, c2001-2011, *Friedrich Fehér*).

¹¹⁶ Jarmila Lhotová (11. 9. 1902 Vídeň - 23. 8. 2006 Vermont - Amerika). Toužila se stát operní pěvkyní. Kvůli zdravotním problémům na operní dráhu rezignovala a přešla k činohře. (LOPOUR, c2001-2011, *Jarmila Lhotová*).

¹¹⁷ Karel Lamač (27. 1. 1897 Praha - 2. 8. 1952 Hamburk) byl režisér scénárista, střihač, textař, zpěvák a herec. Je jednou z nedůležitějších průkopnických osobností v historii naší kinematografie. (LOPOUR, c2001-2011, *Karel Lamač*).

¹¹⁸ Miroslav Cikán (11. 2. 1896 Praha - 1. 2. 1962 Praha). Byl Jeden z největších filmařských rutinérů a nejpłodnějších režisérů u nás. (LOPOUR, c2001-2011, Miroslav Cikán).

¹¹⁹ Jindřich Plachta (1. 7. 1899 Plzeň - 6. 7. 1951 Praha) se zapsal díky svému hereckému umění do srdcí několika generací filmových diváků. (LOPOUR, c2001-2011, *Jindřich Plachta*).

¹²⁰ Antonie Nedošínská (26. 6. 1885 Praha - 17. 7. 1950 Poděbrady). (LOPOUR, c2001 – 2011, *Antonie Nedošínská*).

Klára, do které je zamilován mladý filozof Ivan Kuropkin (L. Pešek¹²¹), zazpívala i dvě písně. S L. Peškem také vytvořila zamilovaný pár v Cikánově satirické komedii „U nás v Kocourkově“ (1934), kde jí rodiče (J. Vojta¹²² a H. Vojtová¹²³) nutili do sňatku s nově zvoleným starostou Kocourkova, jinak uprchlým trestancem Kaplanem (J. Werich¹²⁴).¹²⁵

Maria neměla o filmové role nouzi, ale proč se nedala na dráhu filmové hvězdy, je jasné, chtěla prožívat roli a děj od začátku do konce.¹²⁶

5.3. MILÁN 1934 – 1935

V roce 1934 se Maria rozhodla odjet do Itálie a tam studovat dále zpěv u slavného italského pedagoga Fernanda Carpiho¹²⁷ v Miláně, díky kterému se také dokonale naučila techniku bel canto¹²⁸, a když v roce 1935 přesídlil do Prahy, šla s ním i ona, jelikož chtěla u něj své studium dokončit.¹²⁹ Maria se o tomto pěvci vyjadřovala velmi vděčně a pokorně.¹³⁰

---

¹²¹ Ladislav Pešek, vlastním jménem Ladislav Pech (4. 10. 1906 Brno - 13. 7. 1986 Plzeň). (JUROVÁ, c2001-2011, *Ladislav Pešek*).

¹²² Jaroslav Vojta (27. 12. 1888 Kutná Hora - 20. 4. 1970 Praha). (BARTOŠ, c2001-2011, *Jaroslav Vojta*).

¹²³ Hermína Vojtová (12. 11. 1890 Příbram - 3. 9. 1976 Praha). (BARTOŠ, c2001-2011, *Hermína Vojtová*).

¹²⁴ Jan Werich (6. 2. 1905 Praha - 31. 10. 1980 Praha) patří k našim nejznámějším a nejváženějším divadelním a filmovým legendám. (ADAMEC, c2001-2011, *Jan Werich*).

¹²⁵ FIKEJZ, M., *Český film: Herci a herečky*, s. 475.

¹²⁶ „Dostávala jsem další nabídky, ale práce ve filmu mi nevyhovovala. Potřebovala jsem roli prožít, ale ta práce po scénách, které na sebe nenavazují, to mi vadilo, to mi nešlo.“ (MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 17).

¹²⁷ Fernando Carpi (1876 Florencie – 3. 7. 1959 Ženeva). (Wikipedia, 6 mar 2011, *Fernando Carpi*).

¹²⁸ Bel canto je italsky krásný zpěv. V 19. století zavedené označení zpěvního projevu založeného na ušlechtilé kantiléně, vyrovnaném hlasu ve všech polohách a dokonalém ovládnutí ozdobných tónů. Slovní přednes je při zpěvu druhořadý. Bel canto je příznačný interpretační projev italské operní školy, na němž je založen styl italské opery 19. století (Vincenzo Bellini, Gaetano Donizetti, Giuseppe Verdi) a verismu (Ruggiero Leoncavallo, Pietro Mascagni, Giacomo Puccini). Verismus v italštině znamená vero pravdivý, pravý. Směr italského realismu v opeře Bel canto ovlivnilo zčásti i českou operu. Nekritického stoupence mělo v pěveckém pedagogovi Františku Pivodovi, který vytýkal Bedřichu Smetanovi, že holduje wagnerovskému zpěvomluvu a odklání se od ideálu operní kantilény. (VYSLOUŽIL, J., *Hudební slovník pro každého I*, s. 35., 311).

¹²⁹ POSPÍŠIL, M., *Z operního Olympu*, s. 229.

¹³⁰ „Fernando Carpi byl slavný tenor, známý v Evropě i v Americe. Ve Spojených státech svého času zpíval taky s Emou Destinnovou. Byl to laskavý člověk a skvělý pedagog a myslím, že si mého talentu neobyčejně vážil. Jsem mu velice vděčná, ten ze mě zpěvačku udělal. Sice říkal, že s takovým hlasem bych se naučila zpívat třeba u ševce, ale zároveň nic neslevil. A já jsem si nic slevovat nechtěla, byla jsem tam přece kvůli zpěvu a ničemu jinému.“ (MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 20).

5.4. PRAHA 1935 – 2003

Když se natrvalo přestěhovala do Prahy, tak poprvé veřejně vystoupila 3. listopadu 1935 s Českou filharmonií, kterou řídil Bruno Walter¹³¹ a Maria Tauberová zpívala sopránový part v Mahlerově¹³² 2. symfonii.¹³³ Její vystoupení mělo obrovský ohlas, okamžitě také dostala nabídku k angažmá v ND.¹³⁴

5.4.1. RANÁ LÉTA V ND 1936 – 1938

Poprvé vystoupila na pražské scéně ND 20. června 1936 v roli Gildy (Verdi¹³⁵), kterou si nejprve vyzkoušela 1. června 1936 v plzeňském divadle. Od sezóny 1936/1937 se stala řádnou členkou první scény.¹³⁶

*„Slečnu Tauberovou bych si přál mítí připoutánu k Národnímu divadlu. Snad jako sustentantku, protože její další vývoj a možnosti je třeba teprve ověřit. Prozatím je to hezký slib. Račte věc dát administrativně provést.“*¹³⁷ Tato slova adresoval Václav Talich řediteli ND dr. Mojžíšovi¹³⁸.

Maria tedy podepsala s ND smlouvu, která zaručovala ročních 15 000 Kč jako sustentaci (za to byla povinna odzpívat měsíčně 15 představení).¹³⁹

---

¹³¹ Bruno Walter (15. 9. 1876 Berlín – 17. 2. 1962) byl v Německu narozený dirigent a skladatel. Jeden z nejslavnějších dirigentů 20. Století. (cPEEN™ 2010, 19. 3. 2010, *Walter*).

¹³² Gustav Mahler (7. 7. 1860 Kaliště – 18. 5. 1911 Vídeň) byl hudební skladatel a dirigent, narozený v židovské, německy hovořící rodině na Vysočině. Do jisté míry lze Mahlera považovat též za českého skladatele, jak vzhledem k místu narození, tak pro jeho inspiraci českou lidovou hudbou. Je tak někdy charakterizován i v odborné cizojazyčné literatuře s výjimkou německé. (Wikipedie, 27. 12. 2011, *Gustav Mahler*).

¹³³ HUTAŘOVÁ, I., *Národní divadlo 33 portrétů*, s. 187.

¹³⁴ „Hned na koncertě za mnou přišel dr. Karel Neumann z tehdejšího vedení Národního divadla v Praze a nabídl mi angažmá. Já se trochu polekala a hned jsem mu řekla, že vlastně nic neumím, že jsem dosud zpívala vedle technických vokálů a solfeggií hlavně písně. Tehdy jsem ještě ani žádnou operní partii nastudovánu neměla. Ale přece jsme se domluvili, že do příštího roku něco nastudují a pak se uvidí.“ (HUTAŘOVÁ, I., *Národní divadlo 33 portrétů*, s. 187).

¹³⁵ Giuseppe Fortunino Francesco Verdi (10. 10. 1813 Le Roncole u Busseta – 27. 1. 1901 Milán) byl italský hudební skladatel. (Wikipedie, 21. 12. 2011, *Giuseppe Verdi*).

¹³⁶ HUTAŘOVÁ, I., *Národní divadlo 33 portrétů*, s. 187.

¹³⁷ KOPECKÝ, E., POSPÍŠIL, V., *Slavní pěvci národního divadla*, s. 208.

¹³⁸ Stanislav Lom, vlastním jménem Stanislav Mojžíš, (13. 11. 1883 Praha – 15. 11. 1967, Praha) byl český dramatik, spisovatel, kritik a publicista. (Wikipedie, 28. 7. 2010, *Stanislav Lom*).

¹³⁹ „...má proto ustanovení, že se umělkyně zavazuje vystupovat „v úlohách oboru koloraturního, pokud je má nastudovány česky, tak zejména v úloze Gildy a Olympie, jednak v nových úlohách tohoto oboru, pokud jí budou přiděleny, tak zejména v úloze Filiny, a které tedy za tou příčinou nově česky nastuduje“. Za to jí bude ze strany divadla umožněno pokračovat v dosavadních studiích.“ (HUTAŘOVÁ, I., *Národní divadlo 33 portrétů*, s. 187).

Je nutné také zmínit, že mimo ND měla Maria Tauberová rozsáhlou koncertní činnost, kterou také napomohla mnoha svým současníkům poslat jejich díla úspěšně do světa, ať už to byl Křička¹⁴⁰, Bořkovec¹⁴¹, Pauer, nebo i Rafael Kubelík¹⁴². Ve své první smlouvě s ND měla dokonce dohodnuto, že bude tři měsíce uvolňována na koncertní turné.¹⁴³

V sezóně 1937/1938 se počet rolí ve smlouvě značně rozšiřuje (Rosina, Zerbinetta a Norina).

„...„Mimo tento obor (tj. koloraturní- pozn.) je povinna vystupovat jen v úlohách, o kterých s ní byla sjednána předem vzájemná dohoda, tedy z dosavadního repertoáru v úloze Bystroušky a nově v úloze Barče.“ Tato charakteristická doložka od té doby v žádné smlouvě Marji Tauberové nechyběla s výjimkou dvou sezón porevolučních, kdy se na ni zřejmě pozapomnělo, ale pro sezónu 1947-48 ji už pěvkyně znovu písemně reklamovala.“¹⁴⁴

První závažnou roli, kterou nastudovala s Václavem Talichem, byla Bystrouška. V dalších jeho inscenacích zpívala ještě Kněžnu v Novákově¹⁴⁵ Lucerně, Zuzanku ve Figarově svatbě, Papagenu v Kouzelné flétně a Eurydiku v Gluckově¹⁴⁶ Orfeu a Eurydice.¹⁴⁷

---

¹⁴⁰ Jaroslav Křička (27. 8. 1882 Kelč – 23. 1. 1969 Praha) byl český hudební skladatel, dirigent, organizátor, pedagog a publicista. (Wikipedie, 28. 10. 2011, *Jaroslav Křička*).

¹⁴¹ Pavel Bořkovec (10. 6. 1894 Praha – 22. 7. 1972 Praha) byl český hudební skladatel a hudební pedagog. (Wikipedie, 30. 9. 2011, *Pavel Bořkovec*).

¹⁴² Rafael Jeroným Kubelík (29. 6. 1914 Býchory (okres Kolín) – 11. 8. 1996 Kastanienbaum v kantonu Lucern) byl významný, světově proslulý český dirigent, již méně je znám též jako hudební skladatel a houslista. (Wikipedie, 28. 11. 2011, *Rafael Kubelík*).

¹⁴³ HUTAŘOVÁ, I., *Národní divadlo – 33 portrétů*, s. 191.

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ Vítězslav Novák (5. 12. 1870 Kamenice nad Lipou – 18. 7. 1949 Skuteč) byl český hudební skladatel, hudební pedagog, klavírista a horolezec. (Wikipedie, 26. 7. 2011, *Vítězslav Novák*).

¹⁴⁶ Christoph Willibald (von) Gluck (2. 7. 1714 Erasbach (nyní součást Berchingu) – 15. 11. 1787 Vídeň) byl německý hudební skladatel a jeden z nejvýznamnějších operních skladatelů období klasicismu. (Wikipedie, 23. 11. 2011, *Christoph Wilibald Gluck*).

¹⁴⁷ HUTAŘOVÁ, I., *Národní divadlo – 33 portrétů*, s. 209.

5.4.2. LÉTA V ND ZA 2. SVĚTOVÉ VÁLKY 1939 – 1945

Svůj pěvecký hlas propůjčila také filmu. V roce 1941¹⁴⁸ zazněl ve Slavínského¹⁴⁹ dramatu „Advokát chudých“.¹⁵⁰

V těchto letech se také seznámila s Jaroslavem Krombholcem (viz příloha č. 27).¹⁵¹ Po pár letech společného vztahu požádal Jaroslav Krombholc v roce 1943 Marii o její ruku. 22. 4. 1943 se vzali v malém kostelíčku v Kameničkách. Tento sňatek probíhal v naprostém utajení¹⁵², za přítomnosti jediného svědka. Za protektorátu měla Maria Tauberová ještě rakouskou státní příslušnost, patřila po anšlusu úředně k Říši, a tudíž byla považována za Němku, z čehož vyplývá, že se vzít nemohli, jelikož „německá rasa“ byla „české rase“ nadřazená (viz str. 15-16). V té době za to hrozil trest smrti.¹⁵³

¹⁴⁸ V tomto roce také žádala o povolení k zaměstnání, viz příloha č. 15.

¹⁴⁹ Vladimír Slavínský (26. 9. 1890 Dolní Štěpánice - 16. 8. 1949 Praha). (LOPOUR, c2001-2011, Vladimír Slavínský).

¹⁵⁰ FIKEJZ, M., *Český film: Herci a herečky*, s. 475.

¹⁵¹ „...Chalabala ho přivedl do divadla jako korepetitora, angažoval ho do Ariadny, aby zahrál klavírní part. Mladíček, dvaadvacet roků, a mně bylo devěťadvacet, a byla jsem v jednom kole, běhala jsem z koncertu na koncert, ráno zkouška, odpoledne natáčení, večer představení, běžet na vlak, jet na zájezd, jenom těch koncertů na všech stranách, to mě teď nejvíce zlobí, že jsem taková rozlámaná, já jsem se nezastavila ... A jednou ke mně Jaroslav přišel a řekl mi. Vy tak jezdíte na koncerty, nemohl bych jet někdy s vámi? Všimla jsem si, že už předtím po mě pokukoval, ale nevěnovala jsem tomu pozornost. Klouček – o sedm let mladší než já, a já měla v hlavě jen hudbu. Řekla jsem mu, že se podívám, co mám volného. Pak jsem na to zapomněla. Když se o tom znovu zmínil, řekla jsem mu, že mám mít koncert v Brně a že jsem si ještě s nikým nesmluvila doprovod. Ale že se musíme domluvit na zkoušce. Byl výborný klavírista, všichni si ho chválili, a byl to Talichův nejlepší žák. Ten koncert se blížil a mně se na něj nějak nechtělo, odřekla jsem ho a korepetitorovi jsem vzkázala, že na koncert nejedu. Ale z Brna urgovali, že ten koncert nemůžou odložit, že je to pro Červený kříž. A tak jsme jeli, bez jediné zkoušky. Já měla strach, jak to dopadne. Spousta árií, Brahms, Scarlatti, Mozart, Dvořák, Schubert, Rossini, Novák. Říkal mi, ať jsem klidná, že bude dávat pozor. A opravdu, rozený muzikant. Zpívala jsem tam Mozartovu ukolébavku Princí můj maličký, spi, má čtyři sloky, a já každou zpívala trochu jinak podle smyslu, a on to všechno vycítil předem. Všecko to dopadlo výborně. A tak to začalo...“ (MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 56).

¹⁵² Neexistuje o něm žádný záznam.

¹⁵³ „...Ráda jsem ho měla, a tak jsem nakonec řekla: tak dobře, ale musíš mně slíbit jedno – když si najdeš nějakou jinou, řekneš mi to, ale podvádět mě nebudeš. Mně bylo dvaatřicet a jemu pětadvacet! A byla válka, jeden z nejhorších válečných roků ... A tak že se vezmeme. Šla jsem na magistrát, vyřídit ty formality. Úředník se na to dívá a řekne: Vy tady píšete – národnost česká, ale vy jste Rakušanka. Já všude psala: národnost česká, Ostmark – jak se říkalo okupovanému Rakousku – jsem psát nechtěla. Říkala jsem mu: Ale já jsem Češka! A on, že po otci mám původně rakouskou státní příslušnost, když jsme se po válce přestěhovali do Rakouska.“ A Rakousko se po anšlusu stalo součástí Říše. „Právě! Hrozná věc! Já? Němka? A protože, jak říkal ten úředník na magistrátu, Krombholc je Čech...“ A tedy podle rasových zákonů rasa méněcenná. „... A tak jsme vymysleli něco jiného. Nebyli jsme snad tolik pobožní, ale měli jsme svou víru a chtěli jsme bydlet spolu. ... Zkrátka v tom třiadvacátém se Jaroslav rozjel za Paďourem¹⁵³ a spolu se vypravili do Kameniček na Českomoravskou vysočinu za mladým farářem a toho přesvědčili, že nezbývá nic jiného, než tajný církevní sňatek. Věc pro všechny riskantní, na to byl v Říši trest smrti. A tak nás ten mladý farář v kostelíčku v Kameničkách v devět hodin večer 22. dubna – za přítomnosti jediného svědka – oddal. ...Až když skončila válka, 12. června 1945, jsme měli civilní sňatek.“ (MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 64).

5.4.3. POVÁLEČNÁ LÉTA

Konec války přinesl velkou úlevu. Praha se vzpamatovávala ze svých ran. Započala nová éra ND.¹⁵⁴

Maria Tauberová a Jaroslav Krombholc (jak už bylo zmíněno výše) se vzali. Oficiálně však až 12. 6. 1945. Maria se tak stala československou státní příslušnicí.¹⁵⁵

V roce 1946 Maria od června až do listopadu v ND nemohla ze zdravotních důvodů účinkovat.¹⁵⁶

V roce 1947 podnikla se svým manželem koncertní cestu do jihoamerického Rio de Janeira (viz příloha č. 23). Zúčastnila se také četných zájezdů s operním souborem ND do zahraničí.¹⁵⁷

Její politická angažovanost byla spíše formální. Sama o sobě tvrdila, že politice vůbec nerozumí. V dotazníku pro ND o sobě Maria Tauberová napsala, že od roku 1945 je zakládající členka SČSP. V lednu v roce 1948 se dobrovolně přihlásila do KSČ¹⁵⁸, v říjnu 1948 byla přijata jako kandidátka a platila členské příspěvky. Od roku 1948 členka ROH. V roce 1951 nebo 1952 byla vyškrtuta pro politickou nezralost. Za první republiky, ani za okupace se k žádné politické organizaci nehlásila.¹⁵⁹

---

¹⁵⁴ *To se nedá popsat. To nadšení! Lidi se vraceli z koncentráků, Praha rozbombardovaná, ale všechno začínalo znova. ... A divadla začínala hrát. Ještě koncem června – poprvé po válce – jsem zpívala písně a árie v Českých Budějovicích. Výtěžek byl věnován na výstavbu Lidic a koncert se konal tentokrát už v – Stalinově domě. Opera obnovovala svůj repertoár, hrál se Novákův Zvíkovský rarášek, Blodkova opera V studni, Smetanova hubička. Vrátila jsem se ke svému Petříkovi, k Lidunce, k Barčeti.“ (MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 74).*

¹⁵⁵ NA, ND, Archiv Národního divadla, Praha – osobní spisy, signatura: Tauberová Marie, životopis ze dne 24. 2. 1958.

¹⁵⁶ „Čekala jsem první dítě. Ted' už jsme je mít mohli, když jsme byli svoji. A já dítě chtěla. Už jsem taky na to měla nejvyšší čas, bylo mi pětatřicet. 2. června jsem zpívala naposled. Ale dopadlo to špatně, moc špatně. Dítě zemřelo při porodu. 19. srpna. ... Ještě ke všemu v tom červnu jsem dostala obrnu tváře, asi z průvanu ve vlaku ... Dlouho jsem se z toho všeho vzpamatovávala. Až tedy někdy v listopadu roku 1946 jsem se vrátila na jeviště jako Rosina v *Lazebníkovi sevillském*.“ (MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 77-78).

¹⁵⁷ POSPÍŠIL, M., *Z operního Olympu*, s. 237.

¹⁵⁸ Do strany se přihlásila z podnětu Jaroslava Krombholce.

¹⁵⁹ NA, ND, Archiv Národního divadla, Praha – osobní spisy, signatura: Tauberová Marie, dotazník ND.

5.4.4. PO ÚNORU 1948

Politická situace je napjatá a zprávy o Marii Tauberové a Krombholcovi z první poloviny osudného roku 1948 jsou sporné. Krombholc a Tauberová přijali hostování ve Státní vídeňské opeře, ale s takovými zájezdy byl velmi brzy konec, cesty ven začaly narážet na železnou oponu.¹⁶⁰ Každopádně v roce 1955 se uskutečnil umělecký zájezd do Budapeště, Moskvy (se zájezdem opery ND), v roce 1956 Berlín (Státní opera) a v roce 1957 v Sovětském svazu (spoluúčinkování s Českou filharmonií a samostatná koncertní i operní vystoupení).¹⁶¹ Repertoár začal být více a více omezován.¹⁶²

V roce 1954 byla Maria vyznamenána titulem zasloužilá umělkyně.¹⁶³ Další rok 1955 potkala Marii Tauberovou velmi smutná událost, její maminka zemřela.¹⁶⁴¹⁶⁵

Svůj hlas propůjčila filmu také v roce 1962 v Kašíkově zfilmované Dvořákově¹⁶⁶ opeře „Rusalka“.¹⁶⁷

Významné zahraniční úspěchy Marii v její kariéře rozhodně nechyběly. Jednalo se nejen o koncertní činnosti s různými orchestry, ale také o pohostinné vystupování v operách. Zpívala v Ženevě, Monte Carlu, Lausanne (Orchestr francouzského Švýcarska – Orchestr de la Suisse Romande¹⁶⁸), Mnichově (v roli Filiny¹⁶⁹), Vídni,

---

¹⁶⁰ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 87.

¹⁶¹ NA, ND, Archiv Národního divadla, Praha – osobní spisy, signatura: Tauberová Marie, životopis ze dne 24. 2. 1958.

¹⁶² „...Byly to i otázky nasazování divadelního repertoáru, zejména po roce 1945, kdy na dlouhá léta zmizela z divadelních programů řada světových oper, v nichž jsem měla své oblíbené kolorатурní partie...“¹⁶² (POSPÍŠIL, M., *Z operního Olympu*, s. 231).

¹⁶³ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, G 81, Praha, 9. 1981.

¹⁶⁴ NA, ND, Archiv Národního divadla, Praha – osobní spisy, signatura: Tauberová Marie, životopis ze dne 24. 2. 1958.

¹⁶⁵ „Ve Vídni mi umřela maminka... Paní Proskeová, ve věku 67 let. Měla těžkou ledvinovou nemoc. To byla pro mě veliká rána. Za všechno vděčím jí. Dali mi povolení k výjezdu, až když umřela. V noci 8. dubna jsem jela do Vídně. Vrátila jsem se 14. dubna. A tři dny po pohřbu jsem zpívala v Rigolettu. Otava zpíval tam tu árii »...tam v hrobě spočívá...« Já už několik dní předtím, než zemřela, měla takové divné tušení. Měla jsem koncert v Donovalech a plakala jsem a nevěděla jsem proč.“ (MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 110).

¹⁶⁶ Antonín Leopold Dvořák (8. 9. 1841 Nelahozeves – 1. 5. 1904 Praha) byl jeden z nejvýznamnějších hudebních skladatelů všech dob a je světově nejproslulejším a nejhranějším českým skladatelem vůbec. (Wikipedie, 1. 12. 2011, *Antonín Dvořák*).

¹⁶⁷ FIKEJZ, M., *Český film: Herci a herečky*, s. 475.

¹⁶⁸ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 37.

¹⁶⁹ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 35.

hostovala v Norsku, Švédsku, Bulharsku, Rumunsku (ve Státní opeře v Bukurešti s Rumunskou filharmonií a také zpívala několikrát v tamním rozhlase¹⁷⁰), Maďarsku, Německu i v Rusku. V únoru 1959 vytvořila Smetanovu Karolínu v Krombholcově nastudování Dvou vdov v Brémách, v roce 1962 zpívala carevnu-labuť v Krombholcově rozhlasovém nastudování Pohádky o caru Saltanu v Hamburku a pod jeho vedením nastudovala a zpívala doma i v zahraničí (mj. v Londýně 1962) sopránový part v Orffově¹⁷¹ díle Carmina burana.¹⁷²

Za zásluhy o českou hudbu získala v roce 1958 Řád práce (viz příloha č. 25) a v roce 1960 titulu národní umělkyně.¹⁷³

5.4.5. ROK 1969

Sezóna 1969 – 1970 byla chudá na nové inscenace. Až na několik repríz starých inscenací Maria Tauberová takřka polovinu roku 1969 nikde nezpívá.¹⁷⁴

5.4.6. POSLEDNÍ LÉTA MARIE TAUBEROVÉ V ND 1970 – 1976

Maria Tauberová odešla v roce 1973 ze stálého operního souboru ND, ale ještě další 3 roky měla s ND uzavřenou smlouvu a v divadle hostovala. V roce 1976 se však rozhodla definitivně svou kariéru operní pěvkyně ukončit. Maria tak učinila i přesto, že ji vedení ND přemlouvalo, aby zůstala. Podařilo se jí zakončit uměleckou dráhu s grácií, tedy v době, kdy ještě zpívala velmi slušně, s čímž má mnoho pěvkyně a pěvců často velký problém.¹⁷⁵

---

¹⁷⁰ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 76.

¹⁷¹ Carl Orff (10. 7. 1895 Mnichov – 29. 3. 1982 Mnichov) byl německý skladatel expresivní hudby a pedagog. (Wikipedie, 6. 8. 2011, *Carl Orff*).

¹⁷² POSPÍŠIL, M., *Z operního Olympu*, s. 237.

¹⁷³ KOPECKÝ, E., POSPÍŠIL, V., *Slavní pěvci národního divadla*, 5, s. 212.

¹⁷⁴ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 142-143.

¹⁷⁵ „Když jsem roku 1976 oznámila, že z opery Národního divadla odcházím, správa divadla mě nechtěla uvolnit. Proč bych odcházela, když mně to pořád dobře zpívá? Ale ono je lepší odejít, když vás zdržují, než aby se vás snažili zbavit a nevěděli by jak. Čtyřicet let jsem prožila na scénách Národního divadla. Bylo to snad málo? Život s hudbou. Já nezpívala, já ty role žila. I naše čtyřicetileté manželství s Jaroslavem¹⁷⁵ bylo plné hudby. Nedala jsem se přemluvit. Tři dny před 65. narozeninami – 25. dubna 1976 – jsem si na scéně Smetanova divadla zazpívala svou Karolínu ve Dvou vdovách naposledy. A od toho dne jsem se už ani jedenkrát na koncertním pódiu neobjevila. Zvali mě, volali, psali. Nikdy a nikde jsem už nezapívala.“ (MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 149).

Na otázku, jak je spokojena s prostředím v ND, a zda jsou její schopnosti plně využity, odpověděla Maria nespokojeně.¹⁷⁶

5.5. PO ODCHODU Z ND

Po odchodu Marie z ND už na veřejnosti nikdy nezaspívala.

„Měla jsem všechny role ráda. Do každé jsem se úplně vžila. Z českých oper mně snad nejbližší byla Karolina. Tou jsem se také, ve svých 65 letech, s Národním divadlem rozloučila. ...Nikdy jsem neodřekla představení, díky Bohu jsem nebyla hlasově nemocná, a pokud mě něco potkalo, přemohla jsem to. Vždyť na jevišti jsem se cítila nejlépe. Zlatá kaplička byl můj život.“¹⁷⁷

„Podle repertoáru jsem prý odzpívala osm set představení...“¹⁷⁸

19. července roku 1983 potkala Marii velká životní rána. Její manžel, Jaroslav Krombholc zemřel.

V březnu roku 1995 se objevila ještě jednou na jevišti ND, když obdržela Cenu Thálie (viz příloha č. 28) za celoživotní dílo. Přivítal ji dlouhý srdečný potlesk. Pronesla při tom jedinou větu: *„Já jsem snad uměla trošinku zpívat, ale mluvit neumím.“¹⁷⁹*

Zemřela v Praze 16. ledna 2003. Po rozloučení v ND byla pohřbena do rodinné hrobky v Mělníku, kde je také pohřben její manžel Jaroslav Krombholc.¹⁸⁰

---

¹⁷⁶ „Domnívám se, že moje schopnosti v ND mohly být v minulých 20 ti až 25 ti letech více využívány. Nedávala jsem svoje osobní pocity nikdy v souvislost s prostředím v ND najevo. Hleděla jsem si své vlastní práce a měla jsem ráda slušné, čestné lidi.“ (NA, ND, Archiv Národního divadla, Praha – osobní spisy, signatura: Tauberová Marie, dotazník 13. 5. 1970).

¹⁷⁷ HUTAŘOVÁ, I., *Národní divadlo 33 portrétů*, s. 192.

¹⁷⁸ ZINDELOVÁ, M., *Sňatky s operou*, s. 8.

¹⁷⁹ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 150.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 159.

6. MARIA TAUBEROVÁ V LETECH 1936 – 1946 V ND

V této kapitole se pokusím nalézt postoj k rolím, které Maria Tauberová ztvárnila v ND¹⁸¹ v letech 1936 - 1946. Tento postoj chci ukázat na základě dvou pohledů. První je z pohledu Marie Tauberové a jejích myšlenek¹⁸², které k dané roli pronesla a druhý pohled je sepsán na základě kritik z dobového tisku.¹⁸³ Jedná se celkem o 25 rolí, přičemž téměř všechny byly role „velké“. Role, u kterých je kritik méně, patří k těm „menším“, např. Panoš z Cesarovy skupiny (Zdeněk Fibich¹⁸⁴, Messinská nevěsta).

Celkový přehled rolí, které Maria v ND vytvořila je (vzhledem ke své objemnosti) uveden v příloze č. 1. Tato tabulka obsahuje v chronologickém pořadí: v jaké roli vystupovala, hudebního skladatele, název opery, datum prvního vystoupení Marie Tauberové, hlavního dirigenta a režiséra.

Pro lepší orientaci v přehledu operní činnosti Marie Tauberové přikládám tři grafy, u kterých jsem použila kvantifikační metodu výzkumu, Na následující stránce jednotlivé grafy podrobněji popisují a přikládám.

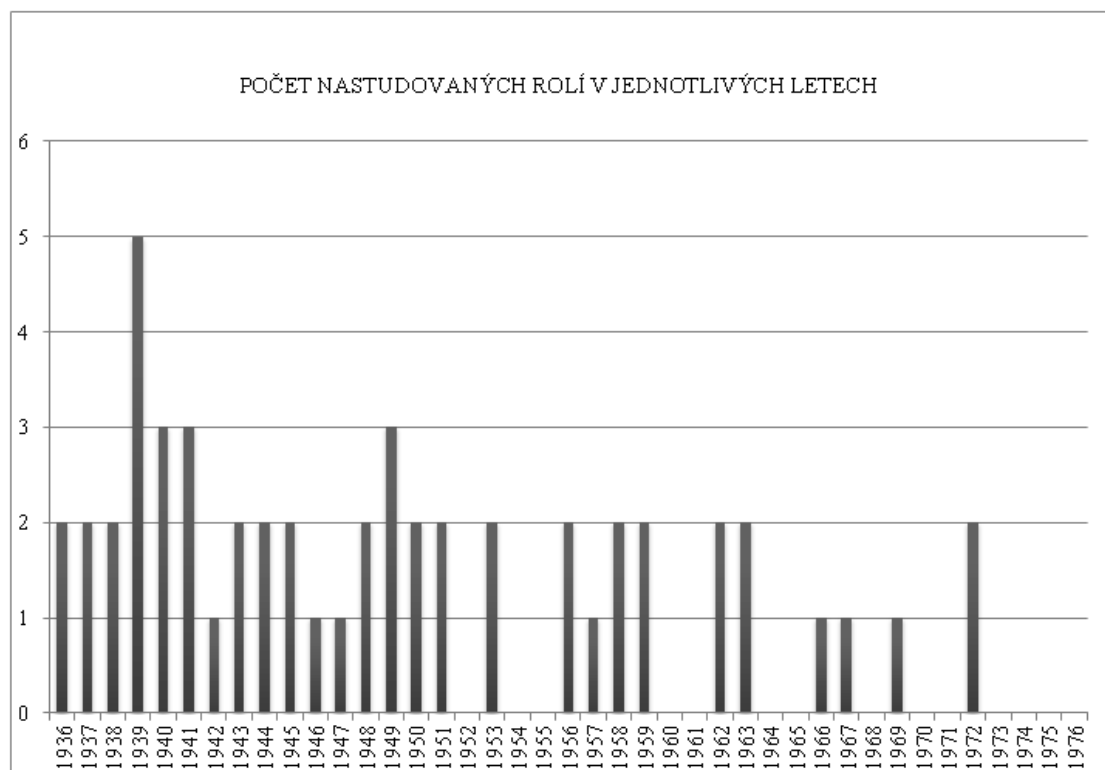
¹⁸¹ Myslím tím všechny scény ND.

¹⁸² Její myšlenky ponechávám v původním (hovorovém) znění, jak je cituje také Vladimír Mikeš.

¹⁸³ Kritiky ponechávám taktéž v původním znění. Některá slova jsou archaického rázu a neslučují se s dnešními pravidly českého pravopisu.

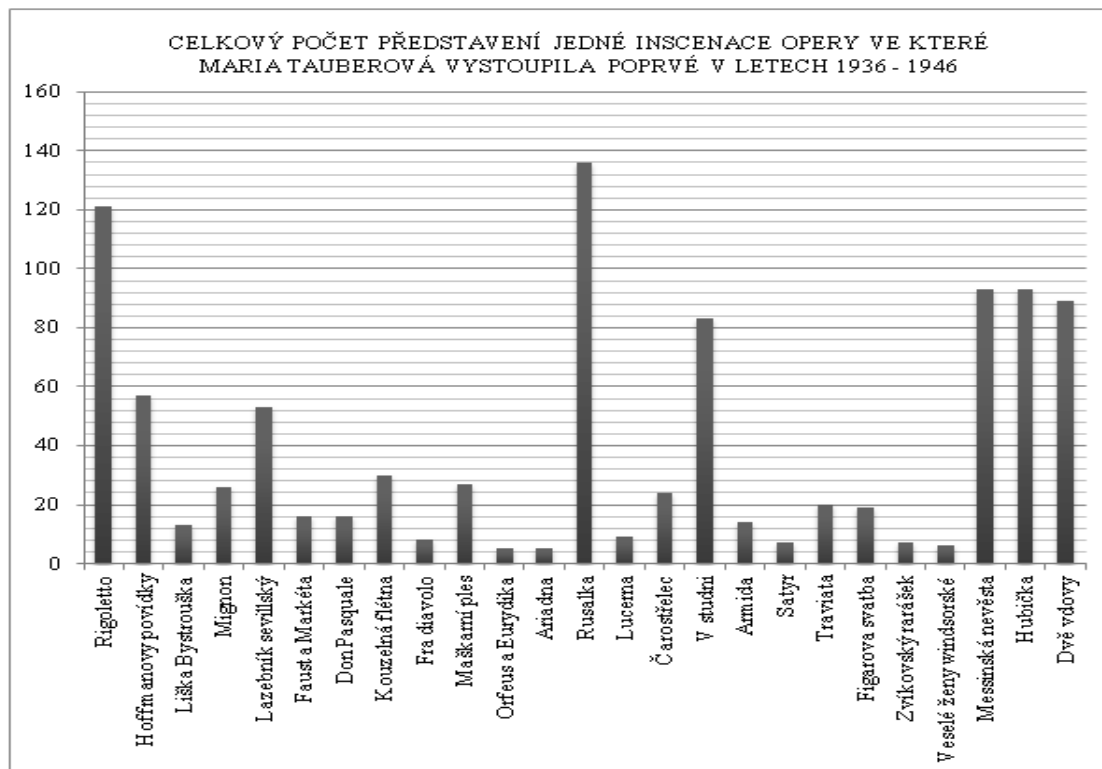
¹⁸⁴ Zdeněk Fibich (21. 12. 1850 myslivna u Všebořic u Čáslavi – 15. 10. 1900 Praha) byl český hudební skladatel 19. století. (Wikipedie, 22. 10. 2011, *Zdeněk Fibich*).

První graf je zaměřen na vytíženost Marie Tauberové v ND. Přesněji ukazuje, kolik nastudovala rolí v každém jednotlivém roce, kdy působila v ND. Z grafu je patrné, že v období 1936-1946 byla na vrcholu svých uměleckých sil. V tomto období totiž vytvořila 25 rolí, což je téměř 50 % z celkového počtu (53) rolí v ND. Faktem zůstává, že frekvence angažovanosti byla ještě dalších 5 let stabilní, až poté začala pozvolna klesat. Graf ovšem ukazuje pouze nově nastudované role, nikoliv role, které v ND v dané sezóně (roce) zpívala.

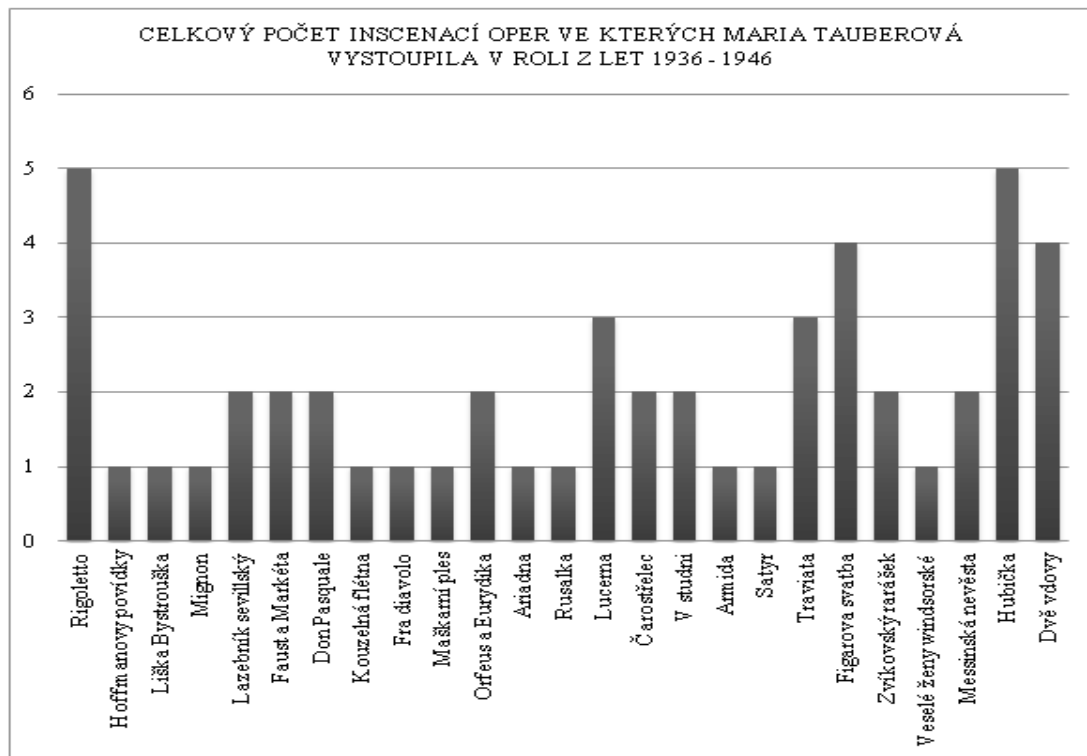
Druhý graf ukazuje celkový počet odehraných představení jedné nastudované inscenace. Graf je zaměřen na 25 oper (tedy 25 operních rolí, které Maria Tauberová v letech 1936 – 1936 v ND ztvárnila). V grafu neuvádím rok premiéry a derniéry dané inscenace, jelikož tento údaj zmiňuji vždy na začátku kap. 6. 1. – 6. 25. Z grafu je patrné, že nejhranější opery (s výjimkou Rigoletta) byly české (Rusalka, V studni, Messinská nevěsta, Hubička, Dvě vdovy). Zajímavé na tomto grafu také je, že ačkoliv Maria Tauberová, mimo jiné, proslula postavou Bystroušky (Leoš Janáček, Liška Bystrouška), v ND bylo celkem odehráno s Marií pouze 13 představení, v dalších inscenacích již nevystupovala.

„Po svém nástupu do čela opery Národního divadla nastudoval Talich hned po Prodané nevěstě a Rusalce Příhody lišky Bystroušky. Titulní roli svěřil na alternaci Otě Horákové a mladé zpěvačce Marii Tauberové. Ale inscenace se nezdařila. Nedostatek janáčkovské tradice v Národním divadle se projevil v režii i výpravě; po premiéře 21. května 1937 se opera hrála jen dvanáctkrát a po několika měsících byla stažena z repertoáru.“¹⁸⁵

¹⁸⁵ KONEČNÁ, H., aj., *Čtení o Národním divadle - Útržky dějin a osudů*, s. 382.

Třetí graf ukazuje, v kolika inscenacích daných 25 oper celkem Maria Tauberová vystupovala, přičemž počítám jen inscenace, která korespondují taktéž s rolí, kterou v ní Maria hrála (např. do grafu nepočítám inscenaci Kouzelné flétny z roku 1957, jelikož tam vystupovala v roli Královny noci, ne Papageny). V kap. 6. 1. - 6. 25. uvádím taktéž sezónu premiéry všech dalších inscenací.

6.1. GILDA

V roli Gildy¹⁸⁶ (Giuseppe Verdi, Rigoletto) vystoupila poprvé 20. 6. 1936. Tato inscenace se hrála v letech 1921 – 1937. Za celou dobu svého působení v ND vystupovala Maria v pěti inscenacích, které měly premiéru v sezónách: 1921/1922, 1937/1938, 1940/1941, 1953/1954 a 1962/1963.

„První vystoupení, na to člověk nezapomene. Tréma? Rok jsem se na to připravovala... Trému jsem nemívala, a když tak jenom chvíličku, spadla ze mě, jak jsem vyšla na jeviště... Z diváků jsem strach neměla. To spíš ty první kroky v Národním divadle... Ne všichni nebo všechny mně to přáli. Ledacos musel člověk vyslechnout i překousnout, v Rigolettu nebo v Messinské nevěstě...A já si tehdy umínila: Jestli já jednou dojdu tak daleko jako oni, tak na ty mladé nebudu zlá. Ale když to teď vidím, nebylo divu, že třeba některým bylo smutno z toho, že přijde nová zpěvačka a přebírá jejich role. Ale vcelku mě myslím měli rádi, necítila jsem se špatně... Charvát byl můj první dirigent, velice příjemný člověk, jako zpěvačku mě měl rád. A já se rychle učila, měla jsem dobrou paměť ne sice absolutní, ale dobrý sluch, menší role jsem se naučila třeba ze dne na den, když bylo potřeba. Samozřejmě ne roli Gildy, to je veliká role, hlasově velice náročná, taky jsem ji nejdřív uměla italsky, až na podzim jsem ji zpívala česky. Ono taky koloraturek bylo málo, v Itálii ne, ale u nás, a taky koloraturám většinou není rozumět, slova se v těch trylcích ztrácejí, a mně, jak říkali, rozumět bylo. Samozřejmě třeba v češtině to bylo horší... V Itálii třeba ta Monti¹⁸⁷, to byla zpěvačka.“¹⁸⁸ „První kritiky, to víte, to člověk sbírá, vystřihuje si to, lepší do sešitu...“¹⁸⁹

KRITIKA:

- „...Při níž tón takřka roste v ústech pěvcových i cestou k uchu posluchačovu do libovolných rozměru, sama šťáva resonance“ (Český deník, 4. 6. 1936).

¹⁸⁶ Fotografie z této role viz příloha č. 6.

¹⁸⁷ Antonietta Meneghel (27. 6. 1893 Mogliano Veneto– 26. 1. 1975 Treviso) známá jako Toti Dal Monte, byla italskou sopranistkou a favoritkou Artura Toscaniniho. Také byla pěveckým vzorem Marie Tauberové. (Wikipedie, 7. 1. 2011, *Toti dal Monte*).

¹⁸⁸ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 23.

¹⁸⁹ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 24.

- „...Ale ostatní hosté si uhájili v tomto nebezpečném sousedství své pozice. Byla to zvláště výborná začátečnice Marja Tauberová, vídeňská Češka, jíž její italské školení a vypěstovaná muzikálnost daly znamenité předpoklady pro vyšperkovanou partii Gildy. Hlas pěvkyně je hnán, jak tomu bývá u koloraturek, do značných výšek (odvážila se trochu riskantně až na vysoké E) a zní tam leskle, stoupá bezpečně a lehce. Na jednom místě árie v 2. jednání intonovala poněkud vysoko, ale všude jinde byla čistota tónu zcela bezvadná... Slečna Tauberová je též ušlechtilý divadelní zjev, uvědomující si účinnost vnějšího dojmu“ (*České slovo*, 4. 6. 1936).
- „Mladá koloraturní zpěvačka Maria Tauberová přináší si na jeviště milý zjev, jenž tu s představou Gildy úplně splýval... Jde tu o zajímavý hlas, jehož mnohá místa mají již svůj třpyt, s nímž ale nutno ještě opatrně zacházeti, zejména v exponovaných místech“ (R. Mottl, *Nová doba*, 7. 6. 1936).
- „První pokus na jevišti! Ani nejkurážnější debutant nedovede zastřít a zaplašiti rozechvění nitrem zmítající. Jaké horoucí tužby, jak smělé naděje! A hned zas: jaká úzkost z možného fiaska! Toto vnitřní rozechvění zračilo se na hlasu pěvkyně, která se pokusila v sobotu v Národním divadle o Gildu. Hlas ten z počátku zněl slabě a chvěl se jako ptáče, když poprvé opouští rodné hnízdo. Ale stačilo trochu potlesku při otevřené scéně a rozpaky i tréma byla ty tam. Hned tu vidno bylo, že setkáváme se s darem hlasu velmi vzácným a hlasem jako stvořeným pro koloraturu lehkostí, jasnou i svítivostí zvuku, jakož i velkým rozsahem do vysoké polohy. Sl. M. Tauberová také přesvědčila, že již teď svým orgánem vládne lehce, pevně a s graciózností a že má smysl pro zpěvní virtuozitu“ (*Národní listy*, 23. 6. 1936).
- „Máme-li se správně dívat na její výkon, musíme si uvědomiti, že nejde o pohostinské vystoupení hotové již umělkyně, nýbrž o debut velmi nadané a dobře v Miláně u maestra Fernanda Carpiho vycvičené začátečnice, jež zkouší v Praze takřka své první kroky na jevišti... Proto jí nutno prominouti jak rozpaky ve hře, tak některé nedostatky ve zpěvu, jak se projevíly např. uškubnutým zakončením árie Caro nome, na něž musila ještě nabíratí prodloužením pauzy teprve dech. Árii samu zpívala však zcela způsobně a velmi pěkně rozvinula cit a dramatické oduševnění v árii třetího jednání. Rádi zjišťujeme sympatický hlas, jasný a do výše stoupající soprán, ohebný ke koloratuře a vůbec pěkné pěvecké nadání, schopné slibného vývoje“ (*Národní politika*, 23. 6. 1936).

- „Její lyrický, vysoký koloraturní soprán má barvu kovového zvuku a je ve vysokém tónu poněkud ostře zahrocený... Ačkoli je prý vídeňskou Češkou a zpívá i na českých scénách, podává úlohu v řeči italské... Bylo by záhodno, aby správa divadla se v příští sezóně poohlédla také po našich zpěvácích a omezila nadprůměrné a výsadní dohazování cizích umělců“ (*Polední list*).
- „Rázem na sebe dovedla upozornit svým skutečně neobyčejným hlasem připomínajícím stříbrný zvonek“ (*Slovenka*, 27. 6. 1936).
- „Učí se ještě stále. A přece: Slyšeli jsme ji v Národním divadle v Gildě v Rigolettu. Její hlas má zvláštní stříbrné ladění, jakým se vyznačuje jen velmi málo zpěvaček. Pohrává si s ním s lehkostí, která prozrazuje, že nejen se této zpěvačce skutečně lehounce a bez námahy zpívá – a čím výše tím snáze, jak sama na sebe prozradila, ale že i její technika je už dnes tak vyspělá, že si může s hlasem prostě hrát. Její zjev, zejména v druhém jednání Rigoletta, když se objeví na scéně se záplavou svých zlatých rozpuštěných vlasů, dovedl strhnout publikum svou mladistvou čistotou. Celé její vystoupení slibuje velmi mnoho. A protože tato mladá zpěvačka zřejmě ví, kam chce dojít, a umí jít přísně a houževnatě po cestě, kterou si vytkla, dojde jistě k vytčené metě“ (Nas' a K., *List paní a dívek*, 4. 7. 1936).
- „V poslední době také dvakrát denně zpívají cizí hosté, často i dva v jednom představení a ovšem tedy v cizí řeči. Dodává je známá agentura, která strhla na sebe takřka monopol pro tyto dodávky pěvců pro Národní divadlo, jako má monopol opatřování hostů – dirigentů pro Českou filharmonii. Agentura tato zřídila v Praze také zpěvní „školu“ italského učitele, jehož žačka prý českého původu!“ (*Večerní České slovo*).¹⁹⁰
- „Tauberová ji postihuje vývojově: od milostného okouzlení druhého dějství až k osudovému rozhodnutí o sebeobětování, které předchází tragickou peripetii závěru, projde její Gilda řadou proměn. Všechny jsou včleněny s citlivým smyslem pro maximální výraznost i proporčnost v celek díla, pěvkyně není nikdy jen hvězdou, ale vždycky také a především dramatickou umělkyní.“¹⁹¹
- „Nešťastná Gilda, dojemná ve své nevinnosti.“¹⁹²

¹⁹⁰ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 22 – 24.

¹⁹¹ KOPECKÝ, E., POSPÍŠIL, V., *Slavní pěvci Národního divadla*, s. 210.

¹⁹² BROŽOVSKÁ, J., *Divadelní noviny - Opona jde vzhůru*, s. 3.

- „...v podání Marie Tauberové se stala z romantické heroiny dívka z masa a krve, milovaná klamaná a milující až za hrob. Její árie „Čarokrásné jméno tvé“ byla při jejím debutu v roce 1936 – a pak vlastně pokaždé – odměněna nekonečnou bouří potlesku i očividnou snahou vynutit si opakování této mimořádně náročné kolorатурní pasáže. Ne tedy čarokrásné falešné jméno záletného vévody mantovského, ale nefalšovaný čarokrásný hlas a zjev jeho okouzlené zbožňovatelky fascinoval pražské diváky. A nejen pražské, ale taky vídeňské, moskevské, berlínské, londýnské, stockholmské, lausannské, curyšské, lvovské, leningradské, bruselské, pařížské, norské, kodaňské, římské a četné další. A zdaleka nejen v Gildě...“¹⁹³

6.2. OLYMPIE

V roli Olympie¹⁹⁴ (Jacques Offenbach¹⁹⁵, Hoffmannovy povídky) vystoupila poprvé 22. 10. 1936. Tato inscenace se hrála v letech 1931 – 1939. V dalších inscenacích Maria nevystupovala.

*„To nebyla premiéra, to už se několik let hrálo ještě za Ostrčilovy éry. Brzy nato to pak stáhli z repertoáru. Já tam vystupovala jen pohostinsky... Já měla jemný hlas, sice se dobře nesl, ale zpívat všechny čtyři, vlastně tři, když Giulietta odpadla, to ne, to by bylo moc...Ale to už byl myslím od podzima předešlého roku šéfem opery Václav Talich. A s ním vlastně teprve začíná mé působení u Národního divadla.“*¹⁹⁶

KRITIKA:

- „Její do zlata zbarvený orgán projevil značnou průbojnost a také zjevem budila půvabný dojem“ (*Lidové noviny*, 24. 10. 1936).
- Jasně, čistě, ohebně i precizně vyšly její všechny ty rolady, staccato a trilky, jimiž árie Hoffmannem milované loutky vybavil skladatel, i ty, které si do ní sama vkusně přidělala. Byl to roztomilý exemplář v galerii těch živou osobou představovaných

¹⁹³ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, G 81, Praha, 9. 1981.

¹⁹⁴ Fotografie z této role je v příloze č. 8.

¹⁹⁵ Jacques Offenbach (20. 6. 1819 Kolín nad Rýnem (Německo) – 5. 10. 1880 Paříž) byl významný německý operetní skladatel, jeden z původců formy operety, předchůdce moderních hudebních komedií. (Wikipedie, 11. 12. 2011, *Jacques Offenbach*).

¹⁹⁶ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 26.

androidek, vyskytujících se v operní, operetní i baletní literatuře, a který se velmi líbil četnému obecnstvu“ (*Polední lidové listy*, 28. 10. 1936).

- „Part Olympie poskytl jí hojně příležitosti, aby ukázala, jak v ozdobném zpěvu lehký, pružný a svítivý hlas její je důkladně vycvičen. Hbitě a hravě řinuly se tu z hrdla pasáže, trilky bezvadně vybroušené, staccato s jemnou ostrostí vypichovaná. Vše pečlivě připraveno, ve všem jistota a nikde ani stín kolísání v intonaci. A také vnější zjev šťastný podařenou, v ničem nepřeháněnou imitací automatické loutky. Bývaly zpěvačky, které dovedly se zdarem reprodukovat všechny čtyři ženské partie v Hoffmannových povídkách. Slč. M. Tauberová má všechny podmínky, aby mohla jednou úspěšně projít všemi obrazy Offenbachovy opery“ (*Národní listy*, 24. 10. 1936).¹⁹⁷

6.3. LIŠKA BYSTROUŠKA

V roli Bystroušky (Leoš Janáček¹⁹⁸, Liška Bystrouška) vystoupila poprvé 21. 5. 1937. Tato inscenace se hrála v letech 1937 - 1938. V dalších inscenacích Maria nevystupovala. Postava Bystroušky měla být symbolem svobody. To byl rok 1937, všude pocit ohrožení života. Premiéry se účastnil prezident Edvard Beneš¹⁹⁹ s manželkou.²⁰⁰

„Na Janáčka se Talich chystal dlouho. Janáček byl pořád ještě u nás neznámá pevnina. Já sama ho neznala. Dlouho se na něho dívali svrchu, dokonce s posměchem. I pro mě to bylo něco naprosto odlišného od toho, co jsem do té doby zpívala. V italských operách vás orchestr doprovází, ale tady něco jiného hraje na klavír a něco jiného zpíváte... A Talich měl k Janáčkově hudbě vřelý vztah. I lidsky mu byla blízká Janáčková citlivost a výbušnost. Celá ta Janáčková příroda – to neměla být kulisa, žádný útěk do přírody, ale přenést ten zvířecí svět do lidských

¹⁹⁷ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 26.

¹⁹⁸ Leoš Janáček (3. 7. 1854 Hukvaldy – 12. 8. 1928 Ostrava) byl světově uznávaný český hudební skladatel klasické hudby. (Wikipedie, 16. 12. 2011, *Leoš Janáček*).

¹⁹⁹ Edvard Beneš (28. 5. 1884 Kožlany – 3. 9. 1948 Sezimovo Ústí) byl druhý československý prezident v letech 1935 – 1948 (resp. v letech 1935 – 1938, v období druhé republiky a okupace v letech 1938 – 1945 byl v exilu, v letech 1940 – 1945 jako prezident v exilu, dále prezidentem v letech 1945–1948). Byl jedním z vůdců prvního československého odboje a představitel československého odboje během druhé světové války. (Wikipedie, 22. 12. 2011, *Edvard Beneš*).

²⁰⁰ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 30.

rozměrů, jak říkal. Talich byl do toho zapálený. A já že budu zpívat titulní roli... Ono i pro mě bylo těžké objevit Janáčka v jeho pravé podobě... Já nevěděla co s tím... Týden zkoušek byl pro mě utrpení. Zdálo se mi, že se to nedá zpívat. Slova jsou tu spojena s hudbou jinak než v klasických operách, tam jako by jen podmalovávala hudbu, a tady najednou jsou sama hudbou, mají svůj význam, ta hudba vyvěrá ze slov, z myšlenek a citů toho, kdo je pronáší. Talich říkal: u Janáčka slova nelžou. Janáček si zakázal lhát hudbou... Pro mě to byla veliká zkušenost. Zkrátka týden jsem tu zkoušela, a pak jsem šla zkroušeně za Talichem a řekla jsem mu, ať se nezlobí, že tu roli zpívat nebudu, že nevím, co s tím. Zklamalo ho to, říkal, že mu na tom velice záleží, že je přesvědčen, že právě já při své spontánnosti Janáčkově porozumím. On všechno dělal podle přírody. Vždyť právě vy jste zpěvačka, která hudbu nejen zpívá, ale taky prožívá. Nechoďte teď na zkoušky, řekl mi, počkejte s rozhodnutím do příštího pondělka. Přehrejte si to na klavír, vždyť jste klavíristka, Janáček skládal u klavíru, na klavíru vykroužil každý motiv, třeba vám to pomůže. Janáček to je veliké srdce a tvrdá krásná hlava. A tak jsem šla domů a dva dny jsem si svůj part přehrávala na klavíru. A opravdu, najednou se mi Janáčkův svět začal otvírat. Jako by se se mnou něco stalo, přeskočila ve mně nějaká jiskra, najednou mi bylo všechno jasné, hudba se propojila se slovy a s gesty. Přišla jsem v pondělí na zkoušku a řekla jsem Talichovi, že se o to pokusím, ale on věděl, že to tak dopadne.“²⁰¹

KRITIKA:

- „Jest opravdu bystrou a roztomilou Bystrouškou... Upoutala svým sympatickým čistým sopránem, krásného kulatého tónu, jenž zněl obzvlášť hřejivě ve scénách lyrických, i svou jadrnou výslovností a intonační čistotou“ (*Národní politika*, 25. 5. 1937).
- „V dvojici Bystroušky a Zlatohřbítka velkým půvabem hlasů i zjevů vynikly Maria Tauberová a Ota Horáková²⁰², dosahující okouzujícího dojmu ve scéně svatební. Také skon Bystroušky podán byl se strhujícím dramatickým účinkem“ (*Lidové noviny*, 23. 5. 1937).²⁰³

²⁰¹ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 30 - 32.

²⁰² Ota Horáková (29. 4. 1904 Budapešť - 10. 3. 1969 Praha) byla od 1. 9. 1928 angažována do ND jako sólistka mladodramatického oboru. Členkou ND byla do roku 1945. (*Národní divadlo*, 24. 12. 2011, *Ota Horáková*).

²⁰³ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 30.

- „... její Liška Bystrouška, nad kterou sotva kdy byla a bude lepší...“²⁰⁴
- „Liška Bystrouška – ty milá mlad'oucká Liško, stála jsi na začátku kariéry. Útlá a rozkošná, panenské zjevení Janáčkovu.“²⁰⁵
- „Liška Bystrouška byla vtělením ženského půvabu.“²⁰⁶

6.4. FILINA

V roli Filiny²⁰⁷ (Ambroise Thomas²⁰⁸, Mignon) vystoupila poprvé 22. 6. 1937. Tato inscenace se hrála v letech 1937 - 1940. V dalších inscenacích Maria nevystupovala. Role zcela odlišná, role bezcítěné kokety Filiny, v sentimentálním příběhu napsaném podle Goethova²⁰⁹ románu „Vilém Meister léta učednická“.²¹⁰

KRITIKA:

- „Ve Filině vynikla graciósním zpěvem“ (*Právo lidu*, 25. 6. 1937).
- „Technicky vypjatým požadavkům partie Filiny dostává virtuosně sl. Tauberová, doplňující svůj výkon akcí půvabnou i případnou“ (*Polední lidové listy*, 24. 6. 1937).
- „Hlas jako stříbrný zvonek, který přímo svítil leskem, měl krásnou barvu, jímavost i výrazovou jásavost, hravě obsáhl žádoucí rozsah i virtuozitu, jakou žádají partie světového repertoáru. Toho příkladem budiž i její Filina v Thomasově Mignon, kterou umělkyně hostovala ještě před válkou v Mnichově pod taktovkou Clemense Krause²¹¹. Tehdy sklidila po slavné Filině polonéze frenetický aplaus jinak chladného německého publika a Kraus jí okamžitě nabídl angažmá u Bavorské státní opery. Ale napětí politické situace i hrozba silícího nacismu zabránily umělkyni v přijetí tohoto návrhu.“²¹²

²⁰⁴ POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 228.

²⁰⁵ BROŽOVSKÁ, J., *Divadelní noviny - Opona jde vzhůru*, s. 3.

²⁰⁶ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, ml, Národní divadlo informuje, duben 1986.

²⁰⁷ Fotografie z této role je v příloze č. 7.

²⁰⁸ Charles Louis Ambroise Thomas (5. 8. 1811 Mety (Francie) – 12. 2. 1896 Paříž) byl významný francouzský operní skladatel období romantismu 19. st. (Wikipedie, 16. 12. 2011, *Ambroise Thomas*).

²⁰⁹ Johann Wolfgang Goethe (28. 8. 1749 Frankfurt nad Mohanem – 22. 3. 1832 Výmar / Weimar) byl německý básník, prozaik, dramatik, historik umění a umělecký kritik, právník a politik, biolog a stavitel. (Wikipedie, 7. 12. 2011, *Johann Wolfgang von Goethe*).

²¹⁰ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 32.

²¹¹ Clemens Heinrich Krauss (31. 3. 1893 – 16. 5. 1954) byl rakouský dirigent a interpret. (Wikipedia, 8. December 2011, *Clemens Krauss*).

²¹² POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 231.

- „...hlasově oslňující, půvabnou i koketní Filinu z Thomasovy Mignon...“²¹³

6.5. ROSINA

V roli Rosiny (Gioacchino Rossini²¹⁴, Lazebník sevillský) vystoupila poprvé 21. 1. 1938. Tato inscenace se hrála v letech 1936 - 1945. Za celou dobu svého působení v ND vystupovala Maria ve dvou inscenacích, které měly premiéru v sezónách: 1935/1936 a 1945/1946.

*„...A ta Rosina v Lazebníkovi, to jsem se vydováděla, hubatá, šibalská holka, byla jsem ve svém živlu... Na silvestra jsme Rossiniho vždycky hráli. Leckdy byla pokuta za to, že jsme si něco přidali. Jednou, když se právě hrál nějaký fotbal a my nad někým vyhráli, Bartolo tam Figarovi něco šeptá a on řekl nahlas: Cože, že jsme vyhráli dva jedna? Lidi vstali, objímali se. Při Lazebníkovi šlo všechno.“*²¹⁵

KRITIKA:

- „Její čistý, ve výškách hlavovým tónem rozzářený, v koloratuře ohebný soprán, náležitě patří náročnému partu zpěvnímu – stejně jako její dívčí zjev i šelmovská hra půvabně dokreslují postavu Rosinky. Zařadila tak znovu zdařilou roli do svého repertoáru“ (*Telegraf*, 22. 11. 1938).
- „Celým svým založením je pěvkyně pro tuto roli přímo předurčena, ať již svým křehkým zjevem, nebo hlasovými dispozicemi. Její svítivě jasný, útlý, při tom však zejména ve výškách zvukově dobře se nesoucí orgán přiléhá výborně k charakteru úlohy a také technicky má všechny předpoklady, aby zdárně zmoohl její obtížné nároky“ (*Národní politika*).
- „Po technické stránce je pro tento úkol M. Tauberová dobře připravena; dobře a čistě ovládá tón i dech v nejobtížnějších koloraturních pasážích, pěvecké i hudební vypracování je pečlivé a spolehlivé... Herecký projev M. Tauberové je živý

²¹³ POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 233.

²¹⁴ Gioacchino Antonio Rossini (29. 2. 1792 Pesaro – 13. 11. 1868 Paříž) byl italský hudební skladatel. Proslul především jako autor oper, kterých vytvořil téměř 40 (nejznámější je *Lazebník sevillský*), ale tvořil též sakrální, instrumentální a komorní díla. (Wikipedie, 15. 11. 2011, *Gioacchino Rossini*).

²¹⁵ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 34.

a nenucený. Nadto má pro tuto operní postavu nejen přiléhavý zjev, ale i půvab a temperament, jímž si dovede získat také hlediště“ (*Národní osvobození*).²¹⁶

- „...rozkošnou Rosinu z Rossiniho Lazebníka sevillského, která v paní Tauberové nalézala po léta svou dokonalou interpretku...“²¹⁷

6.6. MARKETA

V roli Markéty (Charles Gounod²¹⁸, *Faust a Markéta*) vystoupila poprvé 15. 10. 1938. Tato inscenace se hrála v letech 1938 - 1940. Za celou dobu svého působení v ND vystupovala Maria ve dvou inscenacích, které měly premiéru v sezónách: 1938/1939 a 1955/1956.

„Bylo to přesně po Mnichovu, hrozné dny, na všechny to strašně dolehlo, předtím »Anschluss«, okupace Rakouska, bylo jasné, že bude válka. A co jsem byla já svým rakouským občanstvím po připojení Rakouska k říši? A ostatní? Hanuš Thein? Pro něho nastaly těžké dny. Ten Gounod byl jedním z jeho posledních představení. Pak sem ho, než ho vyhodili z divadla, jednou potkala na ulici, na kabátě měl žlutou hvězdu, nehlásil se ke mně, šla jsem k němu, a on mě prosil: »Mařenko, co to děláte? Někdo vás se mnou uvidí a odnesete to!« Naštěstí se vrátil, přežil válku, jeho žena nebyla židovka, to ho zachránilo, pracoval někde v lese. A pak vždycky na to naše tehdejší setkání vzpomínal A ta Markéta – to byla smutná role... Chalabala byl výborný dirigent i člověk, velká osobnost. Taký s ním pak zatočili... Víte, já si myslím, že mě nevyhodili jen proto, že ten můj hlas potřepovali... A tady vedle Zítka²¹⁹ Markétku! Ty srdcervoucí scény!“²²⁰

---

²¹⁶ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 35.

²¹⁷ POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 233.

²¹⁸ Charles-François Gounod (18. 6. 1818 Paříž – 10. 10. 1893 Saint-Cloud) byl francouzský skladatel, který se proslavil zejména operami *Faust* (1859) a *Romeo a Julie* (*Roméo et Juliette*; 1867). (Wikipedie, 1. 9. 2011, *Charles Gounod*).

²¹⁹ Vilém Zitek (9. 9. 1890 Praha – 11. 8. 1956 Praha) byl český operní pěvec-basista. Členem Národního divadla v Praze byl v letech 1912 – 1925 a 1931 – 1947. V roce 1946 byl jmenován národním umělcem. (Wikipedie, 28. 11. 2011 *Vilém Zitek*).

²²⁰ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 37.

KRITIKA:

- „Všechn její půvab, ležel v dětské prostotě a bezprostřednosti jakými dovedla svou roli vybavit. Od prvního vstupu na jeviště podávala v postavě Markétčině vtělenou nevinnost, nezákladnost, čirost jednoduché dívky, jejíž každé duševní hnutí se zračí v její tváři, v každém slově jejím, v každém jejím pohybu. Proto mohla potom tak působivě zahrát ničivou scénu u bratrovy mrtvoly, hrůznou v chrámu, kam utekla pro útěchu a kde Mefisto ji svými slovy števe, až k zešílení, proto ve výjevu žalárním uchvátla něhou vzpomínek na dny blaha první své lásky – a lásky jediné – a vyrostla ve zjev téměř svatý odolností, s jakou odmítala, i šílená, utéci a zachrániti svůj život a vybrala si vypítí pohár svého utrpení až na dno jako zasloužený trest, kterým smyla svůj hřích. Pěvecky je Tauberová jedinečná, není ničeho, co by se jí dalo vytknouti.“²²¹
- „Oproti Markétce Jaroslavy Vymazalové²²² má Maria Tauberová úlohu mnohem víc promyšlenou a pěvecky ji bezpečně zvládá. Její křehčí soprán stačí sice mnohdy nakreslit jen kontury postavy, která v dramatictějších momentech tak ztrácí něco ze své náplně; bohužel ani Vymazalová nedovedla vytěžit víc ze svého jistě bohatšího dynamického rozpětí schopného lyrického sopránu. Nezněly jí ku podivu ani hlubší tóny role, a tak i v tomto směru nedovedla zastínit výkon Tauberové.“²²³

6.7. NORINA

V roli Noriny (Gaetano Donizetti²²⁴, Don Pasquale) vystoupila poprvé 29. 3. 1939. Tato inscenace se hrála v letech 1939 - 1942. Za celou dobu svého působení v ND vystupovala Maria ve dvou inscenacích, které měly premiéru v sezónách: 1938/1939 a 1961/1962.

---

²²¹ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 37.

²²² Jaroslava Vymazalová (1. 1. 1924 Bystřice pod Hostýnem - 25. 6. 1991 Sezimovo Ústí) byla sopranistka. V ND (1948 - 84). Měla hlas světlejší barvy s dobrou technikou, její projev byl schopen mnoha dynamických odstínů. (Čeští operní pěvci, 21. 12. 2011, *Jaroslava Vymazalová*).

²²³ POSPÍŠIL, V., *Hudební rozhledy – Faust a Markétka v Národním divadle*, s. 67.

²²⁴ Domenico Gaetano Maria Donizetti (29. 11. 1797 Bergamo – 8. 4. 1848 Bergamo) byl italský operní skladatel. Donizetti byl spolu s Vincenzem Bellinim a Gioacchinem Rossinim vůdčí osobností v operním skladatelském stylu bel canto. (Wikipedie, 12. 11. 2011, *Gaetano Donizetti*).

„*Moje Norina! Zase jedna z těch mých rolí. Mladá vdova, komediantka tělem a duší. Za pomoci šibalského lékaře má vyléčit starého mládence Dona Pasquala z touhy po ženění. Do té doby se u nás opera snad čtyřicet, pětáctyřicet let nehrála, nebyli zpěváci na ten kolorатурní zpěv. Typická opera buffa, chce to stylovou čistotu a zároveň rytmickou lehkost, pěveckou svižnost, takové to italské milostné laškování. Ano, na jaře roku 1939 jsem to zpívala poprvé, a árie z opery ještě nějakých dvacet třicet let...*“²²⁵

KRITIKA:

- „Zpívala kolorатурní roli Noriny přímo znamenitě. Pěvkyně se vyznamenala jak po stránce hlasu, tak po stránce technické a hudební přesnosti“ (*Národní práce*, 1. 4. 1939).
- „Její zpěv je lahodný, hlasově vděčný, hladký a sladký. Marie Tauberová provádí v čist'ounkých kaskádách rychlé běhy a poskoky své ozdobné partie zcela bezvadně a přednáší celou figurku Noriny i herecky v pravé buffosní lehkosti“ (*Lada*, 11. 5. 1939).
- „Chorovič²²⁶ zastupuje, tentokrát zvláště zdařile, všechny kouzla italského belcanta, a mladistvá, rozkošně čiperná a mrštná Norina M. Tauberové slučuje v sobě teprve veškeré požadavky partu, herecké i zpěvní, pro něž je její tenounký, pružně pohyblivý a jasně čistý tón jako stvořen“ (*České slovo*, 31. 3. 1939).
- „M. Tauberová (Norina) překvapila svěžím sonorním sopránem, lehce vznosným, v koloratuře ohebným, intonačně zvládnutým a provázeným rozpustile hereckým výkonem“ (*Polední list*, 31. 3. 1939).
- „...K nim přiřadila se velmi pěkným výkonem v úloze Noriny M. Tauberová, jejíž pevně posazený a jasný kolorатурní soprán získává nyní na mohutnosti, sytější zabarvení a tím i větší výrazové pregnanci“ (*Národní noviny*, 31. 3. 1939).
- „V dílech, jejichž působivost je tak převážně zaměřena na pěveckou složku, je obsazení sólových rolí tím zodpovědnější. Po té stránce získalo nastudování v představitelce hlavní – a také jediné – ženské role Marie Tauberové vynikající sílu,

²²⁵ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 40.

²²⁶ Bronislav Chorovič (27. 11. 1888 Carycin - 17. 6. 1980 Praha) tenorista. V ND působil (1928 - 56). Velmi muzikální pěvec s lyrickým hlasem velkého rozsahu, výbornými výškami a výtečnou technikou. (Wikipedie, 21. 12. 2011, *Bronislav Chorovič*).

kteřá pěveckou kulturou, temperamentem a půvabem hereckého podání se stává pravým středem a hybnou pákou představení“ (*Národní politika*, 30. 3. 1939).

- „Provedení opery je v moci šťastně volených představitelů, mezi nimiž Maria Tauberová okouzluje zjevem i krásou hlasu, bezvadnou koloraturou a vtípnou hrou“ (*Lidové noviny*, 31. 3. 1939).
- „Provedení Dona Pasquala v části zpěvní bylo výborné, v případě Marie Tauberové, která zpívala koloraturní roli Noriny, přímo znamenité. Pěvkyně se vyznamenala jak po stránce krásy hlasu, tak po stránce technické a hudební přesnosti“ (*Národní práce*, 1. 4. 1939).
- „Tleskali jsme M. Tauberové za to, s jakou grácií a bezstarostností rozsypávala do hlediště své trilky a melodické ozdůbky“ (*Studentský časopis* 10. 5. 1939).²²⁷
- „...výrazově i dramaticky závažnější Norinu z Donizettiho Dona Pasquala, kterou umělkyně zpívala nejen s velkým vkusem a oslnivou brilancí koloratur, ale i citově krásně hrála a propůjčovala jí oduševnělou mluvu duše.“²²⁸

6.8. PAPAGENA

V roli Papageny (Wolfgang Amadeus Mozart²²⁹, Kouzelná flétna) vystoupila poprvé 10. 5. 1939. Tato inscenace se hrála v letech 1939 - 1944. V žádné další inscenaci v této roli Maria nevystupovala.

*„Talich chtěl, abych zpívala Královnu noci, je to role pro koloraturky, ty výšky, to vysoké f za některé zpěvačky musí zahrát flétna. Ale tu roli chtěla taky paní Kočová, a tak jsem dostala roli Papageny. Ale Královnu noci jsem zpívala později, až když Kouzelnou flétnu dělal Krombholc. Já to f měla, a ještě o tón výš, musí být v zásobě ještě jeden navíc...“*²³⁰

---

²²⁷ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 41.

²²⁸ POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 233.

²²⁹ Wolfgang Amadeus Mozart (27. 1. 1756, Salzburg – 5. 12. 1791, Vídeň) byl klasicistní hudební skladatel a klavírní virtuos; geniální hudebník, který za svého života vytvořil 626 děl světského i duchovního charakteru – opery, operety, symfonie, koncerty, komorní hudbu, mše a chorály. (Wikipedie, 10. 12. 2011, *Wolfgang Amadeus Mozart*).

²³⁰ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 41.

KRITIKA:

- „Má pravý srdečný humor“ (*Lidové listy*).
- „Roztomilou hravou Papagenou jest i v jejím zakuklení a tím spíše potom ve své pravé podobě“ (*České slovo*).
- „V mladistvé eleganci a vytříbené technice náročných duet s Vilémem Zítkem (Papageno)“ (*Národní střed*).
- Vilému Zítkovi „je milostnou družkou jistě velmi roztomilou a půvabnou“ (O. Šourek, *Venkov*, 12. 5. 1939).
- „Byla roztomilá zpíváním a sympatická tím, že neupadla do kňourání, u nás dřív oblíbeného“ (A. Šilhan, *Národní listy*, 12. 5. 1939).²³¹
- „...líbeznou Papagenu...“²³²
- „...šibalská Papagena...“²³³

6.9. ZERLINA

V roli Zerliny²³⁴ (Daniel François Esprit Auber²³⁵, *Fra Diavolo*) vystoupila poprvé 28. 6. 1939. Tato inscenace se hrála v letech 1939 - 1940. V žádné další inscenaci Maria nevystupovala.

“Francouzský esprit a pikantnost, svižnost a dráždivost. Auber těch oper napsal přes čtyřicet. Tuhle prý psal při projížďkách na koni a odtud prý všechny ty houpavé rytmy. Ale moc si na to nevzpomínám. O lupiči, který bohatým bere a chudým dává. Vzpomínám si, že tam na mě kluci – loupežníci, Hruška s Mandausem, narafičili postel, sedla jsem si na ni a ta prkýnka v ní spadla a já se lekla. Kluci se chechtali a já se měla podlit. A seděla jsem na krajíčku, protože jsem nevěděla, jestli to spadne dál. A všichni se smáli, i dole v orchestru. Pak jsem vždycky opatrně šla k posteli a zkoušela, jestli drží. Jinak v té opeře o moc nejde.“

---

²³¹ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 42.

²³² POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 231.

²³³ BROŽOVSKÁ, J., *Divadelní noviny – Opona jde vzhůru*, s. 3.

²³⁴ Fotografie z této role je v příloze č. 10.

²³⁵ Daniel François Esprit Auber (29. 1. 1782 Caen – 13. 5. 1871 Paříž) byl francouzský hudební skladatel a pedagog. (Wikipedie, 3. 12. 2011, *Daniel Auber*).

KRITIKA:

- „Pro Zerlinu máme dnes opravdu povolanou interpretku v Marii Tauberové s jejím lehoučkým hláskem, svižnou zpěvní technikou a roztomilým zjevem“ (*České slovo*).
- „Obecenstvo přijalo nové nastudování díla s velkou pochvalou“ (*Lidové noviny*).²³⁶

6.10. OSKAR

V roli Oskara (Giuseppe Verdi, Maškarní ples) vystoupila poprvé 4. 11. 1939. Tato inscenace se hrála v letech 1939 - 1944. V žádné další inscenaci Maria nevystupovala.

„Jde tu o lásku ženy charakterově velmi hluboké, žena se lásce brání a hledá marně – proti ní lék. A ta osudná milostná vášeň udělá ze dvou přátel soky. Končí to tragicky. Renato odvádí cizí dívku se závojem na tváři k šibenici a netuší, že vede vlastní ženu. V posledním dějství se při baletní hudbě – připravuje vražda guvernéra. A všude ten kontrast skutečné tragiky a tragiky nepochopené. Od varovné Ulričiny věštby, až k tomu hroznému smíchu spiklenců, když spolu s Renatem poznají tvář jeho ženy. A s tou ponurostí kontrastuje rozmarný tón pážete Oskara, když zve spiklence na maškarní ples a když s nimi hovoří na plese.“²³⁷

KRITIKA:

- „Ve vděčné roli pážete Oskara velmi se osvědčila Maria Tauberová; ten její hlas je lehoučký jako vánek a postava pro tuto roli jako stvořená“ (*Národní práce*, 7. 11. 1939).
- „Roztomilým, chlapecky usměvavým pážetem Oskarem byla Maria Tauberová, která s lehkostí zazpívala všechny kolorатурní pasáže a může tuto roli připojiti ke svým nejlepším“ (*Nástup červenobílých*, 11. 11. 1939).
- „V úloze pážete krásně se uplatňuje jásavý a lehce pohyblivý soprán Marie Tauberové“ (O. Šourek, *Venkov*, 7. 11. 1939).²³⁸
- „...rozkošného, hlasově opět oslnivého Oskara...“²³⁹

²³⁶ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 42.

²³⁷ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 43.

²³⁸ Tamtéž.

²³⁹ POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 231.

6.11. EURYDIKA

V roli Eurydiky (Christoph Willibald Gluck, Orfeus a Eurydika) vystoupila poprvé 19. 12. 1939. Tato inscenace se hrála v letech 1939 - 1940. Za celou dobu svého působení v ND vystupovala Maria ve dvou inscenacích, které měly premiéru v sezónách: 1939/1940 a 1959/1960.

„A zároveň docela jiné libreto než v těch starších italských operách. Žádné intriky, žádná patetičnost a mnohomluvnost. Především drama, to Talich zdůrazňoval. Proto dali i text nově přeložit Vítězslavu Nezvalovi... A šlo taky o to, jak obsadit hlavní roli – Orfea. Původně je napsána pro kastráta, ti ještě za Glucka patřili k opeře... To už se hrálo za okupace. A vzpomínám si, že jednou jsme měli hrát Orfea a Hitler měl právě narozeniny nebo co. To jsem ještě bydlela v Holešovicích a já se takhle odpoledne koukám z okna a dole stál chlap, ještě jsem si říkala, co tam dělá? A přijdu do divadla, jsem v šatně, otevřu dveře a on ten chlap stojí na chodbě. On mě hlídal. A paní Krásovou²⁴⁰ taky. Nevím proč, snad abychom nesabotovaly představení.“²⁴¹

KRITIKA:

- „...Také Eurydika byla šťastně a účelně svěřena M. Tauberové s jejím co nejsvětlejším a lehounkým orgánem jako rozlišující protiváhou, schopný však i tragických přízvuků...“ (H. D., *České slovo*, 21. 12. 1939).
- „V Eurydice ukázala se nám M. Tauberová v jiném oboru rolí, než zde dosud zpívala, a osvědčila se velmi dobře“ (*Polední lidové listy*).
- „Talich promítl dílo vlastním názorem na povinnost hledat v hudbě psychologické těžiště, jemuž v naprosto dokonalých spolu-výkonech musí podléhat jevištní projev. Vybral-li si za představitele hlavních dějových osob... Eurydiku... M. Tauberové s éterickým zjevem a nebeským hlasem... pak si vydobyl zásluhu o zveřejnění Gluckovy reformy a hodnoty odkazu, příkladného i pro naše časy“ (*A-Zet*, 21. 12. 1939).²⁴²

---

²⁴⁰ Marta Krásová (16. 3. 1901 Protivín – 20. 2. 1970 Vráž u Berouna) byla významná česká pěvkyně (mezzosoprán, alt). (Wikipedie, 23. 12. 2011, *Marta Krásová*).

²⁴¹ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 44-45.

²⁴² Tamtéž.

- „Něžná Euridyka s precizním vypracováním každého tónu.“²⁴³

6.12. ZERBINETTA

V roli Zerbinetty²⁴⁴ (Richard Strauss²⁴⁵, Ariadna) vystoupila poprvé 12. 4. 1940. Tato inscenace se hrála v roce 1940. V žádné další inscenaci Maria nevystupovala.

„A to už běžely zkoušky na další významnou inscenaci sezóny, na operu Ariadna na Naxu od Richarda Strausse. Dirigoval tentokrát Zdeněk Chalabala... Mimochodem: to on přivedl do Národního divadla tehdy mladého korepetitora Jaroslava Krombholce. Vlastně Chalabala ho pozval, aby zahrál part sólového klavíru právě v Ariadně na Naxu. Dvaadvacet roků mu bylo. A já tam zpívala Zerbinettu, šelmičku, komediantku, herečku veseloherního souboru, která švitoří svými koloraturami a poplete hlavu tomu básníkovi nebo spisovateli. Náročná opera, měla jsem ji ráda...“²⁴⁶

KRITIKA:

- „...a na druhém pólu veseloherní lehkosti a vzdušnosti M. Tauberová, půvabná ve svém švitoření a virtuózní v obtížích a nástrahách starobylého zpěvu ozdobného...“ (H. D., *České slovo*, 16. 4. 1940).
- „Zerbinetta sl. Tauberové byla roztomilým, čiperným a šelmovsky svůdným stvořeníčkem. Technické zvládnutí zpěvního úkolu i v koloraturní akrobatice bylo zdárné“ (Antonín Šilhan, *Národní listy*).
- „Velké byly pěvecké výkony M. Tauberové v neslýchané koloraturní partii Zerbinettině...“ (*Studentský časopis*).²⁴⁷
- „...Zerbinettu ze Straussovy opery Ariadna na Naxu, jejíž pěvecké krkolomnosti zvládla suverénně.“²⁴⁸

²⁴³ BROŽOVSKÁ, J., *Divadelní noviny – Opona jde vzhůru*, s. 3.

²⁴⁴ Fotografie z této role je v příloze č. 11.

²⁴⁵ Richard Strauss (11. 6. 1864 Mnichov – 8. 9. 1949 Garmisch-Partenkirchen) byl německý hudební skladatel pozdější éry romantismu, který se proslul zvláště svými symfonickými básněmi a operami; byl také známým dirigentem. (Wikipedia, 15. 12. 2011, *Richard Strauss*).

²⁴⁶ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 45-46.

²⁴⁷ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 46-47.

6.13. KUCHTÍK

V roli Kuchtíka (Antonín Dvořák, Rusalka) vystoupila poprvé 25. 5. 1940. Tato inscenace se hrála v letech 1936 - 1944. V žádné další inscenaci Maria v této roli nevystupovala.

„Pokud jde o Rusalku. Titulní roli jsem na jevišti zpívat nechtěla. Ta je na scéně velice hlasově náročná. I později jsem se jí bránila... Kuchtíka, roli První žínky – to ano, ale Rusalku na jevišti ne. Jedině v rozhlasu, ten šetří hlas, rozhlas se mnou později natočil Rusalku dokonce v esperantu s Beno Blachutem²⁴⁹ v roli prince... Tehdy to režíroval Pujman a on se tak na mě podíval, sklopil oči a povídal: »Panenko, vy tady hraje kluka, nemohla byste si trochu utáhnout... hrud'?» Já se smála, on klopil oči, řekla jsem mu: »Pane režisére, já jsem holka, to je na mě vidět, jak si mám stahovat hrud', to bych nemohla dýchat?« A já při tom kluka moc nedělala... Já si myslím, že stejně nějaká kapička šlechtické krve ve mně je. Nějaký prapraprapředek tatínkův, vlastně nějaká baronka, nebo co to bylo, se prý zamilovala do správce či co a vzala si ho a ztratila titul. Proto taky ty role kněžny.«²⁵⁰

KRITIKA:

- „...rozpustilost jejího chlapeckého kuchtíka...“²⁵¹

6.14. KNĚŽNA

V roli Kněžny²⁵² (Vítězslav Novák, Lucerna) vystoupila poprvé 31. 10. 1940. Tato inscenace se hrála v letech 1940 – 1941. Za celou dobu svého působení v ND vystupovala Maria ve třech inscenacích, které měly premiéru v sezónách: 1940/1941, 1945/1946 a 1960/1961.

---

²⁴⁸ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, 9 ND, PÁVEK, Jiří, Práce, Praha 25. 4. 1981.

²⁴⁹ Beno Blachut (14. 6. 1913 Vítkovice (nyní součást Ostravy) – 10. 1. 1985 Praha) byl český operní pěvec, tenorista. Byl držitelem čestných titulů laureát státní ceny a národní umělec (1963). (Wikipedie. 4. 12. 2011, *Beno Blachut*).

²⁵⁰ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 47-48.

²⁵¹ POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 235.

²⁵² Fotografie z této role je v příloze č. 12.

„Novákova hudební báseň, plná jasu, radosti, tak jak to Novák uměl. A v roce 1940 – příběh o národní hrdosti. A jako všude v Novákovi – láska k přírodě, lesům, šumí tam řeky, stará lípa, klapé mlýn na potoce. V té hudbě je kouzlo domova a všichni jsme to cítili v tom válečném roce. A ty krásné dvojzpěvy kněžny a mlynáře nebo zpěv Haničky o skleněném zámečku. A všechno jako pod závojem lomených barev. Na premiéře byl Vítězslav Novák, mělo to veliký úspěch, Nováka vyvolali na jeviště a nechtěli ho z něho pustit, pořád tleskali. A já už zpívala kněžnu, bylo mi třicet. I v první sezóně po osvobození jsem ji zpívala, to už ji dirigoval Krombholc a režii měl Hanuš Thein.“²⁵³

KRITIKA:

- „...Nádherným zjevem v ušlechtilé grácii a koketerii kněžny byla Maria Tauberová, pěvecky něžná až sladká“ (*Lidové noviny*, 2. 11. 1940).
- „Kněžna Marie Tauberové byla něžná, koketní, plná touhy“ (*Národní práce*).
- „Zpívala velmi čistě a muzikálně půvabnou, mladičkou kněžnu rozmarného srdce a vyhrála výstižně její aristokratickou grácii i citové rozpaky“ (*Lada*, Mladá Boleslav).²⁵⁴
- „V roli Kněžny vytvořila dokonalý typ velkosvětské, kultivované dámy, od které se plasticky odrážely šosácky povýšené postavy zámeckých oficiózů“ (*Práce*, 18. 10. 1945).
- „Měla v sobě rokokovou pikanterii, dovedla však i vystihnout probouzející se ženský cit“ (*Rudé právo*).
- „Dala Kněžně i duši“ (*Mladá fronta*).
- „Půvabná M. Tauberová zapěla Kněžnu s lehkostí svého měkkého hlasu a s hereckou vřelostí“ (*Lidová demokracie*).
- „Okouzlující zjev noblesy a koketerie v podobě paní kněžny“ (*Svobodné noviny*).²⁵⁵
- „Z rolí nekoloraturních vytvořila později také půvabnou, téměř pohádkovou kněžnu v Novákově Lucerně...“²⁵⁶
- „...křehké kouzlo kněžny...“²⁵⁷

²⁵³ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 48.

²⁵⁴ Tamtéž.

²⁵⁵ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 76.

²⁵⁶ POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 231.

²⁵⁷ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, Divadlo, Praha, 12. 1956.

6.15. ANIČKA

V roli Aničky²⁵⁸ (Carl Maria von Weber²⁵⁹, Čarostřelec) vystoupila poprvé 10. 1. 1941. Tato inscenace se hrála v letech 1941 - 1944. Za celou dobu svého působení v ND vystupovala Maria ve dvou inscenacích, které měly premiéru v sezónách: 1940/1941 a 1951/1952.

„Na Čarostřelce moc vzpomínek nemám. Moc se to nehrálo. Myslím, že jsem se v té roli moc dobře necítila...“²⁶⁰

KRITIKA:

- „Dále se nám zamlouvala skvělá Aninka Marie Tauberové, která lehce zvládla tuto partii a svým přirozeným, živým projevem vystihla znamenitě tuto postavu“ (*Telegraf*, 11. 1. 1941).
- „Byla tónem i zjevem svěží Aničkou“ (*České slovo*).
- „Paprsky jasu a radosti zasvítily na scéně ve zpěvech švitorné Aničky sl. Tauberové“ (A. Šilhan, *Národní listy*, 14. 1. 1941).
- „...hlavně Maria Tauberová, jakoby předurčená pro Aninku“ (Zd. N., *Národní noviny*, 17. 1. 1941).²⁶¹

6.16. LIDUNKA

V roli Lidunky (Vilém Blodek²⁶², V studni) vystoupila poprvé 22. 3. 1941. Tato inscenace se hrála v letech 1934 - 1946. Za celou dobu svého působení v ND vystupovala Maria ve dvou inscenacích, které měly premiéru v sezónách: 1934/1935 a 1948/1949.

---

²⁵⁸ Fotografie z této role je v příloze č. 14.

²⁵⁹ Carl Maria von Weber (18. 11. 1786 Eutin – 5. 6. 1826 Londýn) byl německý hudební skladatel, kapelník, klavírista a dirigent působící na přelomu 18. a 19. st. Je po něm také pojmenován mezinárodní vlak EuroCity číslo 378. (Wikipedie. 18. 11. 2011 *Carl Maria von Weber*).

²⁶⁰ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 51.

²⁶¹ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 50

²⁶² Vilém Blodek (vlastním jménem Vilém František Plodek, 3. 10. 1834 Praha – 1. 5. 1874 Praha) byl český hudební skladatel z období českého hudebního romantismu, flétnista, klavírista, sbormistr a hudební pedagog. (Wikipedie. 14. 11. 2011 *Vilém Blodek*).

„Pěkná role, prostá a milá...Ale do toho jsem jenom vpadla, to nebylo nové nastudování.“²⁶³

KRITIKA:

- „Rozkošnou Lidunkou je tu Maria Tauberová, zde jest její křehká koloratura na místě a temperament, jímž v některých úlohách připomíná temperament subret – naivek, zaměnila za správné pochopení, podati Lidunku jako prosté venkovské děvče“ (*Jihočeské listy*, 2. 4. 1941).²⁶⁴
- „...líbeznou prostotu její Lidunky v Blodkově V studni...“²⁶⁵

6.17. SIRENA

V roli Sireny²⁶⁶ (Antonín Dvořák, *Armida*) vystoupila poprvé 22. 11. 1941. Tato inscenace se hrála v letech 1941 - 1944. V žádné další inscenaci v této roli Maria nevystupovala.

„Tam jsem zpívala Sirenu, nevelkou roli... Vzpomínám si na tu scénu, celá v pastelových barvách, měla takový pohádkový ráz... Na premiéře byla v lóži Dvořákova dcera. A snad tam byl i jeho syn. Talichovi na té opeře moc záleželo. Nejen proto, že to bylo takové vlastenecké téma, ale chtěl tím odčinit, jak říkal, i křivdu spáchanou na Dvořákovi. Byla to poslední Dvořákova opera, a když ji ještě za Dvořáka poprvé hráli, přijali ji s posměchem. Moc si na tu operu nevzpomínám, byla jsem jedna z těch, co svádějí Rinalda... Poprvé tam zpíval nový sólista Národního divadla – Beno Blachut. S tím jsem se pak něco nazpívala, a ráda.“²⁶⁷

KRITIKA:

- „...Křišťálově čistým sopránem...“ (*Pražský list*).²⁶⁸

---

²⁶³ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 51.

²⁶⁴ Tamtéž.

²⁶⁵ POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 235.

²⁶⁶ Fotografie z této role je v příloze č. 16.

²⁶⁷ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 51-52.

²⁶⁸ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 51.

6.18. PSYCHÉ

V roli Psyché²⁶⁹ (Pavel Bořkovec, Satyr) vystoupila poprvé 8. 10. 1943. Tato inscenace se hrála v roce 1942. V žádné další inscenaci Maria nevystupovala.

„V tom Satyroví jsem zpívala Psyché. To bylo ještě předtím, než jsme spolu jeli koncertovat do Brna. A on už tehdy byl velice náročný, na zkouškách vyžadoval dochvilnost a kázeň. A při té zkoušce na Satyra jsem stála se Štěpánkou Štěpánovou²⁷⁰ na jevišti a domlouvala se s ní o něčem, co se týkalo opery, a on na nás od dirigentského pultu najednou zavolal: »Dámy, nebavte se!« Obě dvě nás to rozzlobilo. A já jsem nahlas řekla: »Co si to ten chlapeček dovoluje? Já tu roli odmítám zpívat.« A opravdu z toho málem sešlo. Málem, protože on se nedal, šel za Talichem, Talich si mě zavolal a přemluvil mě, ať to nedělám. Talich v něho skládal velké naděje... Ale jako dirigent byl Jaroušek přísný, i když jsme se vzali... To už jsme byli nějaký ten rok svoji, když jsem dostala od ředitelství divadla dopis. Divila jsem se, co mi to píšou, a on nic. Otevřu dopis a tam mi ředitel divadla sděluje, že si dirigent Krombholc stěžuje, že chodím pozdě do zkoušek. Já mu říkala: »Prosím tě, a to mi to nemůžeš říct doma? To je pravda, nikdy to nemůžu stihnout, ale taky kvůli tobě, musím tě vypravit, všechno obstarat.« A on se smál, on mi to dal písemně, nač by mi prý domlouval doma, to by nepomohlo. I na zkouškách byl na mě přísný. Nestalo se mi často, že bych nástup zmeškala, na to jsem dávala pozor, nespolehlá jsem moc na to, že mi dirigent ukáže, vlastně jsem ho bez brejlí viděla jen tak rozmazaně, ale při Sněguřoče jsem nástup zmeškala a dostala jsem za to přede všemi vyhubováno. Ale to patřilo k němu: když něco dělat, tak pořádně, a když jet autem, tak pořádně šlápnout na plyn.«²⁷¹

²⁶⁹ Fotografie z této role je v příloze č. 18.

²⁷⁰ Štěpánka Štěpánová (13. 12. 1906 Bielsko v Polsku - 19. 9. 1992 Praha) altistka. Působila v ND (1933 - 72). Disponovala měkkým plným altem krásné sametové tmavé barvy dokonale vyrovnaným v celém rozsahu a ovládaným výbornou technikou, byla rovněž znamenitou herečkou. (Čeští operní pěvci, 21. 12. 2001, Štěpánka Štěpánová).

²⁷¹ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 58.

KRITIKA:

- Hlavní postavu Satyra vytvořil Zdeněk Otava²⁷². „Protiváhou je mu křehký výkon Marie Tauberové křišťálového zvukového půvabu v roli Psyché“ (*Lada*).²⁷³

6.19. VIOLETTA

V roli Violetty²⁷⁴ (Giuseppe Verdi, *La Traviata*) vystoupila poprvé 19. 1. 1943. Tato inscenace se hrála v letech 1943 - 1944. Za celou dobu svého působení v ND vystupovala Maria ve třech inscenacích, které měly premiéru v sezónách: 1942/1943, 1948/1949 a 1958/1959.

„Role Violetty, lehkonohe Pařížanky, padlé dívky, která miluje Alfréda a on ji, a jeho otec ji nutí, aby se s ním ve jménu své lásky rozešla a nekazila mu život svou pověstí. Drásavě sladké a jímavé melodie. Romantika, milostná zpověď agonie, smrt... Traviata měla spoustu repríz, hrála se mimo Prahu a jen co těch árií Violetty jsem se po venkově nazpívala...“²⁷⁵

KRITIKA:

- „Maria Tauberová, umělkyně, která se konečně octla v oboru jí vlastním, podala strhující výkon. S mimořádnou procítěností přehrála celou škálu velkých duševních bojů ve znatelně pravdivém ladění a její krásný pěvecký projev podal obraz velké kultury jejího lahodně svěžího hlasu“ (*A-Zet*, 21. 1. 1943).
- „...Titulní úlohu zpívala Maria Tauberová, dominující pěvecky okrouhlostí hlavově posazených a lahodně rozvíjených tónů, pavučinovými pianissimy se stopou něžného chvění a ohebností ozdobných fines. Herecky podala zvláště přesvědčivě Violettu v obou prvních obrazech, zatímco tragika závěru by byla působivější v prostším a méně operním pojetí“ (Vladimír Bor, *Pražský list*, 20. 1. 1943).

---

²⁷² Profesor Zdeněk Otava (11. 3. 1902 Vítějeves – 4. 12. 1980 Praha) byl český operní pěvec (baryton), profesor sólového zpěvu na Akademii múzických umění. (Wikipedie, 10. 7. 2011, *Zdeněk Otava*).

²⁷³ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 59.

²⁷⁴ Fotografie z této role je v příloze č. 20.

²⁷⁵ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 60-61.

- „Maria Tauberová založila úlohu se všemi nástrahami dámy z polosvěta, našla zvláště ve zpovědi lásky, odříkání a v poslední hodině smrti okamžiky neselhávající tragiky a životní přirozenosti. Pěvecky vybavila Violettu sonorním koloraturním sopránem, schopným vyjádření pocitů radosti, žalu, kde hlas v nuancovaném tónu vysvětlil všechny duševní přelomy a situační okamžiky. Výkon herecky prostudovaný a pěvecky dobře zvládnutý“ (*Polední list*, 21. 1. 1943).
- „...Bereme zavděk právě podáním oproštěným a zvnitřněným, které tu nejlépe vystihuje i skladatelovy výrazové záměry. Jsou-li tyto party podávány čistě, hudebně a pěvecky přesně a slohově věrně, jak je tomu nyníjším obsazením, a v hereckém promítnutí co nejméně strojeném, vykonává se tím dílu služba mnohem hlouběji zabírající, nežli jen kultem zvukové krásy zpěvu a jednostranného kořistění z melodicky ariósní struktury hudební. V tomto duchu se nyní přesvědčivě a podmanivě uvedla především Maria Tauberová v postavě titulní“ (H. D., *České slovo*, 21. 1. 1943).
- „Hlavní role Violetty Valéry připadla Marii Tauberové, která pro ni již dávno hořela. Svým půvabným zjevem a něžnou lyričností, již vybavila roli, plně odpovídá představě slavné Dámy s kaméliemi. By to silný, hluboce citově žitý výkon. Hlasově pak jeden z jejích nejlepších, neboť zde plně uplatnila perlící se a nikdy neselhávající koloraturu, čistotu tónu a jasnost zpívaného slova“ (*Lidové listy*, 21. 1. 1943).
- „...Byla skvělá...“ (*Národní práce*).
- „Všechnu křehkost, ale přitom i zvukovou nosnost svého lehkého, virtuózního fondu, ale v posledním obraze v propracování jejího výkonu nebylo škodilo o stupeň méně sentimentality, které je v díle beztak dost“ (*Národní politika*).
- "Vytvořila ve Violettě jednu ze svých velkých nejšťastnějších kreací. Vyzpívala ji svým lehkým stříbrným sopránem a vyhrála s jemným vkusem i sladkým půvabem jímavou a prostou produševnělost (skvělý poslední akt!)" (*Lidové noviny*, 21. 1. 1943).
- „Violetta Marie Tauberové je jedním z mála nejkrásnějších výkonů v opeře Národního divadla poslední doby. Její křišťálově čistý hlas, ptačí lehkosti, zvonící jako stříbro, skvěle odpovídá partu Violetty, který zvládá s velkou pěveckou kulturou a nad to s opravdovým prožitím výrazu, jenž je vroucí, dramatický i tragický. Někdy už je to jenom dech, ale tón se v něm nese a láme až do umírání. V závěru opery

dojímá Maria Tauberová svým jímavě opravdovým prožíváním, které nikdy neporušuje kulturu zpěvu, proto je vzácně dramatické a řadí se k nejlepším, co bylo v tomto oboru v opeře Národního divadla vytvořeno“ (Karel Koval, *Venkov*, 23. 1. 1943).

- „S titulním partem se vyrovnávala Maria Tauberová: její uzoučký, neobjemný, zastřený fond, nejistý ve vyšších polohách, mohl se pochlubit jen dobrou koloraturou. Recitativy měly však plnost a jasnost. Herecky dala pěvkyně důraz na stránku citovou, kterou rozehrála v lyrických variacích k znamenitému tvůrčímu účinku“ (K. L., *Národní střed*).²⁷⁶
- „U hlasu Marie Tauberové je věru čemu se obdivovat. Jemný a přece mocného dynamického rozvinutí schopný její soprán je technicky vybroušen tak, že zpěvní ozdoby Violettinu partu jsou podávány v rytmicky i melodicky nezakreslených perlivě čistých pasážích, v dynamice pěvkyně oslňuje dokonale zvládnutými crescendy a decrescendy, přechody z plnozvukových forte až do téměř bezdechých pianissim. Kantiléna, toto úskalí kolorатурních sopránů je klidná, citově podložená a přece ne sentimentální,“ napsal kritik po jednom vystoupení pěvkyně v Plzni (*Český deník*, 1944).²⁷⁷
- „Vídeňská kritika ji uvítala jako „Konečně dramatický kolorатурní soprán a pravý orgán pro Violettu“, hlas, který dosahuje se zářivou silou (mit strahlender Kraft) na jedné straně vysokého Es a na druhé provádí s nejvyšším mistrovstvím kolorатурní arabesky, hlas, jemuž věříme slzy bolestného rozloučení s Alfredem v posledním dějství, stejně jako okouzující grácii sladkých zpěvů prvního aktu. Podobně výsostného ocenění se dostalo Tauberové za její Violettu i v Praze. Tak čteme v některých kritikách, že pěvkyně dala titulní postavě této Verdiovy opery všechnu křehkost, ale i zvukovou nosnost lehkého, virtuózního fondu, že ji vyzpívávala svým lehkým, stříbrným sopránem a vyhrála s jemným vkusem i sladkým půvabem, nebo konečně že zjevem a něžnou lyričností plně odpovídá představě Dámy s kaméliemi.²⁷⁸
- „Z největších jevištních postav umělkyně byla samozřejmě Verdiho Violetta Valéry, kterou nejen naše, ale i světová kritika přijímala jako uměleckou kreaci plnou šarmu,

²⁷⁶ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 61-62.

²⁷⁷ HUTAŘOVÁ, I., *Národní divadlo – 33 portrétů*, s. 189.

²⁷⁸ KOPECKÝ E., POSPÍŠIL, V., *Slavní pěvci Národního divadla*, s. 209 – 210.

ohně, smutku i odevzdání, jako roli, již pěvkyně přinášela průrazný a dynamických modulací i gradací schopný soprán...²⁷⁹

- „Violetta, oslňující hlasovou bravurou...²⁸⁰
- „Nedovedu si představit Verdiho Traviatu bez Vašeho hlasu...²⁸¹
- „...Parádní rolí Marií Tauberové byla hlavní role ve Verdiho Traviatě, a když tato umělkyně zpívala Violettu, v divadle by jablko nepropadlo. Paní Tauberová v této roli krásně vypadala a zcela se s postavou ztotožňovala. Jednou zpívala Violettu opět po delší odmlce, protože předtím utrpěla se svým manžele, dirigentem Jaroslavem Krombholcem, automobilovou nehodu. Když přišla velká árie, nikdo ani nedýchal. V okamžiku, kdy árie vrcholí brilantním vysokým tónem, nastalo v divadle hluboké ticho. Vysoký tón se totiž neozval. Ale to národního umělce Jaroslava Krombholce nevyvedlo vůbec z míry. Odklepal, a orchestr začal árii hrát znovu. Když přišlo podruhé to osudné místo, vyslala Maria Tauberová do prostoru oslnivou výšku. Obecenstvo bouřilo nekonečným potleskem a voláním bravo.²⁸²

6.20. ZUZANKA

V roli Zuzanky²⁸³ (Wolfgang Amadeus Mozart, Figarova svatba) vystoupila poprvé 21. 4. 1943. Tato inscenace se hrála v roce 1934. Za celou dobu svého působení v ND vystupovala Maria ve čtyřech inscenacích, které měly premiéru v sezónách: 1942/1943, 1946/1947, 1953/1954 a 1960/1961.

„Zuzanka, role velice náročná, ale krásná. Jsem takřka ustavičně na jevišti a je to jeden veliký vír, pěvecký i herecký. Intriky, nástrahy, smích, laskavost, kouzlo lásky, všecko je v tom. A každé době to něco říká. Zázračná partitura, které se nedotkne čas, říkal Talich.²⁸⁴

---

²⁷⁹ POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 233.

²⁸⁰ BROŽOVSKÁ, J., *Divadelní noviny – Opona jde vzhůru*, s. 3.

²⁸¹ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, Vlasta, Praha, 13. 12. 1954.

²⁸² Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, 9 ND, HARLTEL, Luděk, Zemědělské noviny, Praha, 20. 4. 1984

²⁸³ Fotografie z této role je v příloze č. 19.

²⁸⁴ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 65.

KRITIKA:

- „Slova největší chvály patří Zuzance Marie Taubberové, nejrokokovější postavě inscenace, pěvecky vzorně parátní a okouzující šelmovským přízvukem hry i zpěvu“ (*Pražský list*, 22. 4. 1943).²⁸⁵
- „Všechny její mozartovské role byly dokonale provedenými jevištními kreacemi, kde však umění ozdobného zpěvu, byť sebedokonalejší, nestačí ještě samo o sobě k naprostému postižení tohoto vokálního typu. A proto dávala paní Tauberová všem svým hrdinkám nejen hravou lehkost rulád, stříbrný lesk a vzdušnost staccat s instrumentální brilancí trylků, ale i vřelost a citovou opravdovost té nejsladší kantilény. (M. Pospíšil, *Zpravodaj Státní opery Praha 1991*).“²⁸⁶
- „...naprosto dokonale podanou i zazpívanou Zuzanku v Mozartově Figarově svatbě, patřící svou nejvlastnější oborovou povahou k rámci subretnímu...“²⁸⁷
- „M. Tauberová vytváří svou Zuzanku jako prostou avšak neobyčejně chytrou lidovou dívku, zjemnělého půvabu, chování i řečí tak, jak tuto vlastnost na zámku nabyła. Umí znamenitě vystihnout především dvě tváře Zuzanky. Její vroucí lásku k Figarovi, která vyzařuje z ní i v okamžicích, kdy prvně s půvabem lidového děvčete jej koketně škádlí nebo zkouší, a na druhé straně i všechny způsoby jejího ryze ženského boje proti hraběti. Strhující je způsob, jakým zpívá vyznání své lásky k Figarovi v recitativu árie ve IV. dějství »Jak se závratně blíží ta kouzelná chvíle, jež s miláčkem mne spojí«.“²⁸⁸
- „...vtipná, čilá Zuzanka...“²⁸⁹
- „...její Zuzanku – roztomilou, vtipnou, plnou humoru i citu.“²⁹⁰

6.21. PETR

V roli Petra²⁹¹ (Vítězslav Novák, Zvíkovský rarášek) vystoupila poprvé 6. 5. 1944. Tato inscenace se hrála v roce 1944. Za celou dobu svého působení v ND vystupovala Maria ve dvou inscenacích, které měly premiéru v sezónách: 1943/1944 a 1945/1946.

---

²⁸⁵ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 66.

²⁸⁶ HUTAŘOVÁ, I., *Národní divadlo – 33 portrétů*, s. 188.

²⁸⁷ POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 231.

²⁸⁸ KARÁSEK, B., *Hudební rozhledy – Nestárnoucí opera*, s. 202-203.

²⁸⁹ BROŽOVSKÁ, J., *Divadelní noviny – Opona jde vzhůru*, s. 3.

²⁹⁰ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, ml, Národní divadlo informuje, duben 1986.

KRITIKA:

- „...neposedného, všetečného, vrtošivého i pážecího Petříka z Novákova Zvíkovského raráška...“²⁹²
- „Paní Tauberová patřila totiž k těm pěvcům, kteří dávají svým rolím okouzující, hřejivý úsměv. Vzpomeneme-li jen jejího rozkošného Petříka v Novákově Zvíkovském rarášku...“²⁹³
- „...Byl jsem jejím tatínkem Kryštofem ze Švamberka v Novákově Zvíkovském rarášku.“²⁹⁴
- „...rozpustilý Petřík...“²⁹⁵

6.22. PANÍ FORDOVÁ

V roli Paní Fordové²⁹⁶ (Otto Nicolai²⁹⁷, Veselé ženy windsorské) vystoupila poprvé 27. 6. 1944. Tato inscenace se hrála v roce 1944. V žádné další inscenaci Maria nevystupovala.

*„Ta Nicolaiova opera obešla celý svět. Je v ní humor, hudební vtíp i lyrika. Paní Fordová, zase jedna z těch vděčných rolí, v kterých se člověk může vydovádet... Já hrála jednu z těch paniček ... Byla to poslední opera před tím, než zavřeli divadla.“*²⁹⁸

KRITIKA:

- A Maria Tauberová byla „ve svém živlu, to je úkol pro její křišťálový, lehounce znějící soprán, který září čistotou jak v sólovém projevu, tak v ansámblu“ (Venkov, 29. 5. 1944).

---

²⁹¹ Fotografie z této role je v příloze č. 21.

²⁹² POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 235.

²⁹³ POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 228.

²⁹⁴ THEIN, H., *Žil jsem operou Národního divadla*, s. 100.

²⁹⁵ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, ml, Národní divadlo informuje, duben 1986.

²⁹⁶ Fotografie z této role je v příloze č. 22.

²⁹⁷ Carl Otto Ehrenfried Nicolai (9. 6. 1810 Königsberg – 11. 5. 1849 Berlín) byl německý skladatel a dirigent období romantismu, zakladatel Vídeňské filharmonie. (Wikipedie, 29. 11. 2011, *Otto Nicolai*).

²⁹⁸ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 68.

- „Dominovala v ženských rolích jako rozmarná paní Fordová a oslňovala zejména brilancí své koloratury“ (*Lidové noviny*, 30. 6. 1944).
- „Paní Fordová v podání M. Tauberové dýše jednou sladkou něhou, jindy ženským vzdorem a oprávněným hněvem manželky, týrané žárlivým manželem. Živá a pohyblivá blíží se téměř činohernímu podání. Stříbrným hláskem zpívá nám árie koloraturně zbarvené a závratné výšky třpytící se leskem a pelem mládí“ (V. P. Mlejnek, *Večer*, 28. 6. 1944).
- „Nalezla tu pro sebe a svůj vlaze poletující koloraturní soprán na okraji subretního šarmu velevděčnou úlohu v půvabně podané paní Fordové“ (J. Dostál, *Praha v týdnu*, 20. 7. 1944).²⁹⁹

6.23. PANOŠ Z DRUŽINY CESAROVY

V roli Panoše z družiny Cesarovy (Zdeněk Fibich, Messinská nevěsta) vystoupila poprvé 23. 9. 1945. Tato inscenace se hrála v letech 1946 - 1952. Za celou dobu svého působení v ND vystupovala Maria ve dvou inscenacích, které měly premiéru v sezónách: 1945/1946 a 1957/1958.

KRITIKA:

Na danou roli jsem nenašla žádné kritiky. Jednalo se o menší roli.

6.24. BARČE

V roli Barče³⁰⁰ (Bedřich Smetana³⁰¹, Hubička) vystoupila poprvé 1. 10. 1945 (viz příloha č. 24). Tato inscenace se hrála v letech 1945 - 1949. Za celou dobu svého působení v ND vystupovala Maria v pěti inscenacích, které měly premiéru v sezónách: 1922/1923, 1945/1946, 1950/1951, 1959/1960 a 1969/1970.

²⁹⁹ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 68-69.

³⁰⁰ Fotografie z této role je v příloze č. 24.

³⁰¹ Bedřich Smetana (2. 3. 1824 Litomyšl – 12. 5. 1884 Praha) byl významný český hudební skladatel. V současnosti je znám především svým cyklem symfonických básní *Má vlast* a operami *Libuše* a *Prodaná nevěsta*. Jeho skladby vznikaly v období romantismu. (Wikipedie, 21. 12. 2011, *Bedřich Smetana*).

KRITIKA:

- „Obecenstvo je nadšeno Smetanovou hudbou a zpěvem, který jde k srdci, jmenovitě Skřivánčí píseň Barči v ideálním podání M. Tauberové“ (*Svobodné slovo*, 8. 11. 1950).³⁰²
- „...prostá a líbezná Barče ze Smetanovy Hubičky, postava jakoby přímo vyňatá z prstonárodní povídky Karoliny Světlé³⁰³ – takřka dětsky něžná, a proto tak nadějně hledící vstříc radostem života, o nichž s takovou citovou upřímností horovala ve své slavné Skřivánčí scéně. Ta právě demonstrovala více než cokoli jiného krásu podání, s dokonalou harmonií zářivého, sluncem prozářeného hlasu i úsměvným výrazem čistého, citem prodchnutého dívčího projevu, který paní Maria Tauberová ztělesňovala tak ideálně a nepřekonatelně, že na její Skřivánčí píseň nelze ani po letech zapomenout.“³⁰⁴
- „Česká Barče.“³⁰⁵
- „...její okouzující podání Skřivánčí písně ze Smetanovy Hubičky.“³⁰⁶
- „O tom, že pro Marii Tauberovou nebylo „malých“ rolí svědčí její rozjásaná Barče ve Smetanově Hubičce, její Skřivánčí píseň se odrážela až od pomyslné klenby nebeské...“³⁰⁷
- „Její Barče v Hubičce přímo zaplavovala divadlo slunečním jasem.“³⁰⁸

6.25. KAROLINA

V roli Karolíny³⁰⁹ (Bedřich smetana, *Dvě vdovy*) vystoupila poprvé 27. 1. 1946. Tato inscenace se hrála v letech 1946 - 1952. Za celou dobu svého působení v ND vystupovala Maria ve čtyřech inscenacích, které měly premiéru v sezónách: 1945/1946, 1952/1953, 1967/1968 a 1971/1972.

---

³⁰² Archiv Národního divadla, složka Maria Tauberová, P – 23, *Svobodné slovo*, pražské vydání ze dne 8. 11. 1950.

³⁰³ Karolina Světlá (vlastním jménem Johana Rottová, provdaná Mužáková; 24. 2. 1830 Praha – 7. 9. 1899 Praha) byla česká spisovatelka, představitelka generace májovců. Je považována za zakladatelku českého románu. (Wikipedie, 7. 11. 2011, *Karolina Světlá*).

³⁰⁴ POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 234 – 235.

³⁰⁵ BROŽOVSKÁ, J., *Divadelní noviny – Opona jde vzhůru*, s. 3.

³⁰⁶ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, *Vlasta*, Praha, 13. 12. 1954.

³⁰⁷ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, G 81, Praha, 9. 1981.

³⁰⁸ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, ml, *Národní divadlo informuje*, duben 1986.

³⁰⁹ Fotografie z této role je v příloze č. 26.

„Moje nejmilejší role, Karolína. Celých dvacet let ji budu zpívat, mnohokrát, všude, v Praze, v Litomyšli na Smetanových oslavách. Krásná opera. A první velká role po osvobození. Beno Blachut zpíval Ladislava... Ale ještě víc vzpomínám na to Krombholcovo nastudování z roku 1953.“³¹⁰

KRITIKA:

- „...Přímo ideální bylo kvarteto představitelů hlavních postav: nová a po každé stránce skvostná byla Karolina Marie Tauberové, u níž si brilance přednesu podávala ruku s oduševnělostí výrazu i křehkou grácií hry...“ (*Zemědělské noviny*, 30. 1. 1946).
- „Z nového souboru má Marie Tauberová největší přirozené předpoklady „pro lehký salonně konverzační sloh opery“ jak svým půvabným zjevem, hereckým temperamentem a smyslem pro jemnou psychologickou kresbu, tak uměním pěveckým, ale její „skvěle kultivovaný hlas s dokonalou koloraturní technikou a oslnivě znějícími vysokým tóny je příliš křehký pro smetanovskou kantilénu a v nádherných ansámblových zpěvech, tak hojných v této opeře, povážlivě zaniká“ (*Národní osvobození*, 29. 1. 1946).³¹¹
- „...Její Karolína ze Dvou vdov byla nepřekonatelná a ona sama své okolí překonávala tak, že to vypadalo, jako by Smetana v jakési předtuše složil svou operu právě pro Tauberovou.“³¹²
- „Její Karolina byla elegantní, oduševnělá a tvořila vkusný protipól Anežky (sešla-li se v jednom přestavení s Marií Podvalovou³¹³, byly to vždy hodiny operního herectví). Václav Talich kladl prý velký důraz na recitativy se snahou, aby se obě vdovy od sebe lišily i dikcí. Bylo vždy příjemné ty mnohé Karolininy recitativy v podání Marii Tauberové poslouchat. Každé slůvko, každá slabika na svém místě.“³¹⁴
- „Její Karolina je bezstarostnější, nadýchnutější a vůbec lehčeji založena, než byla Talichova představitelka Ota Horáková, a byla proto ve srovnání s dramatickou Anežkou Marie Podvalové snad už až příliš křehká. Blíží se spíš Karolině Kamily

³¹⁰ MIKEŠ, V., *Maria Tauberová*, s. 78.

³¹¹ Tamtéž.

³¹² ČERNÝ, J., *Načerno v Českém rozhlasu*, s. 104.

³¹³ Marie Podvalová (5. 9. 1909 Čakovice u Prahy - 16. 5. 1992 Praha) sopranistka. Působila v ND (1937 - 78). Měla mohutný hlas temné barvy se širokým, plně znějícím tónem a majestátní, krásný jevištní zjev a bohatě rozvinutý herecký projev. (Čeští operní pěvci, 21. 12. 2011, *Marie Podvalová*).

³¹⁴ HUTAŘOVÁ, I., *Národní divadlo – 33 portrétů*, s. 188 – 189.

Ungrové³¹⁵, s níž ji spojuje výrazová noblesnost a zdůraznění těch nejlyričtějších stránek role. Je to Karolina nehledaně, bezprostředně radostná, dokonalý protipól vážnější Anežky, žena, která s naprostou samozřejmostí a neodolatelným šarmem „hraje svou hru“.³¹⁶

- „...naprosto ideální a nedostižná Karolina, a nebyla to jen zevní roztomilost, ale především životní jiskra a verva, působící zároveň – při veškeré srozumitelné a přístupné účinnosti – na široké kruhy publika svojí kulturou vkusu i ducha.“³¹⁷
- „Karolína paní Tauberové měla v pojetí velmi blízko k někdejší slavné kreaci Kamily Ungrové, zejména ve výrazové noblese i ve zdůrazňování lyrických a šibalských stránek role.“³¹⁸
- „Zaměstnávala mě jako svého věrného, čilého hajného Mumlala líbezná a snad nejlepší Karolina, jedna ze Smetanových Dvou vdov.“³¹⁹
- „...počáteční dialog, a už hýří Karolina dobrými radami k sestřenici Anežce ve své parádní árii. Líbezné ženství, úsměv, roztomilost. Hlas zvoní, jásá, trylkuje ve výšce, hraje si s tóny jako vodotrysk s míčkem, nadlehčuje. Miláček obecnstva. Nejen v Praze, v celé republice, za hranicemi.“³²⁰
- „To české je v Marii Tauberové hluboce zakořeněno. Zeptáte-li se jí, která z rolí je jí nejmilejší, řekne: „Karolina“. Smetanova Karolina ze Dvou vdov. A jak ji Tauberová dovede zazpívat! Jako by svým zjevem i zpěvem byla pro tuto roli přímo předurčena. Lehce, přirozeně plyne její hlas v melodických liniích partu, svižné jsou její recitativy. S lehkostí překonává nejobtížnější partie, takže si ani neuvědomujeme, jak náročné požadavky Karolina na zpěvačku klade. Avšak nejen naprostá technická dokonalost. To by bylo Marii Tauberové málo. V jejím přednesu cítíme, že na pohled rozmarná Karolina skrývá v sobě ryzí lidský cit. Marie Tauberová v této roli vychází ze smetanovského ducha, a proto je tak přesvědčivá.“³²¹

---

³¹⁵ Kamila Ungrová (18. 6. 1887 Kouřim - 7. 1. 1972 Praha) pohostinsky vystoupila v ND v roce 1906 a již tehdy zaujala svým jasným lyrickým sopránem a nenucenou hrou. Angažována byla od 1. 1. 1907 a v ND působila do 1. 9. 1927. Rozloučila se dodatečně v červnu 1928 v úloze Karoliny ze Smetanových Dvou vdov. (Národní divadlo, 24. 12. 2011, *Kamila Ungrová*).

³¹⁶ KOPECKÝ E., POSPÍŠIL, V., *Slavní pěvci Národního divadla*, s. 210 – 211.

³¹⁷ POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 228.

³¹⁸ POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 234.

³¹⁹ HANUŠ, T., *Žil jsem operou Národního divadla*, s. 100.

³²⁰ BROŽOVSKÁ, J., *Divadelní noviny – Opona jde vzhůru*, s. 3.

³²¹ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, Vlasta, Praha, 13. 12. 1954.

7. ODKAZ MARIE TAUBEROVÉ

Na tomto místě je zcela trefné uvést slova Hanuše Theina, se kterým Maria mnoho a mnoho let spolupracovala. *„Vždy jsem si velice vážil Marie Tauberové a oceňoval její veliké umění. Rád jsem s ní spolupracoval ve svých režiiích a také nescíslněkrát vystupoval jako její partner. Všechny její role měly společného jmenovatele: půvab, bravuru a virtuozitu jejího pěveckého umění, vkus, roztomilost a úsměv jejího umění hereckého.“*³²²

Ze začátku angažmá v ND ji kritikové upozorňovali na nesmělost, ostýchavost nebo ji občas vytýkali přílišnou křehkost. V článkách se ovšem neustále opakovalo: „její křišťálový, lehounce znějící soprán, který září čistotou“, „její hlas je lehoučký jako vánek“, „její stříbrný hlas“, „její zpěv je lahodný, hlasově vděčný, hladký a sladký“, „jasný kolorатурní soprán“, „její dívčí zjev“... Mnoho kritiků vyzdvihovalo její italskou bel cantovou techniku (především v době, kdy byla na uměleckém vrcholu).³²³³²⁴

Maria Tauberová zasvětila svůj umělecký život především službě ND. Faktem je, že její koncertní činnost byla také velice rozsáhlá. Zpívala po celé rodné zemi, ale neznámá jí nebyla ani zahraniční pódia.³²⁵

---

³²² HANUŠ, Thein, *Žil jsem operou Národního divadla*, s. 100.

³²³ „Maria Tauberová byla v poválečném Národním divadle široko daleko nejitalštější hlas, mistryně bel canta, skutečného krásného zpěvu. Zpívala volně, zvučně, půvabně, ekvilibristicky a s duší. Od kolorатурních rolí Rosiny z Lazebníka sevillského nebo z Mozartových oper se bez námahy vypracovala k takzvaně mladodramatickým rolím a její Taťanin dopis Oněginovi si kdykoli vybavím slovo od slova. Když Tauberová, mimochodem herecky tvárná a pohledná oním nestárnoucím, rokokově vlnavým ženským způsobem stála na jevišti Národního divadla, zdálo se, že její dokonalé tóny vznikaly ne v jejím hrdle, ale jakoby v prostoru kdesi před ní, že je jen tak vykloktávala jako barevné bublinky. Ostatně si to můžete sami vyzkoušet, od Tauberové máme desítky dokonalých nahrávek.“ (ČERNÝ, J., *Načerno v Českém rozhlase*, s. 104).

³²⁴ „Dokonalou techniku dala Vídeň a Milán. Německá škola vytříbenost každého tónu, italská vřelé podání. Mistrovství technického základu dává možnost věnovat se přednesovému umění. Pěvkyně před námi rozevírá jednu stránku hudební historie za druhou: oratoria, kantáty...Náročné, detailní práce na oduševnělé interpretaci začíná u písně. Ta je prubířským kamenem pěvců... Od české klasiky až k Ravelovi se pne mohutný oblouk širokého komorního repertoáru umělkyně. Záslužná práce.“ (BROŽOVSKÁ, J., *Divadelní noviny – Opona jde vzhůru*, s. 3).

³²⁵ „Pokora, skromnost a preference služby Národnímu divadlu před ostatními scénami výrazně odlišuje její generaci od těch, co přišli mnohem později a stále přicházejí.“ (HUTAŘOVÁ, I., *Národní divadlo – 33 portrétů*, s. 185).

Jeden z nejvýznamnějších kritiků a skutečný znalec opery Vladimír Bor³²⁶ se o Marii Tauberové vyjádřil zcela trefně. „*Ano, u Tauberové se hudební a dramatické opravdu sjednotilo. Třebaže pěvecká virtuoska prvního řádu, anebo právě proto, působila na scéně vždy jako životná, dramatická postava. Nekonzertovala, ale hrála, nehrála, ale zářila zpěvem i hrou. Výraz a přednes tu dominovaly, skvělá technika tónu, dechu i hrdla sloužila. ...Živlem Marii Tauberové nejbližším byl humor. Cosi neobyčejně milého spojovalo zde bystrý vtip, inteligenci a bohatý smysl pro humor se srdečností, s darem potěšit, obšťastnit, zahřát. Cosi neopakovatelného, cosi z kouzla velké osobnosti.*“³²⁷

Lékař ND o Marii tvrdil, že měla pro operu a jeviště i pro svého manžela, výborný nervový systém. „*Nikdy jsem neslyšel, že by trpěla sebemenší trémou či dokonce trémou před vystoupením. Zpívala vždy jakoby úsporně s vysokým standardem, bez výkyvů ve výkonu. Její stříbřitý, nevelký, avšak nosný hlas zvláště v horní oktávě vždy tekl a perlil. Nikdy se nedala strhnout k jakékoli forzi. Její hlas chutnal sluchu jako cukrový bonbónek. Hlas byl nezničitelný. Málo jsme se vídali v ordinaci.*“³²⁸

Maria byla ve své době opravdu populární.³²⁹ Když jsem pátrala po místě, kde bydlela, vyptávala jsem se obyvatel (postarší generace cca. 60 let a více) Právě ulice, jestli znají Marii Tauberovou (oslovila jsem celkem 6 osob) a všichni ji znali a vyjadřovali se o ní velmi pěkně („...chovali jsme k ní úctu...“, „...skromná a tichá

---

³²⁶ Vladimír Bor (25. 11. 1915 Praha – 18. 1. 2007 Praha) byl redaktor, scénárista a dramaturg. (Wikipedie, c 2002 – 2011, Vladimír Bor).

³²⁷ „*Ano, u Tauberové se hudební a dramatické opravdu sjednotilo. Třebaže pěvecká virtuoska prvního řádu, anebo právě proto, působila na scéně vždy jako životná, dramatická postava. Nekonzertovala, ale hrála, nehrála, ale zářila zpěvem i hrou. Výraz a přednes tu dominovaly, skvělá technika tónu, dechu i hrdla sloužila. ...Živlem Marii Tauberové nejbližším byl humor. Cosi neobyčejně milého spojovalo zde bystrý vtip, inteligenci a bohatý smysl pro humor se srdečností, s darem potěšit, obšťastnit, zahřát. Cosi neopakovatelného, cosi z kouzla velké osobnosti.*“ (HUTAŘOVÁ, I., Národní divadlo – 33 portrétů, s. 190).

³²⁸ LACINA, O., *Paměti lékaře Národního divadla v Praze (Hlas byl mým osudem)*, s. 35-36.

³²⁹ „*Prostřednictvím dlouhé řady svých výkonů na jevištích všech scén Národního divadla, v rozhlasu a gramofonových deskách se stala paní Tauberová právem jednou z nejpobulárnějších českých pěvkyní. A čím více její umění zráló, tím více tryskalo ze srdce a evokovalo tak přirozeně souhlasnou odezvu v srdcích posluchačů. Proto byla publikem skutečně milována a proto její umění působilo i na posluchače prostě. Sám její hlas i přednes byl natolik osobitý i oduševnělý, že si získával i ty, kteří nebyli milovníky či vyznavači opery. Stopa pěvkyně v českém hudebním i koncertním životě je trvalá a není, myslím, mezi těmi, kdo umělkyni slyšeli a sledovali, nikdo, kdo by na ni dnes, kdy její lidská i umělecká dráha je již uzavřena, nevzpomínal s úctou i s láskou.*“ (POSPÍŠIL, M., *Z operního olympu*, s. 237).

dáma...“ , „...vždycky jsme se pozdravili a ona se usmívala...“ , „...venčila tady své pejsky, měla je moc ráda...“ , „...velká pěvkyně...“ , „...v této ulici žilo mnoho osobností...“).

Sama nikdy zpěv nevyučovala. Tvrdila, že by to neuměla, a tak své umění tímto způsobem dál sice nepředala, ale není pochyb o tom, že svým zpěvem inspirovala a motivovala mnoho operních pěvkyní, které přišly do ND po ní, „převzaly“ její role a snažily se její výkony překonat.

V příloze č. 30 uvádím báseň, kterou Vratislav Šťovíček složil Marii Tauberové a Jaroslavu Krombholcovi v roce 1997. Tato báseň mluví za vše. Maria Tauberová se k ní také vyjádřila. *„Mistře, nevím, jak Vám poděkovat za překrásnou báseň, tolik se mi líbí a je to první báseň, kterou jsem kdy dostala.“*³³⁰

---

³³⁰ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, Mělnická radnice, Zpravodaj městské rady, duben 2003, č. 4/2003, Historie Města, s. 21.

8. ZÁVĚR

Maria Tauberová... Na počátku této bakalářské práce to pro mne bylo jen neznámé jméno. Během mého pátrání, které trvalo přibližně jeden rok, se můj postoj k tomuto jménu zcela změnil...

Maria Tauberová ztvárnila během čtyřiceti let v ND mnoho krásných a velkých rolí. Většinu z nich opravdu milovala a mnohé kritiky dokonce tvrdily, že ty role ani nemusela hrát, že je přímo žila. Maria se snažila své pěvecké umění během celé kariéry vytříbit k naprosté dokonalosti. Její dívčí zjev, optimismus, nádherné dlouhé zlaté vlasy a jakési pravé ženské kouzlo a grácie spolu s její muzikálností, inteligencí a nádherným, švitořivých, jasným, stříbrným a technicky dokonalým kolorатурním sopránem jí dovolilo získat si srdce tisíce posluchačů. Žila v nelehké době, její začátky nebyly vůbec snadné, narážela na odpor a snahy některých jedinců ji z ND vyštvat kvůli původu. Považovali ji za cizinku (ačkoliv byla česká rodačka), jelikož vyrůstala ve Vídni a její otec byl Rakušan. ND Marii ovšem i přes tyto snahy nikdy nepustilo. A to, že Maria nebyla cizinka, která by neměla vztah ke své národnosti, dokázala všem více, než jasně. ND bylo jejím životem, zůstala mu „věrná“, i když dostávala nabídky k angažmá i z ciziny, a taktéž měla mnoho příležitostí emigrovat (se souborem ND jezdila účinkovat do zahraničí), a potencionálně i možnost stát se světoznámou operní pěvkyní. Zůstala v Praze a naplňovala svým krásným zpěvem srdce českého publika. Možná tady zůstala i proto, že jí Praha jednoduše učarovala. Pražské Podolí, místo, kde řadu let bydlela, se nachází pár kroků od Vltavy a Vyšehradu, to na ni muselo mít také určitě obrovský vliv. Bedřich Smetana, geniální hudebník, hledal svou inspiraci právě v české přírodě, historii a národním dědictví. Její ztvárnění Karoliny ve Dvou vdovách svědčí o všem. Maria ji zpívala tak dokonale, jako kdyby ji Bedřich Smetana napsal přímo pro ni, tvrdila kritika. Maria Tauberová patří mezi významné umělce, kteří se zapsali do dějin ND.

Maria pocházela z doby, která žila operou a klasickou hudbou vůbec. Byla to doba, kdy operní pěvkyně měly své ctitele a na jejich podpis se stály fronty. Téměř každý obyčejný člověk měl určitý přehled o dění v ND. Jak už bylo řečeno, ND bylo tenkrát

považováno za kapličku a útočiště českého národa. Sólistům se tleskalo i u bočního východu. Dnes je tomu bohužel trochu jinak. Sólisté odcházejí zadním východem mlčky domů a fronty na podpisy se tvoří spíše u popových zpěvaček, které „skládají“ hudbu pomalu na kolena, než u operních pěvkyní. Někteří mohou tvrdit, že to je přirozený vývoj společnosti, ale já osobně zastávám názor, že opera a vysoké umění vůbec potřebují svůj čas k tomu, aby je jedinec dokázal pochopit a správně interpretovat. To je také důvod, proč tomuto umění dnešní doba velmi nepřeje. Sólisté v ND pobírají směšné platy, které je nutí odcházet za hranice státu, a tak se v ND nemohou ani utvářet trvalé pěvecké generace. Ze „Zlaté kapličky“ se stala jakási přestupní stanice. Já ale pevně věřím, že se to jednou opět změní.

V mé práci jsem se pokusila přispět k vyložení celoživotního díla Marie Tauberové, a to na základě přiblížení doby a ND 20. století, jejího životopisu a přehledu operních rolí, které v ND vytvořila v období 1936 – 1946, což jsem se pokusila sepsat a poskládat ze všech dostupných materiálů. Ať už to byly knihy, archivní materiály, nahrávky, které mne inspirovaly, rozhovory, a to především rozhovor se Zdenou Kloubovou, nebo už jen samotná atmosféra v okolí jejího někdejšího bydliště. Hlavním zdrojem je monografie o Marii Tauberové od Vladimíra Mikeše. Jeho kniha má sice řadu nedostatků, které zmiňuji již v úvodu práce, ale obsahuje také mnoho postřehů M. Tauberové a kritik ke konkrétním rolím. Osobně jsem se zaměřila na výše zmiňovaných 25 rolí z vybraného období, jejichž obsah jsem se pokusila z práce Vladimíra Mikeše vytáhnout, osamostatnit, opravit a doplnit o další nalezené kritiky z jiných dostupných materiálů. Přehled rolí na konci jeho knihy obsahuje řadu chyb: roli Antonie (Hoffmannovy povídky) nehrála a poprvé vystoupila v roli Olympie 22. 10. 1936, ne 23. 10. 1936, Královnu noci si poprvé zaspívala až 18. 1. 1957, ne 10. 5. 1939, Oskara (Maškarní ples) poprvé zpívala 4. 11. 1939, ne 14. 11. 1939, Eurydiku (Orfeus a Eurydika) zpívala poprvé 19. 12. 1939, ne 20. 12. 1939, Agatu (Čarostřelec) nezpívala, První žínku (Rusalka) zpívala poprvé 27. 9. 1948, ne 20. 12. 1950, Gilina (Enšpígl) v seznamu chybí, Antonidu (Ivan Susanin) zpívala poprvé 7. 11. 1950, ne 19. 12. 1949, Hlas za scénou (Psohlavci) zpívala poprvé 31. 5. 1951, ne 30. 11. 1962, Marcelinu (Fidelio) zpívala poprvé 23. 10. 1951, ne 20. 10. 1951, Žnečku (Libuše) zpívala poprvé 26. 11. 1953, ne 18. 11. 1953, role Ludmily

(Ruslan a Ludmila) v seznamu chybí, Princeznu (Smrt Kmotřička) zpívala poprvé 23. 11. 1956, ne 1. 12. 1956, Carevnu Labuť (Acis a Galatea) zpívala poprvé 3. 4. 1958, ne 24. 10. 1958, postava se jmenuje Damon (Acis a Galatea), ne Danon. Druhý žnec (Libuše) v seznamu chybí, Juliettu (Julietta) zpívala poprvé 5. 4. 1963, ne 5. 5. 1963, Žofii (Růžový kavalír) zpívala poprvé 3. 1. 1967, ne 18. 11. 1963. Mikeš zmiňuje pouze 52 rolí (přičemž jak je uvedeno výše, chybí Gilina, Ludmila, Druhý žnec a chybně vložené jsou role Antonie a Agaty) a většina dalších knih také, Maria Tauberová jich celkem ovšem vytvořila 53, i když ta jedna byla opravdu mizivá (Žena z lidu – Deset dnů, které otřásly světem). Jeho přehled rolí nekoresponduje s Archivem ND, kde jsem prověřila tyto informace jak formou elektronické verze, tak přímo nahlížením do některých inscenací, kde je každé představení zapsáno. Navíc vše v knize sice uspořádal podle data, ale dohromady míchá koncertní a operní činnost, a to jak u nás, tak v zahraničí, což může na čtenáře působit dle mého názoru poněkud chaoticky, a stěží si pak může vytvořit ucelený obrázek o její operní činnosti v ND. Celou práci jsem také doplnila o tři grafy (podrobněji je rozebírám v 6. kap.). Těmito grafy jsem se pokusila její operní činnost ve vybraném období ještě více zpřehlednit. Ve vytvořeném přehledu rolí (kap. 6. 1. – 6. 25.) jsem se pokusila nalézt objektivní postoj, jenž kritiky k jejím rolím zaujímaly, ale také názory, které na konkrétní role měla samotná Maria Tauberová.

Možná se bude zdát, že jsem do práce vložila jen to kladné. Pravdou ale zůstává, že negativní kritiky se hledaly opravdu obtížně. Všechny, které jsem objevila, ve své práci samozřejmě uvádím. Celkově mohu o všech kritikách, které jsem si přečetla konstatovat, že se v mnohém shodovali. Ze začátku své kariéry v ND byla Maria trochu nejistá, což kritikové hned vycítili, ale jistotu nabyla hned s prvním potleskem. Ze zpěvu vyzdvihovali kulatost tónu, muzikálnost, rozsah hlasu (dosáhla až na vysoké G), lesklost a lehkost hlasu, o kterém mnozí tvrdili, že je kovového, až stříbrného rázu. Většinou intonovala čistě. Hlas Marie byl velmi ohebný, pružný a vybroušený dokonalou technikou (velmi si na ní zakládala a také ji choulostivě střežila). Vytýkáno jí někdy bylo, že má hlas slabý a nevýrazný. Vybírala si role, jen po pečlivém uvážení. V její době byl o koloraturní pěvkyně veliký zájem a skládal se jim obdiv. U koloraturních pěvkyní je často problém, že jim není rozumět, což u Marie také

nehrozilo (dokonalé výslovnosti ji naučil Fernando Carpi). Nejednen kritik se o ní vyjádřil spolu se slovem virtuoza. Její zjev byl milý a ušlechtilý, její role působily velkým dojmem, a přitom je „nepřehrávala“. Vyznačovala se přirozeností a nenuceností. Měla veselou povahu a její kolegové se o ní vyjadřovali velice příznivě.

O pár poznatkách, které mi připadají poněkud sporné, bych se na tomto místě také ráda zmínila. Například je zvláštní, že nikdy neměla v divadle problémy s angažmá. Za protektorátu projevovala na jedné straně odpor k Němcům, ale na druhé straně jsem se dočetla, že v pražských kavárnách mluvila německy. Dle mého názoru nechtěla přijít o svůj post v divadle, a tak se „na oko“ tímto způsobem na veřejném místě zaštiťovala. Faktem je, že když potkala na ulici v citlivých letech Hanuše Theina (židovské národnosti), přihovořila se k němu. V další éře divadla také neměla problémy. Hned v roce 1948 vstoupila do strany KSČ, což nechápali ani někteří její kolegové z divadla. Z čehož mi vyplývá, že se jednoduše podřídila době a režimu, aby mohla zpívat v ND, dostávat role a nepůsobila problémy Krombholcovi (určitě by nemohl jen tak zastávat funkci šéfa opery). Zpívala i v opeře „Deset dnů, které otřásl světem“, což je opera oslavující komunistický režim. Faktem je, že se na tuto operu muselo chodit do divadla povinně a téměř všichni členové divadla museli v opeře vystupovat. Poslední poznatek k zamyšlení je fakt, že ačkoliv vytvořila celkem v ND 53 rolí, některé pěvkyně dosahují celkového počtu rolí i přes 80, což podle mne bylo způsobeno buď její vyběravostí, nebo tím, že se pro další role jednoduše nehodila.

Závěrem chci poděkovat za možnost psát bakalářskou práci o této umělkyni. Děkuji Mgr. Zdeně Kloubové, bez které by tato bakalářská práce nevznikla. Rozhovor s ní byl pro tuto práci velkým přínosem. Dokázala v něm velmi trefně a obsahově bohatě mluvit o Marii Tauberové, Národním Divadle, životě umělkyně a historii 20. století. Tento rozhovor mi napomohl vytvořit si nejen jasnou představu o Marii Tauberové, a tím přispět v této práci k vyložení jejího díla, ale také k pochopení umu pěvkyně. Není to totiž jen zaměstnání, je to celoživotní poslání. Každý člověk ve svém životě něco hledá a je velkým uměním svůj život naplnit. Marii Tauberové se to podařilo...

9. SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

PRAMENY

- NA, ND, Archiv Národního divadla, Praha – osobní spisy, signatura: Tauberová Marie.
- NA, PŘ 1941 – 1951, fond: Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1941 – 1950, karton 6096, signatura: K 6382/13 krombholzmarie.
- NA, PŘ II – EO, fond: Policejní ředitelství Praha II – evidence obyvatelstva, karton: proskeová marie 1911, tauber marie 1911.
- NA, PŘ 1941 – 1951, fond: Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1941 – 1950, karton 11496, signatura: T 296/3 tauberová marie.
- NA, MZV-VA I, fond: Ministerstvo zahraničních věcí – výstřižkový archiv, Praha – výstřižkový archiv I, karton: 4032, signatura: Tauberová.
- NA, MZV-VA II, fond: Ministerstvo zahraničních věcí – výstřižkový archiv, Praha – výstřižkový archiv II, karton: 1292, signatura: Tauberová.
- Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura: P 23.
- Archiv Národního divadla, složka: Armida (Antonín Dvořák), signatura: 018c.
- Archiv Národního divadla, složka: Lucerna (Vítězslav Nezval), signatura: 0192c.
- Archiv Národního divadla, složka: Satyr (Pavel Bořkovec), signatura: 0312c.
- České muzeum hudby, složka: Maria Tauberová a Jaroslav Krombholc, Sp 14/2011.

PUBLIKACE

- BĚLINA, Pavel; HÁJEK, Jan, aj. *Dějiny Prahy II : Od sloučení pražských měst v roce 1784 do současnosti*. 1. vyd. Praha; Litomyšl : Ladislav Horáček – Paseka, 1998. 565 s. ISBN 80-7185-142-6 (1. Díl).
- BROŽOVSKÁ, Jarmila. Krombholc Jaroslav. In PROCHÁZKA, Vladimír (ed.). *Národní divadlo a jeho předchůdci*, 1. vyd. Praha : Academia, 1988, s. 251–253.
- BROŽOVSKÁ, Jarmila. Tauberová Maria. In PROCHÁZKA, Vladimír (ed.). *Národní divadlo a jeho předchůdci*, 1. vyd. Praha : Academia, 1988, s. 520–521.

- BUCHNER, Alexander. *Opera v Praze*. 1. vyd. Praha : Panton, 1985. 236 s.
- ČERNÝ, František; KOLÁROVÁ, Eva. *Sto let Národního Divadla*. 1. vyd. Praha : Albatros, 1983. 199 s.
- ČERNÝ, Jindřich. *Národní divadlo 1883 - 1983 : Stručný průvodce sto lety jeho umělecké práce*. 1. vyd. Praha : ND, 1983. 118 s.
- ČERNÝ, Jiří. *Načerno v Českém rozhlase*. 1. vyd. Praha : Torst, 2000. 580 s. ISBN 80-7215-123-1.
- FIKEJZL, Miloš. *Český film : Herci a herečky 3. Díl: S-Ž*. 1. vyd. Praha : Libri, 2008. Tauberová Maria, s. 474-475. ISBN 978-80-7277-353-4.
- HUTAŘOVÁ, Ivana. *Národní divadlo 33 portrétů*. 1.vyd. Praha : Petrklíč, 2001. Maria Tauberová, s. 185 – 192. ISBN 80-7229-057-6.
- JAROLÍMKOVÁ, Hana. Zdena Kloubová. In SLAVÍKOVÁ, Jitka (ed.). *64. mezinárodní hudební festival Pražské Jaro : Společenská akce 31. května kostel sv. Lukáše Křečovice*. 1. vyd. Praha : Pražské jaro, 2009. s. 10. ISBN 978-80-7383-192-9.
- KONEČNÁ, Hana, aj. *Čtení o Národním divadle : Útržky dějin a osudů*. 1. vyd. Praha : Odeon, 1984. s. 382.
- KOPECKÝ, Emanuel, POSPÍŠIL, Vilém. *Slavní pěvci Národního divadla*. 1. vyd. Ostrava : nakladatelství Svazu čs. Skladatelů Praha, 1968. Marja Tauberová, s. 207 – 211.
- LACINA, Oldřich. *Paměti lékaře Národního divadla v Praze : (Hlas byl mým osudem)*, 1. vyd. Praha : Digon, 2001. s. 35-36. ISBN 80-902827-1-7.
- MIKEŠ, Vladimír. *Maria Tauberová : monografie*. 1. vyd. Mělník : Novanta, 2005. 208 s. ISBN 80-901879-2-7.
- POSPÍŠIL, Miloslav. *Z operního olympu : Pěvecké legendy 20. Století*. 1. vyd. Praha : Brána, 2009. Maria Tauberová Skřivánčí hlas i píseň, s. 226- 237. ISBN 978-80-7243-416-9.
- ŠÍP, Ladislav. *Pěvci před mikrofonem*. 1. vyd. Praha : Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960. Maria Tauberová, národní umělkyně, nositelka Řádu práce, s. 70-72.
- THEIN, Hanuš. *Žil jsem operou Národního divadla*. 1. vyd. Praha : Melantrich, 1975. Maria Taubeorvá, s. 100.

- VYSLOUŽIL, Jiří. *Hudební slovník pro každého : Díl první, věcná část*. 1. vyd. Vizovice : Lípa – A. J. Rychlík, 1995. 350 s. ISBN 80-901199-0-5.
- ZINDLEROVÁ, Michaela. *Sňatky s operou*. 1. vyd. Praha : Petrklíč, 1997. s. 8. ISBN 80-7229-000-2

PERIODIKA

- BROŽOVSKÁ, Jarmila. Opona jde vzhůru. *Divadelní noviny*, 1960, roč. III, č. 25, s. 23.
- KARÁSEK, Bohumil. Operní premiéry : Nestárnoucí opera. *Hudební rozhledy*, 1954, roč. VII, č. 5, s. 200 – 203.
- POSPÍŠIL, Vilém. Operní premiéry: Faust a Markéta v Národním divadle. *Hudební rozhledy*, 1956, roč. IX, č. 2, s. 67.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

- AEIOU [online]. c1996 [cit. 2011-11-19]. Duhan Hans. Dostupné z: <http://www.aeiou.at/aeiou.encyclop.d/d941176.htm>.
- ADAMEC, Tomáš. [online]. Jan Werich: ČSFD.cz. c2001-2011 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/2018-jan-werich/>.
- Alexander Dubček: Wikipedie. [online]. 4. 12. 2011 v 16:18 [cit. 2011-12-22]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Dubček>.
- Alexander von Zemlinsky: Wikipedie. [online]. 9. 5. 2011 v 12:15 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Alexander_von_Zemlinsky.
- Antonín Dvořák: Wikipedie. [online]. 1. 12. 2011 v 21:29 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Antonín_Dvořák.
- Antonín Novotný: Wikipedie. [online]. 22. 12. 2011 v 17:39 [cit. 2011-12-22]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Antonín_Novotný.
- Ambroise Thomas: Wikipedie. [online]. 16. 12. 2011 v 16:03 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ambroise_Thomas.
- BARTOŠ, Petr. [online]. Hermína Vojtová: ČSFD.cz. c2001-2011 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/1391-hermina-vojtova/>.
- BARTOŠ, Petr. [online]. Jaroslav Vojta: ČSFD.cz. c2001-2011 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/1885-jaroslav-vojta/>.

- Bedřich Smetana: Wikipedie. [online]. 21. 12. 2011 v 19:24 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Bedřich_Smetana.
- Beno Blachut: Wikipedie. [online]. 4. 12. 2011 v 14:27 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Beno_Blachut.
- Carl Maria von Weber: Wikipedie. [online]. 18. 11. 2011 v 12:31 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Carl_Maria_von_Weber.
- Clemens Krauss: Wikipedia. [online]. 8 December 2011 at 22:56 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Clemens_Krauss.
- Čeští operní pěvci: Bronislav Chorovič. [online]. 21. 12. 2011 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <http://cestipevci.wz.cz/pevci/chorovic.htm>
- Čeští operní pěvci: Eva Urbanová. [online]. 22. 12. 2011 [cit. 2011-12-22]. Dostupné z: <http://cestipevci.wz.cz/pevci/urbanove.htm>.
- Čeští operní pěvci: Jaroslava Vymazalová. [online]. 21. 12. 2001 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <http://cestipevci.wz.cz/pevci/vymazal.htm>.
- Čeští operní pěvci: Štěpánka Štěpánová. [online]. 21. 12. 2001 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <http://cestipevci.wz.cz/pevci/stepanov.htm>
- Daniel Auber: Wikipedie. [online]. 3. 12. 2011 v 21:44 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Daniel_Auber.
- Edvard Beneš: Wikipedie. [online]. 22. 12. 2011 v 03:36 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Edvard_Beneš.
- Ema Destinová. [online]. c2011 [cit. 2011-12-22]. Dostupné z: http://www.zamekstraz.cz/ema-destinova/ema_destinova.htm.
- Ferdinand Pujman: Wikipedie. [online]. 28. 11. 2011 v 09:58 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ferdinand_Pujman.
- Fernando Carpi: Wikipedia. [online]. 10:25, 6 mar 2011 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://it.wikipedia.org/wiki/Fernando_Carpi.
- František Škroup: Wikipedie. [online]. 28. 7. 2011 v 16:07 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/František_Škroup
- Friedrich Fehér: ČSFD.cz. [online]. c2001-2011 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/6702-friedrich-feher/>.
- Gaetano Donizetti: Wikipedie. [online]. 12. 11. 2011 v 17:52 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Donizetti>.

- Giacomo Puccini: Wikipedie. [online]. 2. 12. 2011 v 08:25 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Puccini>.
- Gioacchino Rossini: Wikipedie. [online]. 15. 11. 2011 v 15:01 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Gioacchino_Rossini.
- Giuseppe Verdi: Wikipedie. [online]. 21. 12. 2011 v 14:44 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Giuseppe_Verdi.
- Gustáv Husák: Wikipedie. [online]. 22. 12. 2011 v 01:14 [cit. 2011-12-22]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Gustáv_Husák.
- Gustav Mahler: Wikipedie. [online]. 27. 12. 2011 v 08:43 [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Gustav_Mahler.
- Charles Gounod: Wikipedie. [online]. 1. 9. 2011 v 12:29 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Charles_Gounod.
- Christoph Wilibald Gluck: Wikipedie. [online]. 23. 11. 2011 v 16:34 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Gluck>.
- Jacques Offenbach: Wikipedie. [online]. 11. 12. 2011 v 16:24 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Jacques_Offenbach.
- Jaroslav Kříčka: Wikipedie. [online]. 28. 10. 2011 v 09:38 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Jaroslav_Kříčka.
- Jiří Pauer: Wikipedie. [online]. 22. 12. 2011 v 11:52 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Jiří_Pauer.
- Johann Wolfgang von Goethe: Wikipedie. [online]. 7. 12. 2011 v 09:07 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Goethe>.
- JUROVÁ, Iva. [online]. Ladislav Pešek: ČSFD.cz. c2001-2011 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/1688-ladislav-pesek/>.
- Karel Kovařovic: Wikipedie. [online]. 26. 11. 2011 v 13:16 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Kovařovic.
- Karolína Světlá: Wikipedie. [online]. 7. 11. 2011 v 19:20 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Karolína_Světlá.
- Ladislav Boháč: Wikipedie. [online]. 28. 11. 2011 v 09:44 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ladislav_Boháč.
- Leoš Janáček: Wikipedie. [online]. 16. 12. 2011 v 16:03 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Leoš_Janáček.

- LOPOUR , Jarda. Antonie Nedošínská: ČSFD.cz. [online]. c2001-2011 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/1428-antonie-nedosinska/>.
- LOPOUR, Jarda. Jarmila Lhotová: ČSFD.cz. [online]. c2001-2011 [cit. 2011-12-26]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/27176-jarmila-lhotova/>.
- LOPOUR, Jarda. Karel Lamač: ČSFD.cz. [online]. c2001-2011 [cit. 2011-12-23] z: <http://www.csfd.cz/tvurce/3222-karel-lamac/>.
- LOPOUR, Jarda. Miroslav Cikán: ČSFD.cz. [online]. c2001-2011 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/3164-miroslav-cikan/>.
- LOPOUR, Jarda. Vladimír Slavínský: ČSFD.cz. [online]. c2001-2011 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/3286-vladimir-slavinsky/>.
- Miloš Konvalinka: Wikipedie. [online]. 19. 10. 2011 v 08:33 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Miloš_Konvalinka.
- Národní divadlo. 24. 12. 2011 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs>.
- Národní divadlo. [online]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/>.
- Národní divadlo. Jaroslav Vogel. [online]. 23. 12. 2011 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs>.
- Národní divadlo. Josef Charvát. [online]. 24. 12. 2011 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs>.
- Národní divadlo. Josef Urban. [online]. 23. 12. 2011 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs>. Národní divadlo.
- Národní divadlo. Kamila Ungrová. [online]. 24. 12. 2011 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs>.
- Národní divadlo. Karel Nedbal. [online]. 23. 12. 2011 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs>.
- Národní divadlo. Ladislav Šíp. [online]. 23. 12. 2011 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs>.
- Národní divadlo. Luděk Mandaus. [online]. 24. 12. 2011 [cit. [cit. 2011-12-24].]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs>.
- Národní divadlo. Rudolf Vašata. [online]. 24. 12. 2011 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs>.

- Národní divadlo. Zdena Kloubová. [online]. 11. 11. 2011 [cit. 2011-11-11]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jzdefault.aspx?jz=cs&dk=Umelec.aspx&ju=16&pn=256affcc-f002-2000-15af-c913k3315dpc>.
- NOQUÉ, Gonzalo; SANCHES, M. P. *REBAY, F* [online]. c2011 [cit. 2011-11-19]. Oboe and Guitar Music (Complete). Dostupné z: http://www.naxos.com/mainsite/blurbs_reviews.asp?item_code=9.70073&catNum=9.70073&filetype=About%20this%20Recording&language=English.
- Otakar Jeremiáš: Wikipedie. [online]. 16. 7. 2011 v 16:26 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Otakar_Jeremiáš.
- Otakar Ostrčil: Wikipedie. [online]. 31. 7. 2011 v 19:34 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Otakar_Ostrčil.
- Otto Nicolai: Wikipedie. [online]. 29. 11. 2011 v 09:04 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Otto_Nicolai.
- Pavel Bořkovec: Wikipedie. [online]. 30. 9. 2011 v 20:23 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Pavel_Bořkovec.
- Přemysl Kočí: Wikipedie. [online]. 4. 12. 2011 v 20:45 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Přemysl_Kočí.
- Rafael Kubelík: Wikipedie. [online]. 28. 11. 2011 v 09:58 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Rafael_Kubelík.
- Reinhard Heydrich: Wikipedie. [online]. 27. 10. 2011 v 21:24 [cit. 2011-12-22]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Heydrich>.
- Richard Strauss. [online]. 15. 12. 2011 v 14:07 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Richard_Strauss.
- Stanislav Lom: Wikipedie. [online]. 28. 7. 2010 v 09:00 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Stani%20slav_Mojžíš.
- Theatre Faculty of the Academy of Performing Arts. *DAMU* [online]. c2007-2011 [cit. 2011-12-17]. Prof. PhDr. Vladimír Mikeš. Dostupné z: <http://www.damu.cz/katedry-a-kabinety/katedra-alternativniho-a-loutkoveho-divadla/pedagogove/prof-phdr-vladimir-mikes>.
- Hanuš Thein: Wikipedie. [online]. 23. 10. 2011 v 16:16 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Hanuš_Thein.

- Toti Dal Monte: Wikipedie. [online]. 7. 1. 2011 v 06:51 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Toti_Dal_Monte.
- Václav Havel: Wikipedie. [online]. 22. 12. 2011 v 21:41 [cit. 2011-12-22]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Václav_Havel.
- Václav Holzknicht: Wikipedie. [online]. 18. 1. 2011 v 03:20 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Václav_Holzknicht.
- Václav Talich: Wikipedie. [online]. 16. 8. 2011 v 17:29 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Václav_Talich.
- Vilém Blodek: Wikipedie. [online]. 14. 11. 2011 v 23:09 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Vilém_Blodek.
- Vilém Zítek: Wikipedie. [online]. 28. 11. 2011 v 09:55 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Vilém_Zítek.
- Vítězslav Novák: Wikipedie. [online]. 26. 7. 2011 v 20:02 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Vítězslav_Novák.
- Vladimír Bor. [online]. c 2002 - 2011 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: <http://www.osobnosti.cz/vladimir-bor.php>.
- Walter. cPEENT™ 2010. 19. 3. 2010 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://engel.ic.cz/dirigenti_soubory/Page390.htm.
- WATCHORN, Peter. *Titul Isolde Ahlgrimm, Vienna and the early music revival* [online]. Ashgate Publishing, Ltd., 2007, c2011 [cit. 2011-12-23]. ISBN 978-0-7546-5787-3. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=J-4pxlXaXeQC>.
- Carl Orff: Wikipedie. [online]. 6. 8. 2011 v 21:40 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Carl_Orff.
- Josef Munclinger: Wikipedie. [online]. 27. 11. 2011 v 16:30 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Munclinger.
- Wikipedie: Marta Krásová. [online]. 23. 12. 2011 v 16:34 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Marta_Krásová.
- Wolfgang Amadeus Mozart: Wikipedie. [online]. 10. 12. 2011 v 09:50 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Mozart>.
- Zdeněk Fibich: Wikipedie. [online]. 22. 10. 2011 v 21:34 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Zdeněk_Fibich.

- Zdeněk Folprecht: Wikipedie. [online]. 23. 10. 2011 v 15:32 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Zdeněk_Folprecht.
- Zdeněk Chalabala: Wikipedie. [online]. 16. 7. 2011 v 16:34 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Zdeněk_Chalabala.
- Zdeněk Košler: Wikipedie. [online]. 4. 12. 2011 v 20:24 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Zdeněk_Košler.
- Zdeněk Nejedlý: Wikipedie. [online]. 2. 6. 2011 v 13:04 [cit. 2011-12-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Zdeněk_Nejedlý.
- Zdeněk Otava: Wikipedie. [online]. 10. 7. 2011 v 09:40 [cit. 2011-12-24]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Zdeněk_Otava.
- Životopis Jarmily Novotné. [online]. c 2011 [cit. 2011-12-22]. Dostupné z: <http://www.zamekstraz.cz/-jarmila-novotna/zivotopis-jarmily-novotne.htm>.

10. SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA Č. 1: CELKOVÝ PŘEHLED ROLÍ S DATY PREMIÉR MARIE TAUBEROVÉ

PŘÍLOHA Č. 2: ROZHOVOR O MARIÍ TAUBEROVÉ SE ZDENOUB KLOUBOVOU

PŘÍLOHA Č. 3: KŘESTNÍ LIST

PŘÍLOHA Č. 4. MATAKA A OTEC

PŘÍLOHA Č. 5: MARIA V DĚTSTVÍ

PŘÍLOHA Č. 6: V ROLI GILDI - RIGOLETTO 1936

PŘÍLOHA Č. 7: FILINA V OPEŘE MIGNON AMBROISE THOMASE (1937)

PŘÍLOHA Č. 8: OLYMPIA (1937)

PŘÍLOHA Č. 9: DOPIS Z 16. 10. 1938

PŘÍLOHA Č. 10: S OLDŘICHEM KOVÁŘEM JAKO ZERLINA V AUBEROVĚ FRA DIAVOLO (1939)

PŘÍLOHA Č. 11: ZERBINETTA (1940)

PŘÍLOHA Č. 12: KNĚŽNA SE ZDEŇKEM OTAVOU

PŘÍLOHA Č. 13: LETÁK K OPEŘE LUCERNA

PŘÍLOHA Č. 14: ANIČKA (1941)

PŘÍLOHA Č. 15: POVOLENÍ K ZAMĚSTNÁNÍ

PŘÍLOHA Č. 16: LETÁK K OPEŘE ARMIDA

PŘÍLOHA Č. 17: JAROSLAV KROMBOLC

PŘÍLOHA Č. 18: LETÁK K OPEŘE SATYR

PŘÍLOHA Č. 19: ZUZANKA (ODLEVA: S OLDŘICHEM KOVÁŘEM A MILOŠEM LINKOU)

PŘÍLOHA Č. 20: VIOLETTA (1943)

PŘÍLOHA Č. 21: PETR (ODLEVA: EDUARD HAKEN, FRANTIŠEK ŠKVOR, MILUŠE DVOŘÁKOVÁ, VÍTĚZSLAV NOVÁK, MARIE PODVALOVÁ, FERDINAND PUJMAN)

PŘÍLOHA Č. 22: PANÍ FORDOVÁ

PŘÍLOHA Č. 23: NA PALUBĚ LODI „VULGANIA“, ZA PŘEPLAVBY Z JANOVA DO RIA DE JANEIRA

PŘÍLOHA Č. 24: MARIA JAKO BARČE

PŘÍLOHA Č. 25: NÁVRH NA UDĚLENÍ ŘÁDU PRÁCE

PŘÍLOHA Č. 26: KAROLINA

PŘÍLOHA Č. 27: S JAROSLAVEM KROMBHOLCEM

PŘÍLOHA Č. 28: MARIA PŘI PŘEDÁVÁNÍ CEN THÁLIE 1994

PŘÍLOHA Č. 29: DŮM V PODOLÍ, VE KTERÉM MARIA TAUBEROVÁ ŽILA

PŘÍLOHA Č. 30: BÁSEŇ

PŘÍLOHA Č. 1: CELKOVÝ PŘEHLED ROLÍ S DATY PREMIÉR MARIE TAUBEROVÉ

ROLE	AUTOR	OPERA	DATUM PREMIÉRY	DIRIGENT	REŽISÉR
1. Gilda	Giuseppe Verdi	Rigoletto	20. 6. 1936	Josef Charvát	Josef Munclinger
2. Olympie	Jacques Offenbach	Hoffmannovy povídky	22. 10. 1936	Josef Charvát	Ferdinand Pujman
3. Liška Bystrouška	Leoš Janáček	Liška Bystrouška	21. 5. 1937	Václav Talich	Luděk Mandaus
4. Filina	Ambroise Thomas	Mignon	22. 6. 1937	František Škvor	Josef Munclinger
5. Rosina	Giacchino Rossini	Lazebník sevillský	21. 1. 1938	František Škvor	Hanuš Thein
6. Markéta	Charles Gounod	Faust a Markéta	15. 10. 1938	Zdeněk Chalabala	Hanuš Thein
7. Norina	Gaetano Donizetti	Don Pasquale	29. 3. 1939	Josef Charvát	Branko Gavella
8. Papagena	Wolfgang Amadeus Mozart	Kouzelná flétna	10. 5. 1939	Václav Talich	Luděk Mandaus
9. Zerlina	Daniel François Esprit Auber	Fra Diavolo	28. 6. 1939	Josef Charvát	Josef Munclinger
10. Oskar	Giuseppe Verdi	Maškarní ples	4. 11. 1939	Josef Charvát	Luděk Mandaus
11. Eurydika	Christoph Willibald Gluck	Orfeus a Eurydika	19. 12. 1939	Václav Talich	Karel Dostál
12. Zerbinetta	Richard Strauss	Ariadna	12. 4. 1940	Zdeněk Chalabala	Branko Gavella
13. Kuchtík	Antonín Dvořák	Rusalka	25. 5. 1940	Josef Charvát	Ferdinand Pujman
14. Kněžna	Vítězslav Novák	Lucerna	31. 10. 1940	Václav Talich	Joe (Josef Jenčík)
15. Anička	Carl Maria von Weber	Čarostřelec	10. 1. 1941	Rudolf Vašata	Karel Konstantin
16. Lidunka	Vilém Blodek	V studni	22. 3. 1941	František Škvor	Hanuš Thein
17. Sirena	Antonín Dvořák	Armida	22. 11. 1941	Václav Talich	Ferdinand Pujman
18. Psyché	Pavel Bořkovec	Satyr	8. 10. 1942	Jaroslav Krombholc	Václav Kačlík
19. Violetta	Giuseppe Verdi	La Traviata	19. 1. 1943	Zdeněk Folprecht	Luděk Mandaus
20. Zuzanka	Wolfgang Amadeus Mozart	Figarova svatba	21. 4. 1943	Václav Talich	Luděk Mandaus
21. Petr	Vítězslav Novák	Zvíkovský rarášek	6. 5. 1944	František Škvor	Ferdinand Pujman
22. Paní Fordová	Otto Nicolai	Veselé ženy windsorské	27. 6. 1944	Zdeněk Folprecht	Josef Munclinger
23. Panoš z družiny Cesarovy	Zdeněk Fibich	Messinská nevěsta	23. 9. 1945	Jaroslav Krombholc	Ferdinand Pujman
24. Barče	Bedřich Smetana	Hubička	1. 10. 1945	Karel Nedbal	Ferdinand Pujman
25. Karolina	Bedřich Smetana	Dvě vdovy	27. 1. 1946	Karel Nedbal	Ferdinand Pujman
26. Ariel	Zdeněk Fibich	Bouře	5. 12. 1947	Zdeněk Chalabala	Hanuš Thein

27. Nataša	Sergej Prokofjev	Vojna a mír	25. 6. 1948	Jaroslav Krombholc	Ferdinand Pujman
28. Lesní žinka	Antonín Dvořák	Rusalka	27. 9. 1948	Zdeněk Rolprecht	Hanuš Thein
29. Princezna	Vilém Ostrčil	Honzovo království	17. 2. 1949	Jaroslav Krombholc	Hanuš Thein
30. Konstance	Wolfgang Amadeus Mozart	Únos ze serailu	12. 11. 1949	Robert Brock	Josef Svoboda
31. Gilina	Otakar Jeremiáš	Enšpígl	23. 5. 1949	Jaroslav Krombholc	Ferdinand Pujman
32. Antonida	Michail Ivanovič Glinka	Ivan Susanin	7. 11. 1950	Karel Nedbal	Luděk Mandaus
33. Sněguročka	Nikolaj Rimskij-Korsakov	Sněguročka	7. 6. 1950	Jaroslav Krombholc	Josef Munclinger
34. Hlas za scénou	Karel Kovařovic	Psohlavci	31. 5. 1951	Bohumil Gregor	Karel Jemek
35. Marcelina	Ludwig van Beethoven	Fidelio	23. 10. 1951	Robert Brock	Ferdinand Pujman
36. Marie	Gustav Albert Lortzing	Car a tesař	22. 5. 1953	Jan Hus Tichý	Luděk Mandaus
37. Žnečka	Bedřich Smetana	Libuše	26. 11. 1953	Jaroslav Krombholc	Ladislav Boháč
38. Ludmila	Michail Ivanovič Glinka	Ruslan a Ludmila	12. 11. 1956	Zdeněk Chalabala	Rostislav Vladimirovič Zarachov
39. Princezna	Rudolf Karel	Smrt Kmotřička	23. 11. 1956	Jaroslav Vogel	Luděk Mandaus
40. Královna noci	Wolfgang Amadeus Mozart	Kouzelná flétna	18. 1. 1957	Jaroslav Krombholc	Bohumil Hrdlička
41. Eva	Richard Wagner	Mistři pěvci norimberští	24. 1. 1958	Jaroslav Vogel	Ferdinand Pujman
42. Carevna Labuť	Nikolaj Rimskij-Korsakov	Car Saltan	26. 12. 1958	Jan Hus Tichý	Luděk Mandaus
43. Damon	Georg Friedrich Händel	Acis a Galatea	3. 4. 1959	Robert Brock	Hanuš Thein
44. Mirandolina	Bohuslav Martinů	Mirandolina	17. 5. 1959	Václav Kašlík	Luděk Mandauš
45. Druhý žnec	Bedřich Smetana	Libuše	8. 5. 1962	Jaroslav Krombholc	Ladislav Boháč
46. Elvíra	Wolfgang Amadeus Mozart	Don Giovanni	26. 10. 1962	Robert Brock	Václav Kašlík
47. Julietta	Bohuslav Martinů	Julietta	5. 4. 1963	Jaroslav Krombholc	Václav Kašlík
48. Ninetta	Sergej Prokofjev	Láska ke třem pomerančům	31. 5. 1963	Jaroslav Krombholc	G. Pavlovič Ansimov
49. Slečna Wordsworthová	Benjamin Britten	Albert Herring	11. 2. 1966	Jaroslav Krombholc	Ladislav Štros
50. Žofie	Richard Strauss	Růžový kavalír	3. 1. 1967	Rudolf Vašata	Karel Jernek
51. Jessika	Josef Bohuslav Foerster	Jessika (Kucep benátský)	2. 11. 1969	Jaroslav Krombholc	Hanuš Thein
52. Hemwiga	Richard Wagner	Valkýra	3. 3. 1972	Jaroslav Krombholc	Ladislav Štros
53. Žena z lidu	Mark Veniaminovič Karminskij	Deset dnů, které otřásly světem	2. 11. 1972	Igor Vasiljevič Lacanič	Jevgenij Ivanovič Kušakov

PŘÍLOHA Č. 2: ROZHOVOR O MARIÍ TAUBEROVÉ SE ZDENOU KLOUBOVOU

Rozhovor, který zde předkládám, jsem uskutečnila dne 26. 6. 2011 na Deylově konzervatoři v Praze s magistrou Zdenou Kloubovou. Pokládám v něm otázky, které se dotýkají nejen různých oblastí života Marie Tauberové, ale také toho, jak ji vnímá zasvěcená osoba. Před samotný rozhovor přikládám také stručný životopis Zdeny Kloubové.

STRUČNÝ ŽIVOTOPIS ZDENEY KLOUBOVÉ

Sopranistka Mgr. Zdena Kloubová (20. 1. 1960 Jilemnice) patří k předním českým pěvkyním. V roce 1986 absolvovala operní zpěv na Akademii múzických umění v Praze. Působila na operních scénách v Ústí nad Labem a v Plzni. V roce 1992 se stala sólistkou Státní opery Praha a o rok později sólistkou ND v Praze. V jejím operním repertoáru je přes dvacet rolí koloraturního a subretního oboru (Gilda, Zuzana, Blonda, Liška Bystrouška, Karolina, Rosina, Violetta atd.)³³¹ Pravidelně hostuje na zahraničních operních a koncertních pódii (Německo, Francie, Itálie, Velká Británie, USA i jinde). Spolupracuje s významnými dirigenty (Mackerras, Baudo, Delogu, Masur, Bělohlávek ad.) a hudebními tělesy (Česká filharmonie, Symfonický orchestr FOK, Pražská komorní filharmonie, Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, MDR Orchester Leipzig, BBC Symphony Orchestra London ad.) Její repertoár je velmi široký, od písní po kantáty a oratoria. Pro nahrávací společnosti Supraphon, Unicorn, Decca aj. natočila více než 20 CD. Je zvána na domácí i zahraniční hudební festivaly, například v Praze, Brně, Milánu, Edinburku, Villachu, Meranu i jinde. V roce 2004 debutovala na prestižním festivalu BBC Proms v Royal Albert Hall v Londýně (Janáčkova *Glagolská mše*, dirigent Kurt Masur). Od roku 1996 vystupuje pravidelně v Japonsku, kde ji posluchači znají nejen jako Zuzanku, Donnu Elvíru v Mozartových operách *Figarova svatba* a *Don Giovanni*,

---

³³¹ Národní divadlo, 11. 11. 2011, *Zdena Kloubová*.

ale také jako sólistku Pražské komorní filharmonie.³³² V současné době také vyučuje zpěv na konzervatoři Jana Deyla v Praze.

ROZHOVOR O MARIÍ TAUBEROVÉ SE ZDENOÚ KLOUBOVOU

Co pro Vás znamená jméno Maria Tauberová

Maria Tauberová pro mě znamená operní legendu.

Jak jste ji vnímala jako člověka?

Protože jsem měla možnost seznámit se s ní nejenom v podobě knižní, tzn. rozhovory, všelijaké zmínky o ní v životopisech, které jsem si našla, také jsem ji viděla na záznamech televizních, slyšela jsem ji v rozhlase tzn. audio nahrávky, ale poznala jsem ji také jako paní, jako starou dámu, to je otázka na toho člověka, vnímala jsem ji jako člověka, který měl vůli i v pozdním věku udržovat tzv. tajli, tzn. byla vždy krásně upravená, příjemná, usměvavá, ona vůbec působila na své okolí, když už opomineme tu uměleckost, tu uměleckou osobnost, tak vždycky působila jako sluníčko. Byla velice pozitivní člověk, a vždycky takovým tím optimistickým pozitivním pohledem a úsměvem působila na své okolí velice příznivě. Já si na ni vzpomínám jako na dámu plnou energie, optimismu, bezvadně upravenou a krásnou starou dámu, jako člověk.

V čem podle Vás tkví její jedinečnost?

Jedinečnost spatřuju ve spojení několika elementů, které se zdárně propojily v jejím životě, osobě a umělecké tvorbě. Za první to byl člověk nesmírně dobře hudebně vzdělaný, za druhé to byl člověk nesmírně nadaný. Dostala krásný dar, překrásného hlasu, za třetí ten hlas a ten dar a to vzdělání se dohromady spojilo a vytvořilo bezvadnou hlasovou techniku a interpretační schopnost, mimořádnou interpretační schopnost českých autorů, světových autorů, prostě vždycky se strefila do stylu. Jedinečnost tkvěla i v jejím zjevu. Ona na role, které ztvárňovala, velice příjemně působila. Byla drobná blondýnka s velkýma očima, nádherným úsměvem, pěknou postavou, zkrátka působila i velmi dobře na jevišti, tak když si to všechno spojíme,

---

³³² JAROLÍMKOVÁ, H., *Pražské jaro*, s. 10.

talent, technika, zjev, tak to všechno muselo působit jedinečně, muselo to být opravdu skvěle, nebo, bylo to skvělé.

Proč právě tato zpěvačka byla nebo dosud je pro Vás vzorem?

Byl to člověk, který dokázal zhodnotit to, co jí pán Bůh nadělil. Talent, nadání, píle, práce, trpělivost a určitě i mnoho hodin trápení, protože zpěv, nebo hledání cesty pravdy v tom zpěvu, je vždycky trápení. Obdivovala jsem na ní právě to, jak dokázala zúročit ten dar, který dostala do takové dokonalosti.

Kdy jste se poprvé shledala s její tvorbou?

S její tvorbou jsem se setkala už jako malá holčička, protože samozřejmě jsme měli doma rádio a maminka, protože milovala operu, tak si pouštěla často nahrávky a v té době bylo více slyšet o operních zpěvácích, více se dávaly operní záznamy z českých scén a s českými pěvci, chodili nahrávat do rozhlasu, měli přenosy z divadel, a tak jsme často poslouchali koncerty a právě divadelní představení, v nichž Maria zpívala. Mně první utkvěla v hlavě jako Barče. Slyšela jsem ji zpívat Skřivánčí píseň, a to mě prostě... Ten hlas byl opravdu jako hlas skřivana, tenkrát se mi to tak líbilo a vím, že si pamatuju, že jsem se strašně snažila jako pěti, šestiletá holčička to napodobovat.

Jak jste se spolu osobně seznámily?

To bylo už o mnoho a mnoho let později. V té době jsem vlastně po ní převzala s velkou pokorou štafetu v ND, samozřejmě ne těsně po ní, po ní bylo ještě mnoho jiných generací, protože my jsme byli, myslím, já jsem byla třetí generace po ní, takže jsem převzala role, které zpívala, ať už to byla Zuzanka z Figarovy svatby, v té době jsem dělala Traviatu, Gildu, Lišku Bystroušku, Karolínu ve Dvou Vdovách, takže všechny role, které zpívala paní Tauberová, jsem měla tu čest potom zpívat v ND také, takže tehdy jsme se setkaly prostřednictvím klavíristky Jany Náhlavské, která je předsedkyní jakéhosi klubu Tauberové, která mi zavolala, jestli bych nemohla zazpívat na jejích narozeninách. To se dělalo v Pálffyho paláci, já jsem samozřejmě s velkou radostí přijala a tam jsem paní Tauberovou poprvé osobně potkala, už nevím, při jaké příležitosti, myslím, že to ještě nebyly kulatiny, ale zase, přišla tam

úžasná dáma, a když se dověděla, co zpívám, tak s milým úsměvem a s takovým jako kolegiálním soucítěním, nebo jak bych to řekla, že věděla, o čem to je, když zpívám v tom divadle, že to není jednoduché, tak jsme si tak hezky o tom pohovořily. V té době už samozřejmě nezpívala. To bylo ode dneška tak před patnácti lety. Kolem roku 1999-1997 takhle nějak.

Zpívaly jste spolu někdy?

Ne. To byla dáma, které bylo kolem osmdesáti let, samozřejmě. Kuriózní je, že paní Tauberová, nebo kuriózní, je to úžasné, paní Tauberová ještě v šedesáti letech zpívala Traviatu v ND. Myslím rozlučkovou, nejsem si jistá, ale myslím, že tak nějak to bylo.

Dala Vám nějakou radu ohledně zpěvu, divadla apod.?

Ne. Ona říkala, když se jí ptali, proč neučí, tak říkala, že by to neuměla, že ani neví, jak zpívá, ale to není pravda, věděla to. Možná že si uvědomovala, jak je to strašně těžké. Právě proto, že toho tolik uměla, tak jak je strašně těžké vysvětlit a najít tu cestu pro někoho jiného, protože vyučování zpěvu je opravdu něco tak zvláštního, že to nemá obdoby vlastně v jiném oboru. Tam zkrátka se hraje na ten lidský originál. Není to nástroj, který se vyrobí v továrně, takže tam je opravdu těžký se strejit s tím, co člověk sám vnímá na sobě, zažívá při nácviku, to sdělit a nějak to namontovat na toho druhého člověka, takže možná tohle právě, protože byla tak inteligentní, a tak technicky zdatná, že si uvědomovala, jak je to obtížné, a že mnohdy teda pokládala vyučující zpěvu za podvodníky, to možná taky, protože tak to skutečně může někdy být.

Co si myslíte o technice jejího zpěvu? Fernando Carpi, slavný italský tenorista, byl její přední učitel zpěvu, u kterého studovala v Miláně, a také se kvůli němu přestěhovala do Prahy. Myslíte, že ji italská belcantová technika odlišovala od českých zpěvaček, které studovaly u českých učitelů?

Určitě. Já si myslím, právě v tom, že to bylo něco jedinečného. My jsme měli tenkrát hodně hlasových fenoménů. Ať to byla Milada Šubrtová, a i nejenom tedy ženy, Beno Blachut atd. Ale Maria Tauberová opravdu přinesla, nebo podle mého názoru, když slyším ještě dneska ty nahrávky, jedinečnost právě v tom, že pronikla, skutečně pronikla do toho světa italského bel canta, spojila ho s tou německou školou, která

se tehdy u nás propagovala, a tyhle ty dvě šťastná spojení v její osobě umělecké se propojila tak šťastně, že vlastně měla tu sdělnost jazykovou, že jí bylo vždycky perfektně rozumět, uměla používat konsonanty, tak jako to přináší ta německá škola, protože němčina sama o sobě je velice sdělná, a správné uchopení té německé školy, toho předního zpívání je vždycky velmi dobré, a potom teda toho italského bel canta, tohle to spojení přineslo tu šťastnou její techniku a tu šťastnou interpretaci věcí, které dělala.

V jakých rolích, které ztvárnila v ND v Praze, opravdu zazářila?

Zazářila, jak už jsem říkala, byl to jednak český repertoár a jednak světový repertoár. Zajímavé je, že Maria Tauberová se nevyhýbala interpretaci ani soudobých tvůrců, což je někdy pro zpěváky, kteří si pečují o tu techniku a tak, tak se třeba někdy báli „šlápnout“ do toho, protože současní autoři všeobecně můžou někdy působit jako rozvraceči hlasových technik, ale Tauberová, protože si vybírala správně ty autory, ať už to byl Jaroslav Křička, ať to byli jiní autoři, tak vždycky, Leoš Janáček, to už je samozřejmě starší autor, ale nicméně je to modernista, jak se na něj hledělo v té době, tak zkrátka a dobře nebála se toho, protože ta technika jí to dovolovala. Ona to uchopovala tou správnou technikou a nikdy jí to neublížilo. Takže zpívala z toho italského repertoáru, samozřejmě... Bohuslava Martinů jsem zapoměla jmenovat z těch autorů pozdějších. Její Gilda úžasná, Traviata úžasná, z těch velkých světových rolí. Z českých rolí potom opravdu zářila v Karolíně, to musím říct, že to byl pro mě vzor číslo jedna, ale vzpomeneme si na Mirandolínu, vzpomeneme si na Lišku Bystroušku a na mnoho jiných. Ona odzpívala desítky rolí, co tady zpívala. A z Mozartovského repertoáru potom excelovala samozřejmě v Zuzance ve Figarově svatbě, zpívala perfektně v Lazebníku sevillském, takže je vidět, že z každého toho období měla vždycky špičkové role, ty největší role, které perfektně ztvárnila.

K opeře patří také herectví, jak se podle Vás dařila Marii tato stránka?

Bezvadně, protože fyzicky byla předurčená k tomu, aby se právě zhostila těchto rolí, kolorатурní subrety a subrety, svým křehkým zjevem, menší postavou, blondatýma vlasy, velkýma očima, usměvavou tváří, měla nádherou pěveckou tvář, měla široké lícni kosti, to je vidět na těch fotkách, výraznou čelist, vysoké čelo, široké čelo, takže

to jí pomáhalo úžasně, tahle ta danost, ale vypadá to dobře na jevišti, když se ten člověk naličí, vypadala bezvadně, byl to tzv. jevištní typ a určitě měla i dobrou pohybovou přípravu, ona dělala s Hanušem Theinem. To bylo tzv. staré jevištní operní umění, kdy se vycházelo, hodně se vycházelo ze školy jiné, nežli dnešní, tzn. nebylo to realistické operní umění, kdy třeba jde kontra hudbu, kontra myšlenku hudební, že musí třeba během hudby dělat věci, které by nikdy předtím pěvec nedělal, že fyzicky tak náročné, jako zpívat hlavou dolů, metat kozelce, zpívat pod postelí a tak. To by pěvec předtím nikdy neudělal. Tam gesto v podstatě doprovázelo ten zpěv jako pomocník, jako přítel, nikoli jako nepřítel, nemusel s tím bojovat. A ty gesta byla umírněná, vycházelo se, to bylo takové stylové zpívání, ta operní režie měla svůj styl v té době i kostýmy měly svůj styl v té době, to bylo všechno opravdu, když byla princezna, tak opravdu vypadala jak princezna, nebyla jak paní od popelnice. Takže tak to bylo.

Jak vycházela s kolektivem v ND?

To nedokážu posoudit. Víím, že byla manželka šéfa opery, ale o tom se raději nebudeme zmiňovat, a že určitě si hlídala svůj post. Jako primadona si hlídala svůj post, to znamená, asi rozhodovala o tom, kdo tam bude a kdo tam nebude zpívat.

Věděla byste, kdo byl jejím pěveckým vzorem?

Jo, to tedy ne. To tedy opravdu ne. Ale určitě to byli nějaký operní pěvci, tak jako každý operní pěvec má svoje vzory, aniž o nich třeba mluví a má jich hodně a musí jich mít hodně, podle kterých se učí. Oni v té době určitě už měli i nahrávky nějaký, neměli ty možnosti srovnání jako my dnes, ale chodili hodně na koncerty. Oni protože nebyly tenkrát komunisti, nebyly hranice, a ona studovala ve Vídni, tak pochybuju, že by tam neslyšela světový zpěváky, a že by nebyli jejími vzory.

Který skladatel byl jejímu srdci nejbliže?

To skutečně nevím, ale typovala bych si to právě na Mozarta, protože v Mozartovi se znásobí ta technika, musí být vidět perfektně na 100 %, takže si myslím, že ten Mozart třeba jí byl blízký, ale to nedokážu říct. Ona všechny role ztvárňovala tak, jako když je má moc ráda.

Jak viděla svůj život a dobu, ve které žila?

Já si myslím, že život zasvětila umění. Neměla děti, žila s dirigentem, šéfdirigentem, takže se plně oddala teda tomu umění a službě rolím a tomu co dělala, té práci, a potom ještě také službě svému manželovi. Dirigent Krombholc byl vynikající dirigent ND, odborník, ale také trochu problematická postava, on trošičku pil, tak se Mařenka o něj starala. On rád hostil hosty. Oni měli spolu hodně přátelský vztah. Měli spolu asi dvanáct pejsků, bišonky. Tu rodinu jí nahradila zvířátka a ta hudba, ale myslím si, že byla šťastná, ona nikdy nepůsobila nějak jako nešťastně.

Myslíte, že se změnila po smrti Jaroslava Krombholce?

Určitě. Byla osamělá, protože spolu, ačkoliv s ním byly problémy, protože byl těžce nemocný, tak nikoho v životě neměla tak blízkého, jako jeho, a i to, že to byl partner životní, i to, že to byl partner v divadle, to určitě ji muselo poznamenat. Nicméně měla hodně přátel a ona potom vlastně, už myslím, nikam moc nechodila, zůstala tam ve vilečce a žila tam dost, dost osaměle. Měla pár přátel, dvě, tři přítelkyně, ale myslím, že žila dost osaměle. Ono to souviselo i s tím, pak jak člověk odejde z divadla, přestane dělat tu práci, tak najednou ty hordy těch kamarádů a příznivců se odtrhnou a žijí svůj život, tak to prostě je, jako když člověk odejde do penze, tak je to prostě taky tak.

Jak trávila svůj volný čas?

To si neumím představit. Já si myslím, že žádný neměla, pokud teda vím, tak měla ty pejsky, to určitě, tam na zahrádce³³³, jezdili taky na dovolený, pokud já vím, ale ona žila hudbou. Její čas, její život byla hudba, prostě pokud víme, kolik rolí ztvárňovala v ND, kolikrát za měsíc vystupovala, k tomu zpívala koncerty, nahrávala do rádia, tak já sama, když jsem byla v tomto zatížení, tak vlastně žádný volný čas nemáte, a žijete jenom tím. Je to právě ta služba tomu. Pro ženskou je hrozně těžký se rozhodnout mezi tou rodinou a mezi tím divadlem, ale pokud teda je do toho už takhle zapražená, tak už na tu rodinu mnoho času nezbývá.

---

³³³ Fotografie domu, kde Maria Tauberová žila je v příloze č. 29

Na počest stého výročí od jejího narození se uskutečnil v dubnu 2011 koncert ve Stavovském divadle, účastnila jste se ho?

Ne. Kdy to bylo, ani nevím. Nikdo mě nepozval, to mě teda hrozně mrzí. Nevím, kdo to pořádal teda v tom případě, ale nebyla to určitě ta společnost Tauberové, to dělal někdo asi úplně jiný, protože o tom bych se dozvěděla.

Mnoho lidí zná Emu Destinnovou, proč myslíte, že se nezapsala tak jako Ema do povědomí lidí?

Nezpívala tak ve světě. Ona potom v době komunismu, protože pak už přišel komunismus, tak určitě měla možnost odejít, ale zůstala tady a přijímala holdy a posty státní. Byla národní nebo zasloužilá umělkyně, nějaký takový post měla. Byla oceňována tady, ale nikdy nepronikla, určitě hostovala taky někdy venku, ale ta kariéra se odehrávala tady, asi se rozhodla pro to být tady, takže tím to skončilo a Destinnová byla světová operní hvězda.

Zažila první světovou válku, druhou světovou válku, komunistickou éru, a tak nějak tím proplula, mnoho umělců, například za protektorátu, buď nemohli účinkovat, neměli angažmá, nebo dokonce zažili koncentrační tábory apod. a jí se to všechno vyhnulo, jak je to možné?

Neangažovala se. Zřejmě žila opravdu jenom tou hudbou. Není známo, že by se jakýmkoliv způsobem za jakékoliv doby nějakým způsobem angažovala. Ani za těch komunistů. To, co přišlo, nějaké pocty od nich to nebylo asi... Není mi známo, že by se s někým paktovala, s komunisty, nebo předtím, že by nějakému režimu dávala přednost. Myslím, že žila tou hudbou. I když je to takové zvláštní, protože v době komunismu... Ale ona právě byla oblíbená proto, že zpívala v době toho Zdeňka Nejedlého a těchto potentátů, co chodili do divadla. Zpívala dobře, musela zpívat všechno v češtině, protože v té době se vše dělalo v češtině a bylo jí dobře rozumět, protože měla tu techniku, takhle si na ní nikdo nemohl, nedělala žádný... Kromě toho byla zaštitěna asi Krombholcem, jestli Krombholc s nimi něco měl, to teda taky nevím, jestli byl nějak spráhnutý s komunisty, jestli ji zaštiťoval on, ale to jsem na tenkém ledu, o tomhle nevím nic. To by věděli její současníci, jak se projevovala po politické stránce, jestli zpívala na nějakých úderkách, o tom

se samozřejmě nikde nepíše, neví, po tom jsem nikdy nepátrala. Všechny moje operní vzory jsem si nechtěla tzv. připouštět k tělu. Pro mě ten operní vzor, to slovo vzor, chci, aby bylo zachováno. Pro mě byl operní vzor takový, který mi mohl posloužit, co se týká osobnosti na jevišti, vztah k těm kolegům, teda pracovní, množství nastudovaných rolí, způsob nastudování rolí, prostě čistě profesní vzor to byl. Nemusel to být vzor lidský. Já jsem jí obdivovala, že působila příjemně jako ženská, ale nic to pro mě neznamena. Nepídím se po tom, jaký vede osobní život.

Jaká tvorba probíhala v komunistické éře v ND?

Wagner byl po té válce zasunut do pozadí, není divu, protože to byla oblíbená fašistická hudba. Myslím si, že se hrálo všechno, ale jak už jsem se zmínila, po těch padesátých letech se hrála klasická operní literatura, italská, německá, francouzská. Hrál se v českých překladech. Ty české překlady nejsou dobré, protože samozřejmě původní jazyk italský i němčina je vždycky psaná líp pro toho zpěváka, líp se zpívá a je samozřejmě ten jazyk, italština je pozitivnější pro zpěv nežli čeština, čeština je špatná pro zpěv. Je to špatný jazyk, ten se špatně zpívá. Mnoho konsonantů najednou, hlásky máme naučený, i mluvní řeč je čeština špatná pro zpěváky, takže máme návyky, a když to ještě přenášíme do toho zpěvu, tak to není výhodné zpívat v češtině. V národním se hrálo všechno, hrál se světový repertoár, český repertoár. Určitě se tam přiřazovaly takové příšernosti, jako tendenční opery, které byly psány přímo na objednávku komunistických pohlaváru s těma tématy z koncentráku, ale ty opery zapadly. Hrál se asi i ruská opera, v té době, ale to by se všechno našlo, jaký repertoár byl v době padesát, pětapadesát, osmapadesát, do těch šedesátých let, ale hrál se i klasický repertoár, hrál se Dvořák, hrál se hlavně Smetana, protože Zdeněk Nejedlý byl smetanovec, on upozadoval Dvořáka, ale určitě hráli i Rusalku, hráli Jakobína, ale Smetana tam byl, to vím, že byl na piedestalu, jako úplně hodně nahoře, takže se dělal Dalibor, Prodaná nevěsta, Libuše samozřejmě, Dvě vdovy, prostě všechny ty opery, v Daliboru zazářil třeba Beno Blachut atd., takže... Podvalová v Libuši. To byly takové legendy a vedle těchto osobností, které ztvárňovaly tu propagovanou českou operu smetanovskou, byla právě Tauberová propagována a ukazována jako vzorový provedení Karolíny ve Dvou vdovách Bedřicha Smetany. No a pak teda zpívala v operách myslím Kovařovice a právě Křičky a já nevím,

co všechno těchto současných autorů, od Nováka možná něco, ale i Martinů, že se už začal vytahovat, i když ten nebyl zrovna v kurzu, protože to byl člověk, který žil na západě, nicméně taky se od něj dávala opera....Janáček, takže zpívala tyhle opery, některé zapadly, jako ten Kovařovic atd., ale některé se hrají dodnes. Repertoárově to nebylo omezené, plus přidávaly se ty příšernosti tendenční, které byly vytvářeny na zakázku, ale dělalo se všechno v češtině, pro dělnickou masu, aby rozuměla, protože pro ně italština, němčina, francouzština, to byly buržoazní jazyky, i když se zpíval Verdi, Puccini atd., tak to už nevadilo tak, jako když tam někdy zněla ta němčina, vůči němčině byla averze po válce, to chápu, nicméně italština byla buržoazní jazyk.

V roce 2003 Maria Tauberová zemřela, můžete mi k této smutné události něco sdělit?

Nic. To prošlo normálně. Ani nevím, jestli měla v ND pohřeb, ale myslím, že měla pohřeb z ND. Já jsem na tom pohřbu nebyla.

Zpívala v ND okolo čtyřiceti let, kdy myslíte, že byla na svém vrcholu?

Samozřejmě počítáme-li, že skončila v šedesáti, měla tam angažmá podepsané, tak je jasné, že od čtyřiceti let to už žádný vrchol pro žádnou pěvkyni koloraturní ani subretní není. Nicméně technika jí dovolovala zpívat ty role slušně, slušně na tu dobu, dneska jsou ty parametry jiný. Dneska ten hlas je znát, že je takzvaně zralý, že zestárnul po té čtyřicítce, vlivem hormonů, vlivem opotřebování atd. Takže určité bylo znát, že ten hlas není už tak mladistvý, když ona si tu techniku hlídala a určité si ji uchovávala hodně pozdě, ale dneska zpívají její role děvčata, kterým je pětadvacet, třicet let, pětatřicet, a pak se hledají další a nové talenty. Dnes se to urychluje, dneska by žádná paní, kromě Edity Gruberové, která je kuriózní záležitost a v šedesáti zpívá ty role, ale už se na to nedá koukat. Dneska ta vizuální stránka je taky nutná, takže když si představíme šedesátiletou paní Tauberovou, jak má na sobě kostým Traviaty, Violetty a hraje, zpívá třeba i nějak slušně, ale vypadá jako šedesátiletá paní, ač byla krásně namalovaná, takže to už dneska není vůbec možné. Takže vrchol, vrchol měla, já si myslím, když začala zpívat poměrně brzo tak dejme tomu pětadvacet, osmadvacet, kdy to vyzraje to umění, tak do těch čtyřiceti,

no jako každá jiná zpěvačka. Myslím, že se to nikdy nezměnilo, a že se to nikdy nezmění. Přírodu neoklamete, ani když o sebe ta ženská pečuje, jak chce, tak prostě přijdou, říkám hormonální změny a ten hlas je poznamenaný samozřejmě, ztrácí lesk, ale i tím, že hodně zpívá, tak to je normální, všechno se unaví, tak těch patnáct dvacet let je ten hlas v té plné síle z toho ještě v tom prostředí má tu největší krásu, největší zkušenosti a to znamená, že v období mezi těma dvanácti až sedmnácti lety praxe, té umělecké, je ten hlas nejkrásnější, nejvyzrálejší a má největší hodnotu, když to teda bereme takhle ekonomicky.

Děkuji Vám za rozhovor.

PŘÍLOHA Č. 3: KŘESTNÍ LIST³³⁴

Königreich Böhmen		Königgrätzer Diözese	
Bezirkskaplanatschaft		Der Taufmatrik.	
Bezirksgericht		Nro. 170.	
Geburtsort, N. C. Flokumantth		Dil. XVI. Fol. 166.	
		N. 174/1.	
TAUF-SCHEIN			
der Geburt	April 1911		
Tag	17. Mai		
der hl. Taufe			
Name des Kindes	Marie, Stephanie, Wilhelmine		
Religion	Katholisch		
Geburt	eheliche		
Vater	Karl Wachneinwand, geb. in N. 2 in Flokumantth geboren Kammersdorf Bez. Wien Schleier - geb. in Johann des Josef Becke Reichsrent der Franz. wahr in für Katerin und Francisca geb. Kaspar		
Mutter	Marie Flohn, geb. in Stephanie Bez. Sternberg Köpfer eheliche Tochter des Johann Flohn Monters in Eisenstein Stephan und Maria geb. Sternberg		
Priester	Franz Josef Koller		
Der Pate und Zeuge	Marie Flohn, Gallin des Johann-Monters Stephanie Johann Flohn		
Die Hebamme	Marie Linder N. 174/1.		

³³⁴ NA, ND, Archiv Národního divadla, Praha – osobní spisy, signatura: Tauberová Marie, TAUF – SCHEIN.

PŘÍLOHA Č. 4. MATAKA A OTEC³³⁵

Marie Proskeová (Holubová),
matka Marie Tauberové (1910)

Josef Proske,
otec Marie Tauberové (1910)

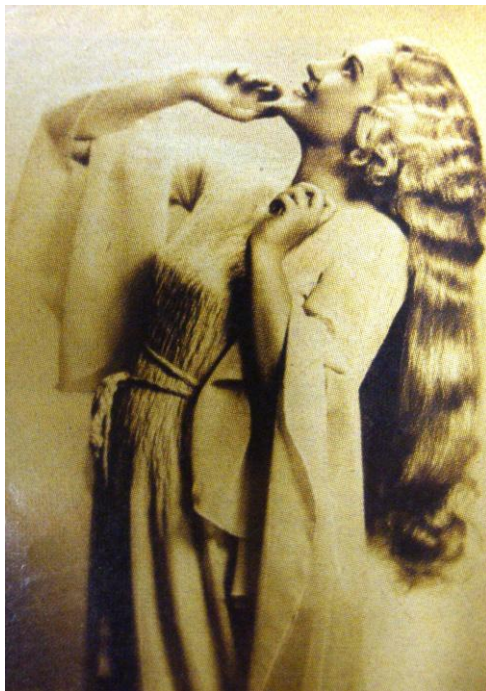
PŘÍLOHA Č. 5: MARIA V DĚTSTVÍ³³⁶

³³⁵ MIKEŠ, Vladimír., *Maria Tauberová*, s. 178.

³³⁶ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, 9 ND, Vlasta, 9. 5. 1996, s. 16.

PŘÍLOHA Č. 6: V ROLI GILDI - RIGOLETTO 1936³³⁷

PŘÍLOHA Č. 7: FILINA V OPEŘE MIGNON AMBROISE THOMASE (1937)³³⁸

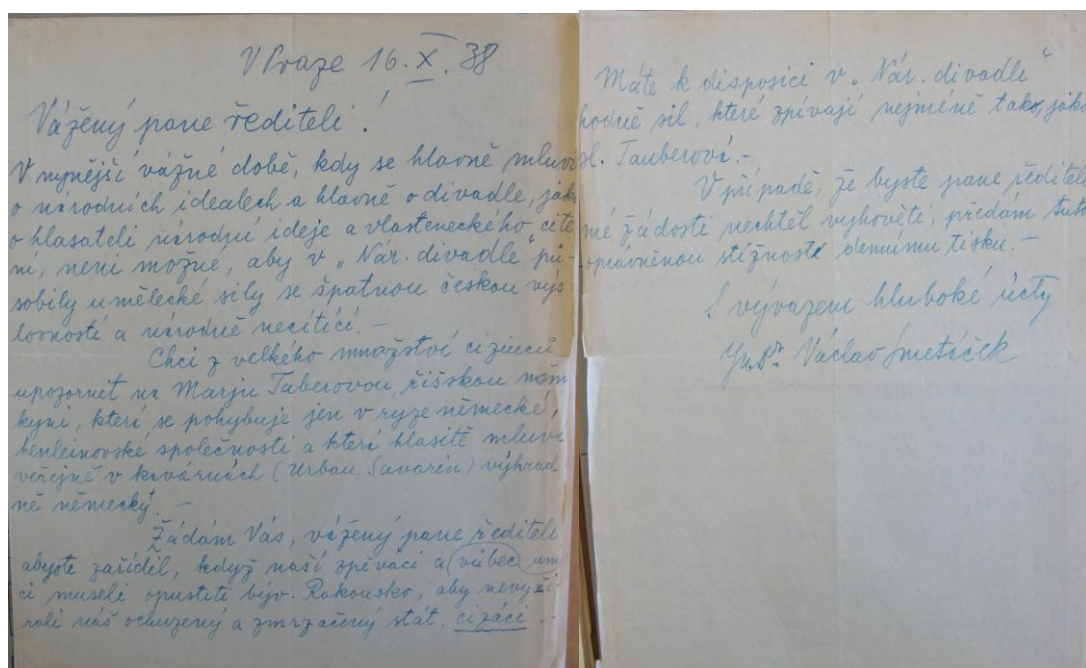
³³⁷ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, 9 ND, Vlasta, 9. 5. 1996, s. 16.

³³⁸ MIKEŠ, Vladimír., *Maria Tauberová*, s. 189.

PŘÍLOHA Č. 8: OLYMPIA (1937)³³⁹

PŘÍLOHA Č. 9: DOPIS Z 16. 10. 1938³⁴⁰

³³⁹ MIKEŠ, Vladimír., *Maria Tauberová*, s. 189.

³⁴⁰ NA, ND, Archiv Národního divadla, Praha – osobní spisy, signatura: Tauberová Marie, dopis ze dne 16. 5. 1938, autor: JUDr. Václav Smetáček.

PŘÍLOHA Č. 10: S OLDŘICHEM KOVÁŘEM JAKO ZERLINA V AUBEROVĚ
FRA DIAVOLO (1939)³⁴¹

PŘÍLOHA Č. 11: ZERBINETTA (1940)³⁴²

---

³⁴¹ MIKEŠ, Vladimír., *Maria Tauberová*, s. 192.

³⁴² Tamtéž.

PŘÍLOHA Č. 12: KNĚŽNA SE ZDENĚKEM OTAVOU³⁴³

PŘÍLOHA Č. 13: LETÁK K OPERĚ LUCERNA³⁴⁴

Národní divadlo v Praze
v budově **Národního divadla**

Ve čtvrtek 31. října 1940 o 19¹⁵ hod., konec po 22. hod.
Mimo předplacení

Na počest 70. narozenin
VÍTĚZSLAVA NOVÁKA NOVĚ STUDIOVÁNO

Lucerna

Hudební pohádka o 4 dějstvích (v 5 obrazech)
podle stejnojmenné hry Aloise Jiráka, napsal Hanuš Jelínek.

Rídí: **VÁCLAV TALICH**. Režie: **Milan Svoboda** j. h. Vyprava: **Cyril Bouda**. Tance: **Josef Jančík**

Mladá kněžna	Marja Tauberová	Klásek, šumař	Oldřich Kovář
Dvořan	Miloš Linka	Klásková	Stěpánka Štěpánová
Vrchel	Luďka Mandaus	Pan Franc	Pavel Minov
Mlynář	Zdeněk Otava	Muketýr	Josef Celenin
Jeho bába	Marta Krásová	Žan	Hynek Lažanský
Hanička	Marie Budíková	Tereška, komorná	Vlasta Podrabáková
Zajíček, učitelský mládenec	Jindra Blažiček	Mičal	Karel Hruška
Zima	Josef Muncinger	Ivan	Jaroslav Veverka
Sejtko šumař	Josef Klíkava	Děj ze onoho času ve mýně, v lese a v lasním zámečku.	

Po druhém obraze přestávka. Mezi představením přístup do hlediště přísně zakázán.

Národní divadlo: Pátek 1. XI. o 19. hod.: Othello (v předpl.) Po „lůžné divadlo“ Sobota 2. XI. o 15. hod.: Děna vřelák Sobota 2. XI. o 19 ¹⁵ hod.: Lucerna (opéra — v předpl.) Neděle 3. XI. o 15. hod.: Prodaná nevěsta Neděle 3. XI. o 19. hod.: Eugen Onegin Julius Hering (j. h.) Pondělí 4. XI. o 19. hod.: Othello (v předpl.) Úterý 5. XI. o 19 ¹⁵ hod.: Lucerna (v předpl.)	Vynikající bulharský tenorista Todor Mazaroff, Cen videažné sólisty opery. Sobota 9. XI. AIDA . Úterý 12. XI. BOHÉMA . Ceny zvýšené • Slavy naplň! • Vstupenky v prodeji. Předstředí Zechůl. Ve středu 13. listopadu 1940 Valdštýn Druhá polovina generálního řízení: vědy . Režie: A. Paulsen . — Vyprava: Z. M. Gottlieb . Hlavní role: E. Kovař (Valdštýn), K. Štěpán (Valdštýn), K. Štěpán (Valdštýn), K. Štěpán (Valdštýn), K. Štěpán (Valdštýn) a j.
--	---

Předplacení: sobota od 12.30 a od 14.30-17. V neděli a ve středu od 9-12. Služba [ ] hod. před předplacením.
Národní divadlo v Praze, v budově Národního divadla, Praha 1, Mladá Boleslavská ulice 1, Praha 1, Staré Město.

³⁴³ MIKEŠ, Vladimír., *Maria Tauberová*, s. 193.

³⁴⁴ Archiv Národního divadla, složka: Lucerna (Vítězslav Nezval), signatura 0192c.

PŘÍLOHA Č. 14: ANIČKA (1941)³⁴⁵

PŘÍLOHA Č. 15: POVOLENÍ K ZAMĚSTNÁNÍ³⁴⁶

Arbeitsamt in Prag II. Břichovašská 2 (a. Bř. 007) Telefon: 206-41-45.	Úřad práce v Praze II. Hybernská ul. 2 (op. 997) Telefon: 206-41-45.
č. j. 523-12/9-41. Bei Bekannt Wirtin für Lady E. an. Über ihre Tochter (Anička) zu (Hilfen).	Jedn. zn. 523-12/9-41. Při objednávkách uvěďte toto jednání číslo. Č. kadeř. 104 podle seznamů.
Prag, den 30. IX. 1941.	V Praze dne 30. IX. 1941.
An die Direktion des National- theaters in P. P. A. G.	Ředitelství Národního divadla v P. P. A. G.
Nahomí na E. Beitrag Bewilligung nach § 3 des Ges. Z. Beilage 39/1928 Slg.	Odpověď k č. 10. Viz: Povolení podle § 3 zákona č. Práhy, 39/1928 Slg.
Ihr Ansuchen vom 12. Oktober 1941 um die Erstellung einer Arbeitbewil- ligung zur Beschäftigung des Reichsaange- hörigen Marie Tauber-Franke ist gegen- ständlos.	Vaše žádost ze dne 12. října 1941 o povolení k zaměstnávání říš- skoněmecké státní příslušnice Marie Tauberové-Frankové je bezpředmět- ná.
Laut § 3 Vdg. vom 20. April 1939 Nr. R.G. I. Seite 275 und mit Rücksicht auf den Erlass des Ministeriums des Innern vom 26. März 1940 Nr. A-1151-20/3-1940 (Verordnung über die Ministerien des Innern Nr. 4 vom Jahre 1940, Seite 157) haben die deutschen Staatsangehörigen, die im Protektorat den Wohnort besitzen, das Wahlrecht, welches den protektorat- angehörigen zugestanden wird, infolge- dessen können nicht bei Ihnen die Bestim- mungen des Gesetzes Nr. 30 vom Jahre 1928 in der Fassung der Reg. Vdg. Nr. 22/1937 Slg. 4. O. v. I. in Betracht kommen.	Podle § 3 ustanovení ze dne 20. dubna 1939 č. 30. z. l. str. 275 a se zřetelem na oběhnik ministerstva vnitřní ze dne 26. března 1940 č. A- 1151-20/3-1940 (Věstník ministerstva vnitřní č. 4 z r. 1940 str. 157) mají německí státní příslušníci, kteří mají bydliště v protektorátu, také práva státních příslušníků protektorá- tu, nevztahují se proto na ně ustan- ovení zákona č. 30 z r. 1928 ve znění zákonů č. 22/1937 Slg. a z.
<p>14. X. 1941</p> <p>2696</p>	<p>71/1. 1941</p> <p>1941</p>

³⁴⁵ MIKEŠ, Vladimír., *Maria Tauberová*, s. 193.

³⁴⁶ NA, ND, Archiv Národního divadla, Praha – osobní spisy, signatura: Tauberová Marie, Úřad Práce v Praze II., 14. 10. 1941.

PŘÍLOHA Č. 16: LETÁK K OPERĚ ARMIDA³⁴⁷

NÁRODNÍ DIVADLO
NÁRODNÍ DIVADLO

Antonín Dvořák:
Armida

Zpěvohra o 4 dějstvích na slova Jar. Vrchlického podle básně Tassovy „Osvobozený Jeruzalém“.

Řídí: **VÁCLAV TALICH**
Režie: **Ferdinand Pujman** — Výprava: **Jan Zrzavý** — Choreografie: **Josef Jančík**

Hydraot, král v Damašku	Jaroslav Veverka	Sven	rytíř klížové výpravy	Josef Vojta
Armida, jeho dcera	Marie Podvalová	Roger	rytíř klížové výpravy	Oldřich Kovář
Isamen, vládce v Syrii a čaroděj	Zdeněk Otevra	Karel Hruška	rytíř klížové výpravy	Josef Mužík
Bohumír Bouillonský,		Emil Bergman		Antonín Kopečný
vůdce klížické výpravy	Stanislav Muž	Jaroslav Rohan		Ferdinand Kotas
Patri Amienský	Eduard Haken	Václav Štávek		Ladislav Chmela
Hiaszel	Josef Klířava	Václav Nouzovský		František Anett
Muzelin	Karel Kalal	Jan Mestek		Jaroslav Kubala
Siréna	Marie Tauberová	František Švarc		
Rinald	Jaroslav Gleich	Sirény, Nymfy, Vily, Rytíři, Druhá klížovská v Damašku,		
Gernand	Teodor Šrubař	Lid sřestanský i pohanský, Vojsko,		
Dudo	Beno Blachut	Tence, bitovní sbor,		
Ubald	Josef Celerini	Děj v době první klížové výpravy,		

Po druhém dějství přestávka. Mezi představením přístup do hlediště přísně zakázán. Mládež školou povinně nepřístupno.

Prohlášení: představení od 9-12 hod a od 14-18-17. V období s vojnou od 9-12 hodin 15 hodin představení.
Mimo v Mladé Boleslavi představení od 10-12 hodin v 15 hodin.

PŘÍLOHA Č. 17: JAROSLAV KROMBHOLC³⁴⁸

³⁴⁷ Archiv Národního divadla, složka: Armida (Antonín Dvořák), signatura 018c.

³⁴⁸ MIKEŠ, Vladimír., *Maria Tauberová*, s. 185

PŘÍLOHA Č. 18: LETÁK K OPERĚ SATYR³⁴⁹

NATIONAL THEATER **NÁRODNÍ DIVADLO**

Donnerstag, den 8. Oktober 1942 um 19¼ Uhr, Ende vor 22 Uhr. Ve čtvrtek dne 8. října 1942 o 19¼ hod., konec před 22. hod.

Außer Stammsitzmiete **Mimo předplacení**
Erstaufführung *Po prvé*

Pavel Bořkovec
Rattenfänger • K r y s a ř
 Ballettpantomime in 2 Bildern. Text vom Komponisten. Balletní pantomima o 2 obrazech na vlastní text.

Musikleitung: **V. Kašík** Leitung: **V. Kašík** Choreographie: **J. Jenčík** Ausstattung: **F. Tröster**
 Bild: **VACLAV TALICH** Vprava: **F. Tröster**

Rattenfänger	Robert Braun	Krysař
Bürgermeister	Karel Pirník	Starosta
Seine Frau	Helena Holečková	Jeho žena
Seine Tochter	Vlasta Podrěbská	Jeho dcera
Kommandant der Stadtwache	Jaroslav Tic	Velitel městské stráže
Erster	Eduard Gnyp	Strážník
Zweiter	Otto Stoček	druhý
Neugierige Frau	Františka Vandasová	Zvědavá panička

Bürger, Bürgerfrauen, Schutzleute. Městské a městanky, strážníci.
 Hauptpause. Hlavní přestávka.

Pavel Bořkovec
Satyr
 Oper in 5 Bildern. Text von J. W. Goethe. Opera o 5 obrazech. Text od J. W. Goetha.

Musikleitung: **J. Krombholz** Leitung: **V. Kašík** Ausstattung: **F. Tröster** Choreographie: **J. Jenčík**
 Bild: **J. Krombholz** Vprava: **F. Tröster** Choreografie: **J. Jenčík**

Satyr	Zdeněk Otava	Satyr
Einsiedler	Karel Kalal	Poustevník
Psyche	Maria Tauberová	Psyché
Hermes, Erzpriester	Oldřich Kovář	Hermes, velekněz
Eudora, seine Frau	Marie Veselá	Eudora, jeho žena
Arsinoe, ihre Tochter	Štěpánka Štěpánová	Arsinoe, jejich dcera
	Volk	Lid

Nach dem dritten Bild kurze Pause. Während der Vorstellung ist der Zutritt in den Zuschauerraum streng verboten. Po třetím obraze krátká přestávka. Mezi představením přístup do hlediště přísně zakázán.
 Für die schulpflichtige Jugend unzugänglich. Mladěti školou povinně nepřístupno.

PŘÍLOHA Č. 19: ZUZANKA (ODLEVA: S OLDŘICHEM KOVÁŘEM A MILOŠEM LINKOU)³⁵⁰

³⁴⁹ Archiv Národního divadla, složka: Satyr (Pavel Bořkovec), signatura 0312c.

³⁵⁰ MIKEŠ, Vladimír., *Maria Tauberová*, s. 195.

PŘÍLOHA Č. 20: VIOLETTA (1943)³⁵¹

PŘÍLOHA Č. 21: PETR (ODLEVA: EDUARD HAKEN, FRANTIŠEK ŠKVOR, MILUŠE DVOŘÁKOVÁ, VÍTĚZSLAV NOVÁK, MARIE PODVALOVÁ, FERDINAND PUJMAN)³⁵²

³⁵¹ MIKEŠ, Vladimír., *Maria Tauberová*, s. 194.

³⁵² MIKEŠ, Vladimír., *Maria Tauberová*, s. 197.

PŘÍLOHA Č. 22: PANÍ FORDOVÁ³⁵³

PŘÍLOHA Č. 23: NA PALUBĚ LODI „VULGANIA“, ZA PŘEPLAVBY
Z JANOVA DO RIA DE JANEIRA³⁵⁴

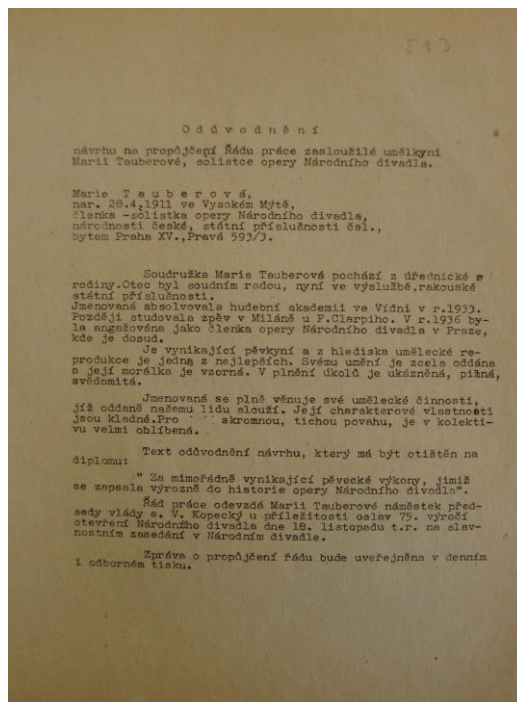
³⁵³ Archiv ND, <http://archiv.narodni-divadlo.cz/>, foto: Josef Heinrich, 27. 6. 1944.

³⁵⁴ Archiv ND, složka: Maria Tauberová, signatura: P-23, Československá žena – Praha, 19. 8. 1947.

PŘÍLOHA Č. 24: MARIA JAKO BARČE³⁵⁵

PŘÍLOHA Č. 25: NÁVRH NA UDĚLENÍ ŘÁDU PRÁCE³⁵⁶

³⁵⁵ Archiv ND, složka: Maria Tauberová, signatura: P-23, Svobodné slovo 8. 11. 1950.

³⁵⁶ NA, ND, Archiv Národního divadla, Praha – osobní spisy, signatura: Tauberová Marie, Odůvodnění, 513.

PŘÍLOHA Č. 26: KAROLINA³⁵⁷

PŘÍLOHA Č. 27: S JAROSLAVEM KROMBHOLCEM³⁵⁸

³⁵⁷ Archiv ND, <http://archiv.narodni-divadlo.cz/>, foto: Jaromír Svoboda, 24. 5. 1968.

³⁵⁸ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, 9 ND, Vlasta, 9. 5. 1996, s. 17.

PŘÍLOHA Č. 28: MARIA PŘI PŘEDÁVÁNÍ CEN THÁLIE 1994³⁵⁹

PŘÍLOHA Č. 29: DŮM V PODOLÍ, VE KTERÉM MARIA TAUBEROVÁ ŽILA³⁶⁰

---

³⁵⁹ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, ND duben 96, VALŠUBOVÁ, Alena, str. 19.

³⁶⁰ Foto: Lucia Bildová, 15. 11. 2011.

Nezapomenutelné Marii Tauberové a Jaroslavu Krombholcovi (Vratislav Šťovíček, 1997)

*Zpívala jste
a umlkali ptáci
Noc na zem poklekla
Noc zasnila se
Pod rozkvetlými svícny magnolií
Žívala jste a v čarokrásném hlase
zněl stesk všech lásek které člověk míjí
Zpívala jste
a naslouchali ptáci
Jak přeludy jak lehkonohé víly
tančily jeho prsty v klávesnici
a starý klavír noci přiovilý
vyznával lásku krásné klekánici
Zpívala jste
Odmělčeli se ptáci
Byla to slza nebo odlesk světla?
Na tmavých řasách duhou zachvělo se
a Vaše ústa v tklivé něze slétla
k těm prstům jako noční motýl k rose
Zpívala jste
A zticha byli ptáci
Pak světlo zhaslo ještě doznívala
ta plachá zповěď krásy tajuplné
Umlkla v dálce jako by se zdála
Jen v duši po ní zas už steskem trne
Dozpívala jste
Ta píseň se však vrací
Je navždy zakletá do dechu naší země
Do zvonků kapliček v soumraku letních vůní
Slyším váš hlas když rozčeří se jemně
Rákosí v tichu zadumaných tůní
V muškátech za okny jak v tiché zповědnici
Váš hlas se vyznává z horoucích mladých lásek
jako by loudit chtěl odpustky pro hříšnici
za smavou písničku škádlivých mladých krás
Slyším Váš krásný zpěv i když se v duši stmívá
Jdu tichou ulicí Stmívá se Poprchává
A náhle se Váš hlas nad městem rozezpívá
Konejšivý jak sen a hebký jako tráva
Konejšivý jak sen
A hebký jako tráva*

³⁶¹ Archiv Národního divadla, složka: Maria Tauberová, signatura P 23, Mělnická radnice, Zpravodaj městské rady, duben 2003, č. 4/2003, Historie Města, s. 20.